

ЕВГЕНИЙ ГУЛЯКОВСКИ СЕЗОНЪТ НА МЪГЛИТЕ

Част 0 от „Ротанов“

Превод от руски: Любомир Стоилов, 1980

chitanka.info

Едва сега той разбра колко сложна беше неговата задача. Корабът започваше четвърта обиколка над екватора, а в оптичните системи, както и преди, се редуваше ту виолетовата, ту червеникаво-зелената ивица на непристъпните гори...

И в този момент му потръгна истински. Това беше една от редките случайности, които се падат на онези, които не стоят със скръстени ръце. Право по курса в едно разкъсване на горите, разкриващо солидна плешивина, жълта или по-скоро кафеникава, той видя град, построен от хора. И макар скоростта му да беше твърде голяма и градът да се мерна в телескопите само за част от секундата, той долови в облика му нещо тревожно. Не можеше да каже със сигурност какво именно беше то. Трябваше да изчака следващата обиколка. Ротанов слезе още по-ниско и сега около кораба започнаха често да избухват ивици от нажежени газове. Те не безпокояха Ротанов, защото обшивката можеше да издържи и на много по-високи температури, но те много пречеха на наблюденията.

Веднага щом отпред се показа познатата плешивина, ръката му автоматично се протегна към ръчката на фиксатора и, разбира се, той не чу бръмченето на кинокамерите — все не можеше да свикне с факта, че на кораба не работи автоматиката. Взираше се така, че в очите му изплуваха сълзи. Градът се мярна и изчезна. Лицето на Ротанов стана сурово и се вкамени. Това беше неочаквано за него — градът беше покрит от развалини... „Не са могли да дочакат помощ, не са могли да я дочакат...“ — пулсираха в ушите му думите на съобщението. Те са чакали петдесет години — и не са могли да дочакат. Всичко е било излишно — и тяхното очакване, и неговият полет... Той е закъснял. Какво ли всъщност е станало тук? Епидемия? Война? Стихийно бедствие? Сега това вече нямаше значение, защото е излязъл от строя компютър, той не би могъл да се върне на Земята... Той нямаше избор, при следващата обиколка ще трябва да кацне по-близо до града, тъй като, ако някой все пак е оцелял, логично е да се търси именно в града. От опит той знаеше, че селищата на хората на чуждите планети винаги се концентрират на едно място...

Кацна на около двадесет километра от града, в края именно на споменатата плешивина. Прахът от кацането скри всичко наоколо и окончателно закри и малкия обзор, който даваше оптиката. Ротанов изключи реактора и прехвърли всички енергетични системи на кораба

към режим на консервация. Сега оставаше да изчака да падне прахът. Ако в града беше оцелял някой, той не би могъл да не забележи неговото кацане.

Въпреки всичко е длъжен да се върне... Не се е случвало досега големи колонии да загиват напълно дори по време на сериозни катастрофи. Те започват всичко отначало, ако е необходимо, построяват си нови заводи и... На кораба има достатъчно съоръжения... Дори ако за това са необходими доста години, а след половин година — ако той не се върне в контролния срок — тук ще долети Олег, а заедно те някак си ще се справят, стига само тук да са оцелели хора...

Когато прашният облак се разпръсна, до кораба изплава някакво странно продълговато превозно средство. И двама души... Един стоеше на кормилото, а другият чакаше пред отворената врата и сякаш не проявяваше нито особено нетърпение, нито дори интерес към кораба... Ротанов се обърка. Той очакваше да види всичко, но само не и този прозаичен апарат с двамата, които го съпровождаха. „Изглежда, че за двеста години са започнали да изпитват прекалено голяма носталгия... Или пък въобще са забравили какво нещо представлява Земята?“ Той ги наблюдава през перископа цели пет минути и констатира у тях пълна липса на каквото и да е любопитство. Дори не промениха позите си...

Вятърът носеше от града към кораба червеникав прах. Двамата, техният апарат и облакът прах изглеждаха твърде обикновено и банално, твърде земни... Сякаш не бе имало нито пространствен прелет, нито чужда планета, нито двеста години, които го отделят от тези хора... Ротанов въздъхна, откопча токите на скафандъра си и тръгна към изхода.

Вратата на шлюза се опря безшумно в меката почва. Двамината така и не се помръднаха от мястото си. Мълчаливо чакаха, докато той слезе долу, и дори тогава не направиха нито крачка насреща му, дори не протегнаха ръка... Доколко ли са забравени тук земните обичаи? Ротанов не ги приближи плътно. Малкото разстояние помежду им би могло да му потрябва.

— Здравейте. Казвам се Ротанов.

Това звучеше глупаво, но нищо по-умно не му хрумна. Тяхната среща протичаше глупаво още от самото начало. Важното беше да чуе

какво ще кажат те в отговор. Може би за двеста години са забравили дори езика на родната си планета?...

Не, езика не бяха забравили.

— Ние сме изпратени, за да ви посрещнем. Очакват ви. Моля влезте.

— Кой ви е изпратил?

— Координаторът Лор Бърг. Качвайте се.

Не е ли твърде настойчиво това „качвайте се“? А какво друго му остава? Той се качи и седна, все още чувствувайки се леко замаян от това посрещане. Пред него се издигаха еднаквите им кръгли темета, подстригани късо по съвсем еднакъв начин. Стегнатите им синевати ризи можеха да се вземат при добро желание за униформа. Наистина, не се виждаше никакво оръжие. Впрочем съвсем не е задължително то да се демонстрира открито. Добре е, че поне го бяха пуснали на задната седалка. Той не можеше да търпи, когато при неясни ситуации до него трябва да седне плътно човек, на когото няма пълно доверие.

Апаратът на посрещачите му потегли плавно. Ротанов не можа да определи по звука на двигателя на какъв принцип работи. Най-вероятно беше електрически. Ако е така, то за двеста години те не са отишли много далеч. Впрочем дори и заселищата, имащи постоянен контакт със Земята, изостават в развитието си. Те тук би трябвало да имат натурално стопанство и всички неща постепенно са започнали да излизат от строя, защото едва ли са успели да организират производството на запасни части... Да, при това положение нещата с компютъра — по-точно с неговото ремонтиране — не стоят много блестящо...

Най-странното е тяхното поведение. Седнаха на предната седалка и сякаш не е станало нищо, подкараха напред, като че ли всеки ден откарват при координатора космонавти, пристигащи от Земята, и просто нямат какво да разговарят с тях по пътя. Дори нито един въпрос. Какво означава това — пълна липса на любопитство или проява на някаква дисциплина?... Тогава нещата не означават нищо хубаво. Това, че се е запазила старата титла на координатора, всъщност не означава нищо. Зад това понятие може да се крие съвсем друго съдържание.

Неугледният апарат имаше завидна проходимост. Той се носеше напред без никакъв път, прескачайки насрещните канари и храсти.

Слънцето пареше безпощадно. Червеният му диск заемаше значителна част от хоризонта и може би само изгледът на това необичайно светило напомняше на Ротанов къде се намира сега. Дишаше се леко и лек ветрец разхлаждаше приятно кожата. „Пътуваме комфортно. И не можеш да разбереш абсолютно нищо“ — ядосано си помисли той.

— Какво се е случило с града? — рязко запитва той.

Спътниците му дори не се обърнаха.

— Ще научите всичко от координатора.

— А вие самите не умеете ли да говорите или ви е забранено?

— Наредено ни е само да Ви доставим при координатора.

Нямаше какво друго да се прави, освен да се чака апаратът да стигне до улиците на града. Външният им вид, лицата на минувачите биха могли да разкажат за много неща на опитното око на един инспектор, но и в това отношение го очакваше разочарование. Апаратът спря пред една неугледна сграда, напомняща изоставен хамбар, на около четири километра от града.

— Да не би да е тук резиденцията на координатора? — предизвикателно запитва Ротанов, който нямаше намерение да излезе вън от апарата.

— Не. Това е станция на подземната градска магистрала.

Той с мъка повярва на ушите си. Обаче не го лъжеха. Вратата на хамбара се отвори и той видя една транспортна кабина... Тя не приличаше на земните кабинни, но все пак представляваше нещо изключително за град, разрушен почти изцяло. Кабината се оказа тясна. В нея с мъка можеха да се поберат трима души. Единият от съпровождащите го набра на малък диск някаква цифрова комбинация и натисна копчето. Подът на кабината завибрира и след това потегли встрани и надолу. Така пътуваха около двадесет минути. Мъжът срещу Ротанов имаше малки, сякаш залепени мустачки. Ротанов малко насмешливо се взираше в него, но той не обърна ни най-малко внимание на това и нито веднъж не отклони поглед. Той сякаш гледаше през Ротанов. В кабината миришеше на прах, трева и плесен, сякаш твърде дълго не е била използвана.

Внезапно Ротанов бе овладян в този момент от остро чувство за опасност. Той добре познаваше това почти инстинктивно предупреждение, то никога не беше го лъгало и неведнъж го беше измъквало при трудни обстоятелства. Двамата срещу него не

мръднаха. Независимо от това трябваше да има някаква напълно реална и конкретна причина. Той трескаво я търсеше и не можеше да я открие и въпреки това беше сигурен, че интуицията му не би могла да го лъже. Той непременно би разбрал причината за тази тревога, но неочаквано кабината рязко спря, вратата ѝ се отвори и той вече нямаше време за това. Така и не можа да разбере какво заплашително и опасно би могло да има в тази дъсчена, тясна и лошо боядисана кабина.

Те минаха през голям двор, отделен от улицата с каменни стени, сякаш това беше някаква средновековна крепост. Край стените бяха насадени бодливи храсти, съвсем различни от всякаква земна растителност, и Ротанов отново си помисли колко е далеч от къщи... Срещаха се и някакви камари от железни отпадъци, парчета от камъни. Въобще дворот изглеждаше така, сякаш никога не е бил почистван. Навлязоха в някакъв коридор и Ротанов се застави да се съсредоточи върху предстоящата среща. Той имаше голям опит по отношение деловите контакти с представителите на колониалната администрация и знаеше колко странен отпечатък поставя върху хората дългата изолация и прекалено голямата власт. Предстоеше разговор, който не можеше да бъде лек.

Кабинетът на координатора Бърг изглеждаше по спартански прост. В него нямаше въобще нищо освен едно бюро, два стола и самият Бърг. Стилът на спартанска простота рядко съпътствуваше хората, развратени от безконтролна власт, а и самият Бърг малко приличаше на диктатор. Това беше жизнерадостен човек с кръгло лице, може би само прекалено простоват, за да може да се повярва безкритично в тази негова простота. Той излезе насреща му пред бюрото, но не подаде ръка — беше най-вероятна този земен обичай тук да е излязъл от употреба, — но във всичко останало Бърг направо излъчваше любезност. Той покани Ротанов да седне, извади от бюрото бутилка с някаква разхладителна напитка и когато Ротанов му отказа, с очевидно удоволствие изпи една след друга две чаши. Изглеждаше така, сякаш той не бърза за никъде и се радва безкрайно на новия си събеседник.

— Виж това чак не го очаквахме! Кораб от Земята след толкова години! Как пътувахте!? Нима бяхте решили да ни посетите специално? Или това е само, така да се каже, посещение по необходимост?

Очите му хитровато се присвиваха и Ротанов почувствува прилив на раздразнение може би от това, че беше уморен от дългия и тежък път. Освен това беше много жаден и направо съжаляваше, че се отказал от предложената му напитка.

— Земята получи част от вашето съобщение, в което вие молехте за помощ — уморено каза Ротанов, все още не знаейки към какъв стил да се придържа при разговора с този човек.

— Какво говорите?! Как може... Та това беше толкова отдавна! Преди петдесет години. От това време много неща се промениха. Страхувам се, че вие напразно сте изминали този така дълъг път.

— Искате да кажете, че вас не ви интересува нито Земята, нито контакта с нея?

Очевидно Бърг разбра, че малко е попрекалил. Той престана да се разхожда из кабинета, седна зад бюрото и мълча цяла минута, разтривайки с длани плешивата си кръгла глава. След това заговори със съвършено друг тон и сякаш пред Ротанов се озова съвсем различен човек.

— В продължение на двеста години Земята не се интересуваше от нашата съдба. Ние отдавна сме станали самостоятелно общество и не се смятаме задължени с нищо на Земята. За нас тя е планета, с която някога сме се разделили завинаги. Вашето, така да се каже, дипломатическо посещение е малко закъсняло.

— То би могло да стане не само дипломатическо. Сигурен съм, че сте се сблъскали с доста трудности. Надявам се, че няма да започнете да отричате това?

Бърг премълча и Ротанов си помисли, че разговорът става все по-сложен.

— За това време Земята натрупа огромен опит по усвояването на нови планети, разполагаме със съответната техника и много от вашите проблеми са решени вече отдавна.

— С други думи, вие искате да ме уверите, че след двеста години независимо от разстоянието Земята е решила да ни протегне майчинска ръка за помощ?

— Хайде да си поговорим откровено. Какво се е случило тук? Епидемия? Война? Защо градът е разрушен? Колко хора са останали?

— Не. Така нещата няма да се оправят. — Бърг поклати отрицателно глава. — Най-напред аз трябва да науча всичко за целите

на вашето посещение и за възможностите, с които разполагате. Разберете ме правилно. Зад вас стои колосалната мощ на Земята, а зад мен — само шепа уморени хора, мечтаещи само за едно: да бъдат оставени на спокойствие. Поради това вашият призив за откровеност не е съвсем коректен.

Ротанов разбра, че разговорът е навлязъл окончателно в глуха улица. Отдавна трябваше да каже, че разстоянието е престанало да бъде проблем, и на Земята е необходима тук база, не чак толкова сложна техническа база за ремонт на тези проклети компютри, които излизат от строя при пробиване на пространството... Тогава техният разговор би взел съвсем друга посока. Но нещо през цялото време го спираше и му пречеше да говори откровенно. Какво беше то? Същото това неотпускащо го усещане за опасност, появило се още в кабината на подземната железница, или пък нещо друго? Прекалено странна беше тяхната среща. Сякаш беше попаднал на някакво друго място... Не при хора, очаквали двеста години помощ и само преди половин век още молеци за нея?...

— Е, добре. Да кажем, че съм съгласен. Готов съм първи да отговоря на всички ваши въпроси. Започвайте.

— Аз нямам чак толкова много въпроси. Целта на вашето посещение?

— Приет е сигнал. Молят ни за помощ. Решихме да изясним какво се е случило.

— Не е убедително. Петдесет години полет само в едната посока. В най-добрия случай вие бихте изпратили автоматичен кораб.

— Но Земята реши да изпрати инспектор! Не автомат, а инспектор с определени пълномощия. Или с други думи, мен. И в края на краищата на вас ще ви се наложи да отговорите на всички мои въпроси!

Още в същия момент съжали, че е избухнал, но беше вече късно. Бърг замислено поклати глава.

— Виж това вече е по-близо до истината. С това трябваше да започнем. С вашите пълномощия и със силата, която стои зад вас.

— Да не спорим. По какъв начин мога да получа интересуващата ме информация?

— Страхувам се, че не съм подготвен в момента за разговори с подобен аспект. А и на вас нищо не ви пречи да си починете след

пътуването. Та то съвсем не е било кратко. Цели петдесет години, а вие изглеждате само на четиридесет, добре сте запазен — Бърг се усмихна предизвикателно.

— Чуйте ме, координаторе. Та аз нали все пак независимо от всичко ще изясня онова, което ме интересува.

— Никой не се готви да ви пречи. Разбира се, вие не можете да разчитате и на помощ от наша страна. Цялото ни малко преимущество в този момент се състои именно в това, че на Земята не знаят някои обстоятелства. И ние ще се помъчим да запазим това преимущество колкото може по-дълго.

— Е, добре. Тогава още един последен въпрос. Кого представяте вие? Каква част от обществото?

Бърг не бързаше да отговори, но по напрегнатия му поглед се виждаше, че решава нелека задача.

— Аз представям, както е прието да се казва в подобни случаи, огромното болшинство на нашето общество. Около деветдесет и шест процента. Но това няма да ви помогне с нищо. Силата, с която разполага противопоставящата ни се група от хора, е нищожна. Впрочем вие ще имате възможност да се убедите лично в моята правота. Както вече ви казах, няма да се пречи да получавате информация. Моля ви да почакаете само един ден.

Този път Ротанов дори не го съпроводи до двора. Той измина коридора, изпитвайки горещия му задух и съзнанието за направена грешка. Той беше изгубил по всички точки от този ловък администратор. Не успя да изясни най-главното — съществува ли принципна възможност за създаването на база? Работата не беше в Бърг, в края на краищата с Бърг той ще се справи някак. Само те да бяха запазили достатъчно производствени мощности, за да може да се организира производството поне на простишки компютри и автомати, способни да управляват кораба при режима на прехода... Не е чак толкова важно, ако те не могат да извеждат корабите точно до Земята. Достатъчно би било наблюдателните станции на която и да е от усвоените планети да ги засекат и да изпратят патрулни кораби да ги посрещнат... Достатъчно би било да могат да се доберат през безбрежното пространство, разделящо ги от Земята... А що се отнася до Бърг... Координаторът все пак не беше отчел едно нещо. Почивката, едnodневната отсрочка в техните преговори беше изгодна преди всичко

именно на него, на Ротанов. Това беше така, защото дори намирайки се в пълна изолация, той ще може да научи много преди тяхната следваща среща. Много повече, отколкото би могъл да си представи този Бърг...

Стаята, в която го настаняха, се оказа просторна и дори с прозорец. Ротанов вече беше забелязал, че тук не обичат прозорците. Поне кабинетът на координатора нямаше прозорци и се осветяваше отгоре, през стъкления покрив.

Прозорецът беше закрит с дебела стоманена решетка. Добре, че поне беше декоративна. С лети украшения. Като чу как щракна бравата на вратата, Ротанов се усмихна. Едва ли те се досещат, че той ще прекара точно толкова, колкото сам сметне за необходимо. Ако му се наложеше, той щеше да извие тези стоманени пръчки и дори можеше да ги счупи. Разбира се, стресовото състояние, предизвиквано чрез самохипноза, никога не минава безследно, но ако е много необходимо... Добре. Това сега не е важно. Може да се изчака един ден. Той се приближи до прозореца и огледа внимателно двора. Нищо ново. Зад високата ограда се виждаше само малко от покрива на някакво много старо здание. Някога е бил облицован с листове лирон, но сега пластмасата беше изцяло нагърчена и извита в кални разкъсани гърбици. За да се получи това, е била необходима солидна температура. Около двеста градуса, не по-малко... Изглежда, че тук е ставало доста горещичко...

Дръпна се от прозореца и огледа внимателно стаята. Стените бяха дебели — поне половин метър камък. Нима те се готвят да издържат тук на обсада? В стаята нямаше никакви мебели и нищо излишно. Креват с тънък матрак, завинтен за пода стол и масичка с вдигаща пара храна. Те се стараяха по възможност да бъдат вежливи. Какво пък, нека да видим що за храна е това.

Огледа внимателно храната и съдовете. Храната говореше, както той и предполагаше, за натурално стопанство и за липсата на развита хранителна промишленост. Съдовете също без съмнение бяха занаятчийско производство... Наложих му се да си припомни за скоростните подземни магистрали. Едното с другото някак си не се връзваше... Той не се докосна до храната. Утре ще поиска да си достави от корабните консерви и всички свои вещи, а засега ще трябва да се почака.

Ротанов почувствува как внезапно мускулите на гърба му несъзнателно се напрегнаха. Някой го наблюдаваше. Той никога не беше се лъгал в това усещане. Бавно, стараейки се да не издаде с нищо своето откритие, той се обърна. В стените нямаше никаква пролука. Такава беше и вратата... Тогава той затвори очи и се съсредоточи. Определено го наблюдаваха. Решително се приближи към стената срещу прозореца и почука по нея с пръст. Стената се отзова с глух тежък звук. Плътен камък, също както и при прозореца. И все пак това е тук... Огледа внимателно стената и малко над главата си забележа обелено парченце от мазилката. Едва забележимо късче. Стените отдавна не бяха ремонтирани и бяха изпъстрени със ситни пукнатини и влажни петна. Въпреки това той бе заинтригуван именно от това късче паднала мазилка. Ротанов внимателно го побутна с нокът. Под него имаше малка вдлъбнатина, не по-широка от кука за плетене. Оптическият датчик, притаил се в нея, се оказа съвсем микроскопичен. Ротанов с мъка го изчовърка от вдлъбнатината. Без ни най-малко да се безпокои какво ще си помислят за това, той скъса тънките жички на датчика, които се губеха в стената, и като стисна в длан скъпоценната находка, бавно отиде до масата. Едва сдържаше радостта си, защото това беше такъв подарък, на който дори не смееше да разчита... Ротанов отвори дланта си. Да, всичко беше правилно. Там нямаше никакви световоди. Устройството, което беше по-малко от кибритена клечка, съдържаше оптически интегратор, превръщащ светлинния поток в система от електрически импулси. Нещо като микроскопична телевизионна камера. Именно това „нещо“ беше за Ротанов най-важното. Колонията разполагаше със съвършено електронно оборудване и не само разполагаше с него, но можеше и да го произвежда, тъй като този датчик беше местно производство. Едно такова тясно специализирано устройство не би могло да влиза в нито един експедиционен комплекс, а освен това краткият срок на службата на подобни миниатюрни устройства говореше сам по себе си — то беше направено тук, и то наскоро. А от всичко това следваше, че сега проблемът за ремонта на корабната електроника преставаше да съществува и всичко изведнаж се опрости и стана банално. Да се уговори с тези хора по един или друг начин той винаги ще успее. „И какво има тук при тях? Диктатура? Робовладелческо общество? — почти весело си мислеше Ротанов. — Не вярвам това. Хора на двадесет

и втория век не биха могли да паднат толкова ниско и дори да се допусне най-лошото, все пак във всяко човешко общество винаги има противоборстващи течения. Точно тези «четири процента» си заслужава да бъдат издирени и аз ще намеря онези, които ще поискат да ми помогнат. И тъй като сега вече е известно най-главното, принципната възможност за такава помощ, то просто няма за какво да се безпокоя. Имам достатъчно време. От шестте месеца засега съм изразходвал само три дни...“

Ротанов се излегна на кревата, все още стискайки в ръка своята находка. Заспа почти моментално, спа дълбоко и в съня си продължи да се усмихва.

Сънува обаче почти непрекъснато кошмари. В края на краищата той се събуди, но неприятното, напомнящо на задушаване усещане си остана.

Заслуша се в шума на дъжда, който валеше зад тъмния прозорец. В стаята беше прохладно и влажно. Помъчи се да си припомни съня. Нещо лепкаво и вонящо го душеше... След това той беше паднал нанякъде. Опитваше се да изплува от голяма дълбочина, хвърляше се нагоре, към повърхността, и през цялото време се задушаваше от недостиг на въздух. Дори и сега тялото му беше покрито с лепкава пот. Впрочем винаги на чужда планета става така, докато не привикнеш към новия климат. Адаптация. Наистина усещането за задушаване беше толкова реално, сякаш той наистина едва ли не беше се задушил.

Ротанов стана. Болеше го цялото тяло, като след продължително боледуване. Бавно отиде до прозореца. Беше онзи ранен час преди разсъмване, когато в небето вече могат да се доловят първите предвестници на бъдещата заря, приглушени от унилия дъжд. И от мъглата... Целият двор беше изпълнен от белезникава мъгла, която се беше прокраднала до самия прозорец. За секунда на Ротанов му се стори, че белите платнища до самата решетка трепнаха, когато той се приближи, и се отдръпнаха назад. Само халюцинации не му достигаха. „Ще трябва да кажа от кораба да ми донесат аптекката. Ваксинациите са си ваксинации, но аз нещо съвсем съм се разкиснал...“ Застоя се пред прозореца цели три минути, вдишвайки влажния мразовит въздух, и постепенно идваше на себе си. След това отново легна. Остатъкът на нощта мина спокойно. Когато се събуди на сутринта, си спомни с мъка за нощните кошмари.

В прозореца светеше побесняло огромно слънце и нямаше никакъв намек за дъжда. Може би му се беше присънил заедно с мъглата? Ротанов още веднаж погледна през прозореца. Под самия корниз тъмнееше тясна ивичка влажна почва; значи през нощта все пак е валил дъжд... Той приглади косите си, разтърка лицето си с носната си кърпа и след това почука решително на вратата.

Тоалетната заедно с умивалник и комплект принадлежности за бръснене се оказа в съседната стая. Като се обръсна, Ротанов се почувствува много по-уверен и почти веднага го поведоха при Бърг.

Този път Бърг изглеждаше озадачен от нещо. Не започна да губи време с дипломатически любезности и веднага пристъпи към работа.

— Искам да ви направя едно напълно конкретно предложение, но преди това са ми необходими някои сведения. Те носят, така да се каже, чисто теоретичен характер и мисля, че можете да отговорите на въпросите ми без никакъв риск.

— Нека опитаме — отвърна Ротанов, като се усмихна.

— Да предположим, че вие, като се върнете на Земята, ще съобщите за пълното изчезване на нашата колония. За някаква епидемия... Ще ви бъдат подбрани напълно убедителни материали... Какво обаче ще последва след това? Ще бъде ли организирана още една експедиция? Или Земята ще се задоволи с това и ще ни остави на мира?

— Трудно е да се каже... Известна отсрочка, разбира се, ще получите. Но защо сте решили, че ще се съглася на подобна фалшификация?

— Относно това ще говорим по-късно. Нека по-напред разгледаме друг вариант. От вас няма никакви известия. Та вие можете и да не се върнете. Някакъв нещастен случай на планетата или повреди в двигателя. Неизправност в компютъра... Малко ли неща могат да се случат?

— Оглеждали ли сте кораба?

— Винаги след кацане корабите биват оглеждани. Такива са старите правила и ние не сметнахме за необходимо да ги променяме. А вие какво, да не би да сте против прегледа?

Това беше вярно. Прегледът на новопристигналия кораб, неговия технически и медицински контрол бяха наистина общоприето нещо

във всяка колония и Ротанов запита за това по-скоро за да изясни какво всъщност те знаят...

— Не, не съм против прегледа. Продължавайте.

— Естествено е да се предположи, че след известно време ще бъде изпратена втора експедиция. След колко време всъщност?

— Струва ми се, че няма да бъде след много време.

— И аз си мислех така. Е добре, а ако не се върне и втората експедиция, тогава какво ще стане?

— Тогава най-вероятно тук ще изпратят ескадра от специално оборудвани кораби, с която вие вече нищо няма да можете да направите.

— Така си и мислех... Помъчете се да ме разберете. Вие няма да помогнете тук на никого. Никой и не ви моли за помощ. Никой и не се нуждае вече от нея. Съобщението, което сте получили, отдавна е остаряло. Сега ви молят само за едно — не се намесвайте, оставете ни на мира, па макар и за известно време. Повярвайте ми, че най-добре би било да отлетите, като приемете моето предложение. — В гласа на Бърг звучеше неподправена горест. Сякаш той вече разбираше цялата безполезност на този разговор и беше предвидил всичко, което щеше да последва по-нататък. Неизвестно защо Ротанов не се съмняваше в неговата искреност. Навярно заради този израз на горчивина у него.

— За кого би било най-добре?

— Какво? — не го разбра Бърг.

— За кого би било най-добре, ако ви оставят на мира? За вас лично? За всички колонисти? За кого?

— Преди всичко за земните хора.

— Виж ти... Та земните жители са в състояние да се погрижат сами за себе си.

— Преди всичко за земните хора — настойчиво повтори Бърг. — След това вече за нас. Повече от това не мога да ви кажа, а и вие, разбира се, няма да ми повярвате. Сега вие ще се втурнете да душите навсякъде, да обръщате всичко наопаки, да инспектирате. И ще мине доста време, докато разберете, че съм бил прав. Но тогава ще бъде вече късно... Най-вероятно е да не ви позволят да получите каквито и да са сведения.

— А защо да не изпробвате още един вариант?

— Какъв?

— Да повярвате в моята доброжелателност. Да ми позволите да се ориентирам сам във всичко и сам да реша как да постъпя. Може би ще се съглася с вашите предложения.

— Вероятно аз бих така и постъпил. Всъщност вчера се готвех така и да постъпя. Но оттогава някои неща се измениха. Убеден съм, че дори и да получите всички данни, вие все пак не бихте могли да ги разберете правилно. Това е неизбежно.

— През цялото време ние се въртим около едно нещо. Според мен нашият разговор отдавна е изгубил всякакъв смисъл.

— Е, какво пък... Не ви задържам. Жалко, че не успяхме да се договорим. Това, което сега ще последва, ще бъде еднакво трагично за всички. За вас, за нас, за всички хора. Не ви задържам и вие ще излезете оттук, ако ви провърви. Това вече ще зависи не от мен. Но дори и да ви провърви...

— Ще ми провърви.

— Толкова по-зле, защото тогава вие ще направите всичко, за да ускорите идването на следващата експедиция, и това ще бъде главната ви грешка. Направо катастрофална. Имам една последна молба към вас: помъчете се да не избързвате с изводите си.

— Ще се постарая.

Ротанов стисна зъби, изправи се и излезе.

Бърг дълго гледа замислено след него, след това се обърна към изскърцалата зад гърба му вътрешна врата. В кабинета влезе висок и стегнат човек, чиято възраст, както и възрастта на Бърг, беше трудно да се определи дори приблизително. На младоватото, без нито една бръчица лице проблясваха малки и дълбоко вкопани очи.

— И какво?

— Всичко е много лошо, Пан. Наложил ми се да го пусна.

— Къде ще се дение, нека си походи.

— Ама ти не разбираш... Той... Виждаш ли, той не се поддава на въздействия...

— Как така?! Не си му въздействувал и си го пуснал?!

— Въздействие имаше, но то бе безрезултатно.

— Това е невъзможно!

— Излиза, че е възможно... Може би е имунитет. Просто не знам в какво се състои работата.

— Надявам се, че ти разбираш всички последствия?

— И още как... Ние няма да успеем да го използваме. Много скоро този човек ще стане за нас сериозен проблем.

— Е, виж, това ще видим. Проблемът може просто да бъде премахнат. — Той се втурна към изхода, но умореният глас на Бърг го задържа.

— Не бързай, Пан. Инспекторът от Земята не може да изчезне безследно. Спомни си за двигателя на неговия кораб... Страхувам се, че ликвидирането му само ще ускори следващата визита.

— Възможно е, но ние нямаме друг избор. Надявам се, че ти разбираш какво ще стане, ако той се измъкне от нас и намери онези. Какво ще стане, ако той научи?... И освен това следващият кораб може да кацне при тях... Не, Бърг, необходимо е той да бъде премахнат.

На улицата духаше сух вятър. Ротанов стоеше, прилепил гръб към стената на оградата, от която току-що беше излязъл. Дворът лежеше пред него като огромна празна клисура и трябваше определено усилие, за да си отлепи гръба от стената и пресече този двор. Той още не беше разбрал защо е така и поради това не бързаше. Някак си прекалено лесно го беше пуснал Бърг и дори твърде неочаквано. Ако си спомни вчерашната среща, неговите планове се бяха променили твърде остро. Може би трябваше да се разтегли, да се продължи дипломатическата игра и в същото време да събира информация...

Е добре, а той самият? Какво се беше случило с него? Защо той избухна в кабинета на Бърг и се хвърли напред? Какво беше почувствувал там? Какво усещане го беше вдигнало от стола и повело към вратата?

Внезапно си припомни ръцете на Бърг. Те лежаха върху бюрото като два безполезни предмета, сякаш не принадлежаха на собственика си. Сякаш по единия от пръстите му пропълзя някакво бръмбарче, но пръстът не трепна, не се опита да изтърси нахалното насекомо... В това имаше нещо, което застави Ротанов за секунда да загуби обичайната си разсъдливост и хладнокръвие... И до този момент той не можеше да подтисне у себе си чувството на отвращение и студен, неизпитван никога преди това ужас. Най-неприятното беше, че той не можеше да си обясни логично на какво се дължеше всичко това...

В края на краищата той отлепи гръба си от стената, като почти насили волята си, и бавно тръгна през двора. Неочаквано нещо зад него изпука и върху него се посипаха дребни парченца от тухли.

Нещо сви сърцето му и още преди да съобрази какво е станало, Ротанов стремително се хвърли напред и встрани, зад дебелия арка на входа. Вторият изстрел вдигна облаче прах на мястото, където той беше преди секунда...

Ето, значи, какво било... Какво пък, сега всичко си отива на мястото. Само едно нещо оставаше необяснимо: защо се бавиха толкова много? Трябваше да стрелят много по-рано — още когато вървеше през двора, а най-просто би било въобще да не го пуснат да излезе. Нещо у тях не беше добре, не беше съгласувано, нямаше единно мнение. Те не знаеха как да постъпят, изпаднали са в паника... Той ще използва това. И щом още с първите му крачки по тази планета стана ясно кои са враговете, то ще се разкрият и приятелите.

Стига само да успее да се измъкне оттук... Те се бавиха дълго, но ако пред него, на улицата, има постове, нищо хубаво не го чака.

Както и преди, слънцето висеше ниско над хоризонта. Сякаш то не беше мръднало от мястото си от момента, в който Ротанов се беше събудил...

Зад него блесна ослепително зайче и наоколо, драскайки тухлената зидария, неприятно изсвириха парчета. Това е: тук не можеше да се остане повече. Ротанов се сви, преди да се хвърли, и в този миг срещу него от улицата изскочи някакъв човек в плътна, прилепнала дреха с миши цвят. Очевидно той не разбираше какво става наоколо. Гледайки объркано към Ротанов, той нерешително измъкваше от кобура на кръста си някакъв паралелопипед. Изваждаше го несигурно, сякаш не знаеше какво да направи с него. Ротанов го удари през ръката. Човекът се спъна и изпусна оръжието. Блестящото квадратче падна пред Ротанов, той го подхвана и без да спира, се хвърли под арката на вратата. Нещо изсвистя над главата му и пред лицето му пръснаха откъртени камъчета. По това, как беше направен този изстрел, Ротанов разбра: шегите бяха свършили. Бегло погледна паралелопипеда, стиснат в ръката му. Това беше топлинен пистолет от стар образец. В школата ги бяха учили да си служат с музейни оръжия и, изглежда, не напразно. Тези пистолети имаха солидна мощност, но зарядът им стига само за няколко изстрела. Трябва да ги икономисва... Надзърна внимателно зад арката. Тясната и пустинна улица се изкатерваше като гърбица на някакъв хълм. Неугледните ниски стени на сградите без прозорци я обграждаха и от двете страни. Нито едно

транспортно средство, нито един пешеходец. Тук фактически беше невъзможно да се скриеш. Глупашка история, той всъщност не знаеше срещу кого ще трябва след секунди да използва оръжието си. Който и да бъдеше, той нямаше право да го убие, дори ако му се наложеше да защитава собствения си живот. Това означаваше, че сега той трябва да се скрие каквото и да става. Не да устройва тук битки, а да се скрие. Само че къде? В противоположната от стръмнината страна на улицата тя се опираше в мръсна канализационна канавка с висок каменен парапет. На пръв поглед му се стори, че оттам не може да се мине, но като се вгледа още веднаж, разбра, че ако успее да дотича до кръстовището, ще получи известен шанс.

Отдавна не беше тичал така. Макар вятърът да свиреше в ушите му, той непрекъснато криволичеше вляво и дясно, за да не стане нито за миг удобна мишена при следващия изстрел. Започнаха да стрелят твърде късно, иначе не го чакаше добро. И въпреки това не му достигнаха няколко секунди, за да дотича до ъгъла. Наложиха се да залегне и се прилепи към земята. За щастие между него и преследвачите му сега се оказа бетонената естакада, пресичаща улицата на пет метра над тротоара. Забеляза я, щом залегна, и веднага разбра какво трябва да направи. От другата страна на улицата, там, откъдето беше избягал, вече можеха да се различат тъмните фигури на преследвачите — те се притискаха до стените... Ротанов стреля на два пъти, като подряза с топлинния лъч естакадата от двете ѝ страни. Още във въздуха тя се разчупи на няколко части и рухна със страшен грохот, преграждайки улицата с камара отломъци. Прах и дим покриха всичко наоколо. Сега Ротанов разполагаше с достатъчно време да завие зад ъгъла, да се прехвърли през оградата и да се скрие в някоя от сградите, без да бъде забелязан от никого. Ако му провърви и веднага се натъкне на жилищна сграда, възможно е да спечели още половин час, докато те прочесват къщите от двете страни на улицата, а през това време ще измисли и следващия си ход.

Оградата беше доста ниска. Като скочи в посипания с ръждиво желязо двор, той се облегна на стената и няколко секунди стоя неподвижно, пълнейки жадно гърдите си с въздух. Когато дишането му се успокои, той тръгна край стената, издигаща се почти плътно до оградата. Дългата едноетажна сграда сякаш нямаше край. Той чуваше от другата страна на оградата викове и тропот на стъпки. Но тук, в

двора, всичко засега беше тихо. Сякаш му беше потръгнало: сградата с нищо не напомняше на къща за живеене. Най-вероятно беше склад или работилница и, изглежда, в нея нямаше никой. Той се убеди окончателно в това, когато откри върху широката двукрила врата заключен катинар. Това последно препятствие му се стори непреодолимо. Но в този момент той си спомни за топлинния пистолет. Не му се искаше да остави следи, обаче нямаше друг изход и като пъкна дулото под самия катинар, той го насочи нагоре така, че да не засегне покрива на сградата. След това обърна назад глава и натисна спусъка. Вместо изстрел се чу продължително съскане: очевидно за естакадата беше изразходвал прекалено много енергия. Въпреки това катинарът се нажежи до бяло и с помощта на едно ръждясало метално парче той можа да разчупи омекналия метал.

Когато закри зад себе си вратата, Ротанов се озова сред непрогледен мрак. Постепенно обаче очите му попривикнаха и се оказа, че тук все пак прониква светлина през вентилационните отвори на покрива. Широк проход водеше от вратата към дъното на сградата. От двете му страни до самия таван се издигаха рафтове, които твърде безпорядъчно бяха натрупани с камари от сандъци и бъчви. На улицата Ротанов беше успял да забележи, че целият квартал е застроен с еднакви бараки. Може би този район беше определен за складове. Тогава тук е сравнително безопасно.

Миришеше на гнило и на нещо непознато и ароматно като канела. Той си мислеше, че би било добре да намери в сандъците нещо наистина полезно. Оръжие или продоволствие, концентратите не се нуждаят за запазването си от хладилници. Най-необходимото за него обаче в най-скоро време щеше да стане водата... Но щом тук има бъчви, вероятно в тях сигурно ще има някаква течност: напълно е възможно това да е именно продоволствен склад... Точно пред него имаше контейнер с необичайна многостранна форма. Сякаш някой беше издялал от пластмаса фигура с около метър и половина диаметър за уроци по геометрия в училище. Какво пък, ще започнем с него...

Контейнерът се оказа неочаквано лек. Без всякакво затруднение Ротанов го премести от мястото му и го преобърна. Никъде не се виждаше и най-малка цепнатина или намек за капак. Пластмасата отговаряше при почукване с глух звън и се оказа много твърда. Трябва да се потърси по-проста опаковка, реши Ротанов.

Цялата дясна половина на рафтовете беше изпълнена с пластмасови контейнери, а в лявата стояха бъчви и сандъци от груби дъски. На Земята дървото се ценеше високо, а тук планетата беше богата и още неусвоена, поради това очевидно си позволяваха разточителство. Складът сякаш илюстрираше състоянието на обществото, в което високата техника съществуваше редом със занаятчийския ръчен труд.

„Стоп — спря сам себе си той. — Със състоянието на обществото засега няма да се занимаваме. Разполагаме с твърде малко информация.“

Реши да отвори най-близкия дървен сандък, привличащ вниманието със своите размери. Повдигна капака му със същото ръждясало парче желязо. Той отскочи веднага, но вътре нямаше нищо интересно. Тежки слитъци от блестящ метал. Титан, а може би волфрам... Премина към редицата от огромни бъчви, отговарящи по размерите си на сандъците. През пробития от него отвор бавно сякаш без желание потече лепкава смолиста течност. Тя разпространяваше вече познатия му аромат на подправка, който долови още когато влезе. Очевидно беше сок от някакво местно растение. Без да го подложи на анализ, той не можеше да го пие и Ротанов огорчено пристъпи по-нататък...

Изминаха около десет часа. За това време Ротанов успя да прегледа само малка част от склада. Той така и не намери нещо полезно. Тук нямаше нито технически изделия, нито селскостопански продукти, а само опаковани за изпращане или за продължително съхраняване минерални или суровинни ресурси на планетата. Вероятно не му беше провървяло. В края на краищата една продукция би трябвало да бъде сортирана по отделни видове и ако и тук е така...

Той си спомни за пластмасовия контейнер, на който се натъкна в началото. Необикновената опаковка би могла да съдържа нещо наистина интересно. Вярно е, че контейнерът беше много лек и вероятно празен... Ротанов се огледа. В далечния край на склада върху отделен рафт имаше още един такъв контейнер. Ротанов се приближи до него, мислейки си с какво би могъл да отвори твърдата пластмаса, и вече протягаше ръка, но внезапно замря на място.

В мрака зад едно от ребрата на призмата нещо проблесна. Нещо едва различимо и тъничко като паяжинка. Но тук нямаше паяжина.

Цели тонове прах и нито един паяк... Най-добре би било този контейнер да се остави на мира... Но ако това наистина е някаква сигнализация, това означава, че в контейнера има нещо важно, което се нуждае от охрана. За да стане ясно какво те смятат достойно за такава охрана, си заслужаваше да се рискува...

Само след половин час прецизна и внимателна работа той вече си беше изяснил колко сложна система се предпазва от контейнера. И макар той да не знаеше общата схема и дори не се беше опитал да се ориентира в управляващия блок, в края на краищата успя да открие и обезвреди основния възел на сигнализацията, снабден с многобройни датчици на топлинни и механични въздействия.

Ротанов прекара внимателно ръка по стената на контейнера. Сякаш всичко вече беше в ред, но достатъчно беше той да не е обезвредил дори само един датчик... Извади топлинния пистолет и го подхвърли в дланта си, сякаш проверявайки теглото му. След това го долепи до страничния ръб и натисна спусъка. Оказа се, че в пистолета има достатъчно енергия, за да нажежи пластмасата. Впрочем тя не искаше да се топи, макар и нажежена до бяло... За щастие той повреди механизма на ключалката, в масивната стена нещо щракна и неочаквано дебелият капак, окачен шарнирно, отскочи и болезнено го удари по ръката.

Ротанов не бързаше. Потривайки ударената си ръка, той гледаше замислено контейнера. Не му харесваше прекомерната дебелина на капака. „Двадесет сантиметра при такава здравина... Напомня за радиационна защита. Само това не ми достига...“ Протегна длан и бързо я прекара над капака. При голяма интензивност на излъчване той би почувствувал топлина, но не долови нищо, макар този факт да не подсказваше истината, защото всичко зависеше и от характера на излъчването. Най-накрая му стана досадно да обикаля около контейнера. Вече не се съмняваше, че ще затъне заради него в неприятна история, и именно поради това би трябвало да бърза.

Хвърли безполезния вече пистолет, в който не беше останала нито капка енергия, и бръкна с ръка в контейнера дълбоко, направо до рамото. И не откри нищо. Впрочем не, на самото дъно имаше няколко кръгли и хлъзгави предмета. Опита се да хване един от тях и веднага го пусна, усещайки леко пощипване.

Внимателно, сантиметър след сантиметър той отново приближи ръката си до неизвестния предмет. Първоначално се появи пощипването като от слаб ток, след това ръката му изтръпна, а когато докосна повърхността на предмета, той вече не я чувствуваше. Пред очите му всичко заплува. Твърде неясно, с едва доловими контури върху стената на сарая се наслагваше някаква картина... За да не се отвлича, той затвори очи и картината стана по-ясна. Стая... Голяма стая, залята от слънчеви лъчи, отворен прозорец... И нещо се поклаща до прозореца, нещо познато, някакви мръсни платнища... Дим от пожар? Парцали от изгнила завеса?... Вече беше изтръпнало цялото му рамо. Не си заслужаваше да рискува повече.

Като стисна зъби, с едно точно пресметнато движение той подхвана тайнствения предмет и с рязко дръпване го измъкна от контейнера.

По форма това нещо напомняше на Бутлерова бутилка, дълга около двадесет сантиметра. Изглеждаше прозрачна и доста тежка. В нея нещо преливаше. Някакъв течен студен пламък. В такт с неговите проблясващи приливи Ротанов биваше заливан ту в огън, ту в студ и усещанията му се изостриха необичайно. Това беше някакъв побеснял коктейл от радост, безпричинен смях, безизходна тъга, силен страх, в главата му нещо гърмеше и бумтеше, сякаш биеха негърски там-тами, имаше чувството, че още секунда и няма да издържи чудовищното напрежение, а ръката му беше неотделимо враснала в това дяволско нещо и не искаше да се отвори. Внезапно, сякаш минавайки през усилвател, в съзнанието му прогърмяха думите: „Хей, ти! Хвърли това!“ Ръката му се отвори от само себе си и съдът падна обратно в контейнера. Олюлявайки се, сякаш току-що се е измъкнал от някаква затрупала го грамада, Ротанов се обърна. В края на пътеката стоеше висок, отдавна небръснат човек в скъсан комбинезон с тежък и блестящ от смазка пистолет в ръка.

Пистолетът, насочен към корема на Ротанов, бавно се местеше, сякаш търсейки подходяща точка, за да вкара в нея куршум или онова, с което стреляше...

— Какво има? — колкото може по-внимателно запита Ротанов.
— Може би първо ще ми обясните?

— Съжалявам, че не трябва да вдигам шум, иначе бих ти обяснил на тебе.

— А може би все пак ще си поговорим? — предложи Ротанов, без да маха поглед от пистолета.

— За какво бих могъл да говоря с един синглит? Обърни се с лице към стената!

Ротанов не мръдна. Нямаше никакво намерение да изпускат от поглед пистолетното дуло.

— Не съм синглит.

— Ще се обърнеш ли към стената, или не? — Пистолетът престана да се мести и замръзна, сякаш намери най-сетне точката, която беше търсил така дълго.

— Няма да се обърна към стената. Можете да стреляте и така.

Противникът му се усмихна.

— За първи път срещам синглит, който да говори толкова много. Добре, можеш да не се обръщаш. Върви напред. Дистанцията е пет крачки. И запомни, щом спреш — стрелям.

Не трябваше да се прекалява и Ротанов тръгна към изхода, надявайки се, че пропускайки го напред, противникът му ще допусне грешка. Той обаче отстъпи в самия край на страничния проход, пропуска Ротанов напред и се озова зад гърба му. В същото време той не можеше да позволи да бъде изведен от склада... Ротанов помнеше, че до централната пътека, близо до вратата вляво имаше цяла камара от тежки сандъци. Те едва се крепяха и минавайки край тях, Ротанов ритна с всичка сила най-долния.

Камарата се сгромоляса с грохот. Противникът на Ротанов успя да се отдръпне и не стреля...

Сега ги разделяше планина от сандъци и той можеше да се измъкне спокойно. Складът беше дълъг около седемстотин метра и да се открие затаил се тук човек беше фактически невъзможно. Но Ротанов се бавеше, мъчейки се да разбере защо другият не стреля... „Той говореше за някакви синглити. Какви са те — някаква секта или партия? Хората, завзели властта? Ако се съди по всичко, другият не принадлежи към тази група и дори само за това той не трябва да се изпуска... А в същото време той също може да се измъкне или да се скрие...“

— Ей сега ще изляза! — силно извика Ротанов. — Почакай със стрелбата.

Не последва никакъв отговор. Но в края на краищата нали той не стреля, когато се сгромолясаха сандъците... Ротанов излезе в средата на пътеката и спря.

Няколко секунди цареше напрегната тишина, но след това в ъгъла зад сандъците мръдна неясна сянка. Най-сетне на пътеката се показва неговият противник, за първи път с отпуснат пистолет.

— Е? Какво искаш?

— Нуждая се от събеседник... — промърмори Ротанов. — Ама прибири най-сетне тази играчка. Имаме сериозен разговор.

Другият направи една, а след това и втора крачка към Ротанов, но още не беше прибрал пистолета.

— Тук яко са ви наплашили.

— Кой си ти?

— Какво, не ти ли приличам на синглит?

— Един синглит отдавна би извикал охраната... Така че кой си ти?

— Да си чувал нещо за кораб?

Човекът тихо свирна, скри пистолета, но не се приближи.

— А как ще ми докажеш, че си от кораба?

— Виж, съвсем не се готвя да доказвам... Аз имам документи.

— Документите могат да се подправят... Както и да е. Аз съм изпратен специално за да науча нещо за кораба. Двама от нашите са видели кацането, но не им повярваха много и помислиха, че това са някакви номера на синглитите... Добре, ще ми се наложи да те взема на базата. Там имаме добри специалисти. Ще разберат всичко и ако ти си синглит...

— Никакъв синглит не съм, а пилот на този кораб! И хайде да се измъкваме отгук. Вдигнахме доста шум, а мен сигурно ме търсят. Чу ли сутринта стрелба?

— По тебе ли стреляха?

— Най-напред сякаш ме пуснаха, а след това, кой знае защо, промениха решението си. Тук не е много сигурно място.

Сякаш в потвърждение на думите му пред вратата се дочу шум. Разнесоха се стъпки и сюрмето изскриптя.

— Ето на, дочакахме ги...

Неговият събеседник очевидно взе някакво решение. Той махна с ръка, приканвайки Ротанов да го последва, и хлътна в един от

страничните проходи.

В другия край на склада се оказа, че има замаскирана с боклуци дупка. Широка канализационна тръба водеше от нея в съседния двор... В този град доскорошният му противник си имаше свои собствени, известни само на него пътища.

Капакът на канализационния люк, скрит под пласт чимове, отскочи и те се озоваха в ниска землянка. За изненада на Ротанов тук не се долавяха никакви неприятни миризми и беше сравнително сухо. Очевидно канализацията отдавна не работеше.

Дългият път по тунели, задни дворове и криви улички в края на краищата ги изведе в малко и тихо дворче. Тук спряха за първи път и си поеха дъх. Стояха притиснати един до друг, вмъкнали се в тесния процеп между стената на сградата и оградата. Кой знае защо Ротанов си спомни кабината на подземната железница. Там миришеше на прах, плесен и на всичко друго, но само не и на човешка пот и понеже си спомни ясно това, може би поради това тежката миризма от скъсания комбинезон на неговия спътник му се стори по-приятна от всякакъв парфюм.

— Как се казваш?

— По начало Бух. Нашите обаче ми казват Бухала. И ти ми казвай така.

През отвора на оградата, зад която се бяха скрили, се виждаше добре оживената градска улица. По нея нямаше никакви превозни средства, които вероятно напълно беше изместила подземната железница, но пък имаше доста много пешеходци.

— За да се измъкнем от града, ще трябва да пресечем тази улица на това място. Друг път няма. А това е опасно. Ако това, което разказа, е истина, в целия град е обявена тревога и тук ни очакват.

Бухала извади пистолета си, преброи съдържанието на пачката му и отново го пъкна в джоба. Ротанов мрачно го слушаше и все не можеше да откъсне очи от огромното, изпълнило половината небе червеникаво чуждо слънце, увиснало над покривите.

— И отдавна ли се разхождате така по града?

— Как? — не го разбра Бухала.

— Ами така, с оръжие.

— Всички ви чакахме... Кога най-сетне ще си спомните за нас там, на вашата Земя... Вече от петдесет години си ходим така. Не

бързахте твърде много... Докторът ми казваше, че рано или късно ще додолетите, но аз не му вярвах много...

Ротанов почувствува скрития упрек в думите му, но премълча. Времето за обясненията още не беше дошло... Той както и досега не знаеше чии интереси защитава този човек, срещу кого и защо е взел в ръцете си оръжието.

От мястото, където стояха те, улицата се виждаше и в двете посоки и по нея не се виждаше нищо подозрително. Впрочем Ротанов въобще не знаеше какво тук се смята за подозрително и поради това се осланяше напълно на Бухала. А той не бързаше да излезе и продължаваше да разглежда отделните минувачи. Ротанов забеляза, че хората вървяха бързо, без да обръщат внимание един на друг, и изглеждаха някак си твърде отчуждени. Обикновено в такива малки изолирани градчета тълпата се разбива на неголеми, обединявани от общ разговор групи. Тук нямаше такова нещо... Бухала го дръпна за ръкава.

— Когато излезем на улицата, в никакъв случай не бързай. Върви с тази скорост, с която тук вървят всички, но не бързай. Не се приближавай към никого, не обръщай внимание на никого, но най-главното — не бързай и не се озъртай, иначе ще те забележат веднага. Не се приближавай до мен на повече от три крачки каквото и да се случи, дори и да започне да се стреля. Хайде, тръгваме! А, и запомни за всеки случай. Кой знае какво може да се случи. Ако излезеш от града сам, към нашите трябва да вървиш все на север. Около четиридесет километра все на север. Когато попаднеш на постове, кажи им, че те е изпратил Бухала. Е, хайде!

— Почакай. Една минута не е от значение... Кажи ми преди това какво беше онова в контейнерите на склада?

От всички въпроси, които се въртяха на езика му, Ротанов избра този и сега чакаше напрегнато отговора. Но Бухала само поклати глава и го погледна с неприязън.

— Това няма да ти кажа. По-добре е да не питаш и нашите за това. Трябваше да долетиш по-рано, това е. Да тръгваме! Нямаме време за приказки!

Напъха пистолета в пазвата си и изведнаж се преобрази целият. В целия му облик се появи деловита съсредоточеност. Раменете му се дръпнаха назад и в походката му имаше същата целеустременост, която

се забелязваше в повечето от минувачите. Достатъчно беше да излезе на улицата и той веднага се стопи и сля с тълпата.

Като поизчака малко, Ротанов тръгна след него, мъчейки се според силите си да подражава на Бухала. В това отношение не му вървеше много, липсваше му неговата дългогодишна практика и въобще той не разбираше защо да не може да се пресече улицата направо. Бухала, който знае защо, стигна до кръстовката и като потъпка на място, внезапно се мушна между минувачите и се озова на другата страна. Страхувайки се да не го загуби в тълпата, Ротанов ускори крачки, но пред кръстовката нечия тежка ръка легна на рамото му.

— Стой!

Без да се обръща, Ротанов се наведе и рязко се дръпна встрани. От противоположната страна на улицата Бухала почти веднага стреля и зад гърба на Ротанов някой падна. Събралата се на кръстовката тълпа се разбяга на всички страни. Когато там не остана нито един човек, Бухала също не се виждаше никъде. Разбирайки, че не трябва да загуби нито секунда, Ротанов се вмъкна в най-близкия вход. Без да мисли много, той се изкачи приблизително до средата на сградата и дръпна първата попаднала му врата. Беше почти сигурен, че никой в бъркотията не е забелязал къде е изчезнал. Бухала беше стрелял нарочно, за да привлече вниманието върху себе си...

Вратата се отвори без никаква съпротива и от изненада той силно я захлопна зад себе си. Стоя в полумрака няколко секунди, дишайки тежко и мислейки си с тъга, че докато не се ориентира тук във всичко, ще бъде товар, сляпо котенце, и онзи, който го измъква от беда, ще бъде принуден да поставя себе си под удари... Даде си дума, че това няма да продължава прекалено дълго...

Най-сетне очите му посвикнаха с мрака на коридора.

Жилището изглеждаше необитаемо, но точно в този момент женски глас запита: „Кой е?“ Ротанов се затаи и жената излезе в коридора. Някакъв неописуем пухкав шал, рокля от блестящ и прилепващ към тялото материал — всичко във външността ѝ изглеждаше така нелепо на фона на мръсните тапети, че Ротанов просто се вцепени. Тя го измери със спокоен и малко високомерен поглед:

— Какво искате? Кой сте вие?

— Казвам се Ротанов.

— Виж ти, Ро-та-нов — произнесе тя името му, леко разтягайки отделните срички. — И какво после?

Той вдигна рамене.

— Чухте ли шума на улицата?

— Заради вас ли беше?

Той кимна.

— Добре, влезте. — Тя не се изплаши и дори не се беше изненадала. Само се уви по-плътно в шала си и тръгна пред него, показвайки му откъде да мине.

Влязоха в хола, ако можеше да се нарече хол стая, в която нямаше дори столове. Търкаляха се някакви парчетии от мебели, книжни полици без книги и рамка от картина. Ротанов гледаше мълчаливо ту жената, ту купчината от боклуци.

— Тук ли живеете?

— Разбира се. А, това ли... — тя беше доловила погледа му. — Това е останало от хората.

— Тоест... как така е останало от... Искате да кажете, че самата вие не сте... — той се почувствува така, сякаш някой го е стиснал за гърлото. Още в кабинета на Бърг той почти се беше досетил... Дори и по-рано, в транспортната кабина. Но мозъкът му отказваше да повярва на очевидните факти... — Надявам се, вие се досещате, че аз...

— Че сте човек? Разбира се. Това е интересно. Вече отдавна не съм срещала тук хора.

— Вижте! — каза Ротанов, като приседна на това, което някога е било диван. Виеше му се свят и беше твърде потресен, за да каже нещо разумно. Но тя го изчакваше и изглеждаше така, сякаш е способна да престои неподвижно цяла вечност. — Вижте... Дори и на Земята никой не би могъл да предположи, че това е възможно... Създаването на такива свършени модели е немислимо! Такива работи не съществуват!

— А кой ви е казал, че аз съм робот?

— Тогава какво сте вие?

— Просто не съм човек.

— Ах, ами да... разбира се... просто не сте човек...

Нещо у Ротанов сякаш избухна. Той скочи и за няколко мига просто не можа да вкара даже глътка в гърдите си.

Нечовек в човешко жилище! В човешка външност, в човешки дрехи!... Тя престана да се гуши в своя шал и внезапно Ротанов забеляза драскотина на шията ѝ. Драскотината беше доста дълбока, но вместо съсирена кръв под кожата ѝ се очертаваше нещо бяло и то не приличаше на човешка плът...

Ротанов се отвърна, борейки се с пристъпа си на отвращение.

— Вие се държите добре. Обикновено другите скачат през прозореца или веднага започват да стрелят.

— Добре — каза Ротанов. — Може би ще ми обясните откъде у вас... защо приличате толкова на човек?

— Искяхте да запитате откъде имам това тяло? Нали така?

— Да допуснем.

— За съжаление аз не зная това. Една сутрин се събудих в гората такава, каквата съм сега. Смътно си спомнях за нещо — например лицето на някаква стара жена. Просто не зная защо именно това лице не можех така дълго да забравя. Някаква къща... Само че всичко беше така... Абе не е важно как, нали... Когато тук, в града, се заселиха нашите, аз също се прехвърлих тук. В началото беше доста неспокойно и често идваха хора. Те винаги викат много силно и винаги започват да стрелят... И знаете ли защо се досетих, че искате да ме запитате за това тяло?

— Не — пресипнало отговори Ротанов.

— Защото понякога ми се струва, че то не е мое. Сякаш съм облякла чужда дреха, само че нещата са малко по-сложни... Винаги ми се е искало да попитам за това, да науча защо. Но нашите никога не говорят за това. Смята се за неприлично. А след време ми стана безразлично.

— А тази стая... Как живеете тук?

— О, на мен ми е напълно безразлично къде ще бъда. Тук или в гората. Не чувствавам студа. Не се нуждая от вещи. Понякога ме тегли към гората. Харесват ми нейната прохлада и аромати... Не зная защо ви разказвам всичко това...

Може би и Бухала също? Може би и той е само успешна имитация и нищо повече?... Ротанов се надяваше да намери тук хора, а не чужд и враждебен разум. Плановите се изграждаха на тази база и ако не са останали хора, всичко веднага губеше всякакъв смисъл...

— Защо се бавите? — уморено я запита той. — Та нали сигурно сте длъжна да съобщите за моето идване?

— Тяхна работа си е да ви търсят. Това мен не ме засяга.

— В такъв случай ми дайте поне да утоля жаждата си.

— Вода ли?... Ами аз не зная... Сега ще видя, но ми се струва, че водопроводът отдавна не работи...

— А вие как се справяте?

— Аз не се нуждая от вода.

Тя излезе от стаята. Ротанов чу как кранът изскърца, след това как тя се приближи до вратата и излезе на стълбата. Той нямаше и най-малкото желание да изясни накъде точно е тръгнала. Нека правят, каквото искат. Той махна от продънения диван струпаните там стари хартии и парчетата от олюпената мазилка и се изтегна върху него, чувствайки как умората постепенно завладява тялото му. Да би могъл да изпие сега нещо разхладително и да заспи. Може би на свежа глава ще успее да се ориентира в това умопобъркващо положение...

Жената се върна след около петнадесет минути с голяма глинена чаша, в която се плискаше тъмна течност.

— Сетих се, че в избата са останали някакви бъчви. Ето това според мен ще свърши работа, виждала съм как хората го пият.

Без много да умува, той пое огромната, съдържаща около литър и половина чаша. Течността ухаеше на борова гора и по цялото му тяло се разля топлина, макар самата течност да беше студена, дори стените на съда се бяха изпотили. Той я изпразни до дъно и отново се изтегна на дивана.

— Седнете някъде. Какво стърчите така?

— Знам, че да „седнеш“ означава да заемеш ето тази поза. Но защо я използват, просто не ми е ясно...

— Впрочем, както искате... Ако заспя, помъчете се да не ме будите.

— Добре. Ще се помъча — послушно каза тя и застина неподвижно в невъзможна за един човек поза. Той обаче беше овладян от блажено безразличие към всичко и очите му се затвориха от само себе си.

Събуди се напълно отпочинал. И веднага си спомни какво беше станало с него.

Скочи от дивана, отиде в кухнята и тук отново видя жената. Тя стоеше с гръб към прозореца, широко и някак неловко разкрачила крака. В нея имаше нещо общо с механичен манекен и още нещо, което неволно предизвикваше жалост. Той би трябвало да изпитва погнуса и ужас, но не чувствуваше нищо подобно. Само лека жалост. И освен това много му се искаше да разбере откъде се е взела и защо тя и всички онези, другите, приличат толкова на хора. Помисли си, че тъкмо сега е времето да се заеме с тази загадка.

— Какво, вие никога ли не изпитвате умора? Защо вие дори не седате?

— Тогава пък защо хората толкова често седят... Не. Аз не чувствувам умора.

— И не спите никога?

— Не зная дали това е сън. Когато настъпи нощният сезон, мен няма вече да ме има.

— Искате да кажете, че през нощта...

— Не през тази нощ, която се сменя от деня, а тогава, когато нощта продължи няколко месеца според вашия календар и идват студовете. Точно тогава...

— Ах да, съвсем забравих, че тук при вас даже на екватора има полярни нощи...

Едва сега той я разгледа както трябва. Черни като гарваново крило и дори със синкав оттенък коси обграждаха бледото й слабо лице, което имаше поразително правилни черти. Той не можеше да определи на колко е години. Гладката й кожа беше неестествено бледа и като че ли прекалено гладка. Нямаше нито една бръчица. Мястото, на което преди беше видял драскотината, сега беше закрито от високата й яка.

Кухнята изглеждаше като всичко останало в този апартамент. Ръждиви водопроводни тръби, изкривена електрическа печка... Над печката висеше малкият куб на хладилника. Макар че електрическата жица, кой знае защо изскубната от стената, се търкаляше до печката, тя нямаше никаква връзка с хладилника. Този модел сигурно е имал самостоятелно захранване и подобни апарати използванаха и досега в някои колонии. Ротанов отвори вратата му и студено облаче пара докосна раменете на жената. Тя се дръпна като убодена и отстъпи назад.

— Защо направихте това?...

— Искам да ям. Стори ми се, че в него се е запазило нещо.

Изпитваше зверски глад още от минутата, в която се събуди. В хладилника имаше парчета покрито със скреж неестествено розово месо. И консерви. Той разчиташе именно на тях. Те нямаха етикети. Взе първата, която му попадна. В нея се оказа, че има пюре от грах. Той започна да го яде студено, както се яде сладолед. В момента не му беше до гастрономически тънкости. Дъвчейки тази ледена маса, от която му изтръпнаха зъбите, той продължаваше да разглежда под вежди жената.

— Целият този град е построен от хората, нали така? — запита той колкото може по-небрежно, за да не се сети тя какво значение има за него следващият, вече подготвен въпрос.

— Разбира се. Те захвърлиха всичко това тук. След това се връщаха на няколко пъти, но това беше много отдавна.

— И оттогава... Искам да кажа, кога сте видели за последен път човек?

Не успя да скрие напълно вълнението си.

— Доколкото зная, тук повече няма хора. Всички те са отишли в гората. След това много години се водеше война между тях и нашите. Ако някой е останал, но това е само там, в гората.

Ако се допусне, че Бухала е казал истината, Ротанов имаше някакъв шанс да открие хора. Но те трябва да се търсят не в града... Той си припомни внимателно срещата с Бухала. Разбира се, че и стрелбата на улицата, и всичко останало биха могли да бъдат организирани. Но... Когато се криеха зад ъгъла, имаше нещо особено... Миризма! Миризмата на човешка пот. Едва ли са се сетили да подправят и това.

Няма как, ще трябва да открие мястото, за което говореше Бухала. Вероятно там се е запазил последният укрепен плацдарм, от който хората се сражават до последен човек с тази враждебна планета...

— А защо сте воювали с хората? С какво ви пречеха те?

— Ние ли? Ние никога не сме воювали с тях. Само сме се отбранявали, защото хората искаха да ни унищожат.

— Да ви унищожат?! Как е възможно да са искали това, когато тук те са били само шепя хора, а вие...

— Ние сме били още по-малко. Сега ние сме станали повече, а в началото, когато войната започнала... Не, аз не зная защо е започнала тя, но са я започнали хората. Хората вероятно са много зли.

Той я погледна, без да се опитва да скрие изненадата си. Най-малко от всичко очакваше да чуе нещо такова. По неподвижното ѝ лице беше невъзможно да се открие какво изпитва тя. Дори очите ѝ не говореха нищо и си оставаха студени и празни, сякаш в тях са замръзнали две късчета лед.

— Но ако всичко, което разказваш, е истина, ти би трябвало да мразиш хората. И мен в това число. Не е ли така?

— Защо? Всичко това няма никакво значение. Вероятно на нашите им е било интересно да победят, но всъщност това съвсем не е важно. Ние не усещаме болка. Омразата, мъката, страхът са все неща, които ни са чужди. Та ние не сме хора, нали вече ти казах. Само външно... Поради това ни е било безразлично. Дневният сезон е твърде къс, след него идва нощният и всички ние преставаме да бъдем, да ни има. Поради това на мен ми се струва, че войната забавлява нашите. Но да мразим? Че защо? Защо аз трябва да мразя? Щом всичко това е само игра.

— Но хората?! За тях това не е било игра! Сигурно те наистина са умирали и са се обливали в кръв, каквато ти нямаш!

— Това си е тяхна работа. Те сами са започнали войната.

Двамата замълчаха. Той имаше чувството, че непрекъснато се сблъсква с някаква стена, глуха улица, зад която всякакво разбиране прекъсва и започва нещо свършено чуждо за него, някаква черна яма. Той дори не забеляза кога и двамата са започнали да си говорят на ти. Беше абсолютно безсмислено да се възмуцава или да доказва нещо. Човешката етика нямаше никакво значение в нейния свят.

— За теб сигурно вече е време...

— За какво е време?

— Та нали ти искаше да се измъкнеш от града?

Ротанов беше готов да се закълне, че не ѝ е казал нищо по този въпрос.

— Тъкмо сега е времето. Виждаш ли, слънцето почти е залязло. Всички наши са вече по местата си, но енергията в метрото още не е изключена и ако искаш, ще ти покажа пътя.

— Това също ли е игра? Това, че си решила да ми помогнеш?

— Ти не си такъв като останалите хора. Но въпреки това ти сигурно си прав. Игра е най-точната дума. Всичко, което става наоколо, е игра. Сменят се само правилата, понякога самите играчи, но от това не се променя същността... Тръгваш ли?

Тя го изведе по стълбата в задния двор.

Кабината на метрото се оказа в съседната сграда. Жената набра под схемата от линии комбинация от няколко цифри. Ротанов за нищо не я попита, решавайки да се осланя за всичко на нея. Искаше му се да научи каква посока ще избере тя... Те стояха в тясната кабина съвсем близо един до друг. Когато тя мълчеше, беше напълно възможно да я помислиш за статуя. По нея не мърдаше нито един мускул и дори гърдите ѝ сякаш не дишаха. Кой знае защо, той не се решаваше да я попита за това. В кабината отново миришеше на старо дърво, на машинно масло, миришеше на всичко, каквото си поискаш, само една миризма той не можеше да долови, както и първия път — миризмата на човек... Чувствуваше, че скоро кабината ще спре и ще започне, според нейното определение, съвсем нова игра. Беше напълно възможно той да не я види повече. Странно, но той не изпитваше от тази мисъл ни най-малко облекчение, сякаш нейното присъствие съвсем не му тежеше...

— Как се казваш?

— Нямам име.

— Как е възможно?

— Когато към мене се обръща някой от нашите, аз и без това зная, че той има предвид именно мен. Можеш да ме наричаш както си искаш и ако ти е толкова необходимо, измисли ми сам име.

— Мисля, че това е излишно. Та ние едва ли ще се видим повече? — полуутвърдително я запита той.

— Не зная. Всичко зависи от това, как ще се развие играта, която вие хората наричате живот... А, ето, ние вече пристигнахме.

Вратата на кабината се отвори и те видяха червеникавия прах, зелените възглавнички на гората на около 3 километра и широкото празно пространство наоколо. Той направи крачка към изхода, но когато видя, че тя не мръдва от мястото си, също спря.

— Ще се връщаш ли?

— Разбира се. Няма какво да правя тук.

— Ако ми се наложи... Бих искал да зная как бих могъл да те намеря.

— Това е невъзможно. Самата аз не зная къде ще се намирам утре.

Тя се обърна и натисна копчето. За последен път пред него се мерна лицето ѝ, полузакрито от разпръснатата се вълна на косите ѝ, след което вратата на кабината се затръшна и той дочу глухия шум на включилите се механизми. Дори не беше успял да се прости с нея и едва сега, когато тя си замина, без да каже нищо повече, той разбра колко не е важно това.

Огледа се наоколо. Виолетовото слънце до половина се беше спуснало зад хоризонта.

Прекалено дълъг ден, помисли си Ротанов. Само един ден, но струва ми се, прекалено дълъг...

Далеч на юг планинските върхове бяха разкъсали зелената кожа на горите и се възвисяваха нагоре, като зъбите на огромен звяр.

Между горите и предпланините минаваше ивица от ничия земя. В редките храсталаци от мустакати и извити растения се разполагаха предните постове на колонията. Ако се гледаше от височината на склона, от който започваха първите пещери, постовете не се виждаха. Дългогодишната всекидневна опасност беше научила хората на предпазливост.

До входа на една от пещерите стоеше висок побелял старец. Вятърът развяваше дългите му и разбъркани коси, играеше си с брадата му и с полите на късата му кожена куртка. Старецът си мислеше колко много безполезни за живота неща бяха научили хората през годините, в които бавно старееше. Той виждаше в съседната пещера младежи да изучават сложни упражнения, които могат да бъдат полезни само при бой, и чувствуваше горчивината на вината, че няма да може да им остави по-добър дом... Беше напълно възможно утре някой от тях да не се завърне в лагера: планетата искаше все нови и нови жертви.

Порочният кръг, от който нямаше изход, се затваряше. Сякаш някаква безмилостна ръка затягаше примката. Когато той беше млад, границите на колонията минаваха далеч на север, отвъд гората...

Тъжно е на стари години да усещаш края на силите си, изразходвани за безнадеждно, макар и справедливо дело. Преди нищо в колонията не минаваше без неговото участие, но сега, макар титлата на председател на съвета още да му принадлежеше, с всички свои въпроси вече се обръщаха към друг човек. Той се мъчеше да не говори за инженера лошо, защото се страхуваше да не се окаже несправедлив, и въпреки това все пак го упрекваше за неговата фанатичност, за провокираните и понякога излишни схватки, водещи до нови загуби. В един определен съдбоносен миг съставът на колонията започна да намалява. По някакъв начин дълги години успяваха да свеждат баланса между смъртността и ражданията до положителна степен, но все по-малко семейства започваха да изграждат в подземните катакомби свой собствен ъгъл. Никой не се оплакваше. Младежите просто не познаваха друг начин на живот и за тях градът вече отдавна се беше превърнал в крепост на врага. Ако се вслушаш, то отдолу, от долния етаж, се долавяше непрекъснатият шум на машините, произвеждащи оръжие... Оръжието беше всичко, което все още им оставаше. Земята беше забравила за тях... На няколко пъти, още в самото начало, когато още не бяха загубени градът, електроцентралата и корабната радиостанция, те се опитваха да изпратят сигнал... Отговор нямаше. Инженерът твърдеше, че Земята си има свои грижи, че може да се разчита само на себе си. Но инженерът е твърде млад, откъде би могъл да знае какви са били онези, които са ги изпращали тук да завоюват нови звезди...

Той погледна часовника си. Наближаваше шест. Съветът е назначен за седем. Винаги сърцето му пред заседание се свиваше тревожно: каква ли нова неприятност го очаква и този път? Инженерът не пропускаше нито един случай да укрепи своите позиции и да измъкне от съвета нови отстъпки. Защо му е необходима абсолютна власт? Какво се готви да прави с нея? Да ускори тяхното поражение? Председателят не разполагаше с факти, а само с усета на стар и видял много човек. „Всъщност всичко това е малко, за да осъждаш човека, който ще те смени на твоя пост...“

Той се изкачваше бавно по пътеката, водеща нагоре към седловината на съвета. Трябваше да се изкачи около петстотин метра и с всяка година този път му се струваше все по-труден, сякаш склонът ставаше по-стръмен, а разстоянието по-дълго. Тук, на тази височина,

растителността ставаше по-рядка, но се дишаше толкова леко, колкото и долу. Огромната и плътна атмосфера беше достатъчно наситена с кислород... Той често си мислеше за планетата като за гостоприемнен дом, с гори, богати на дърво, с реки, изпълнени със сладководни скариди, с въздух, пренаситен от кислород... Сякаш този дом дълго беше чакал своите собственици и най-сетне ги беше дочакал... Заповядайте и живеете в мир... Те влязоха в този дом, седнаха на масата и забравиха само това, че този дом е чужд... Забравиха... и скъпо заплатиха за своята доверчивост.

Пръстенът на пещерите свърши. Сега пътеката извиваше през рядка горичка от ниски храсти, през които тук-там надзъртаха безпорядъчно разхвърляните дървени къщички на младоженците. Постарите хора смятаха за празно губене на време да се строи къща само за един сезон, до идването на мъглите. А и младежите все по-рядко можеха да си позволяват подобен разкош. Почти цялото време на хората отнемаха непрекъснатите секретни постове, нахлуванията в града, грижата за насъщния и за производството на оръжие... Може би най-много за оръжието. Само благодарение на оръжието в ръцете на инженера се беше съсредоточила толкова много власт. Само по волята на този човек заводът можеше да спре, а той беше тяхната последна надежда. Страшно беше дори да се помисли какво ще се случи, ако заводът спре дори само за едно денонощие. Тракането на автоматичните му станове достигаше до самата седловина. Те бяха свикнали да живеят под техния грохот. Автоматите изплюваха в края на конвейерите студените стоманени яйца на протонните гранати, капсулите за огнехвъргачките, шрапнелните чаши на реактивните оръжия... И беше станало така, че те живееха заради смъртта и сееха смърт... Макар да бяха долетели дотук със съвсем други намерения. На това те бяха принудени от други, разбира се... Но най-ужасното е, че първопричината, поради която започна всичко това, всъщност беше недосегаема за техните оръжия. Дори не беше ясно дали всички тези схватки, организирани от инженера, всички тези битки с огнехвъргачки и протонни гранати дават някакъв резултат. Може би те се мъчеха да запалят морето, а врагът да е също така необятен и вездесъщ, като въздуха? И досега председателят не губеше надежда, че ще намерят уязвимото място на противника и ще съумеят не само да го задържат, но и унищожат. Именно за тази цел беше създаден и

научният център, на който те възлагаха толкова надежди... Но центърът постоянно отслабваше, като най-напред се превърна в отдел, след това в група... А след това, когато се наложи да преминат напълно на снабдяване от ловците, сякаш им отрязаха ръцете. Инженерът изгуби немалко сили, за да доказва колко им струва този отдел, и помоли да му се дадат цифри, от които да се вижда ползата от него... Безспорно в най-близка перспектива инженерът, разбира се, беше прав. Те икономисаха много работна ръка, много сили и средства, но в замяна сега дори не можеше да се мечтае за някакво настъпление и пръстенът се свиваше все по-тясно и по-тясно...

Веднага щом пътеката преваля през стръмнината, пред очите му се откри позната картина. Широката каменна чаша се спускаше стъпаловидно надолу и там, сред живописните и изветрели от времето скали, около студения извор се виждаха седалките на съвета. Тук всичко дишаше със суровата простота на първите години походен живот, когато изглеждаше, че победата ще дойде в най-близките месеци, а епидемията и последвалата я война са само някакво тъжно недоразумение. Старецът се спусна долу, до самия ручей. Днес той беше дошъл, както винаги, по-рано, за да постои тук сам. Но на една от седалките седеше докторът. Така кратко наричаха всички ръководителя на научната група. Може би защото в неговите задължения влизаше и грижата за малкото ранени, чийто брой с всяка година все повече намаляваше. От бойното поле на тази странна война рядко се връщаха ранени.

Докторът беше слаб, жлъчен и неугледен, в ръцете си държеше крива пръчка, с която рисувахе по земята озъбени муцуни, но старецът знаеше, че той не винаги е бил такъв. На млади години това беше общителен, даващ големи надежди учен, и едва когато от поредната схватка не се върна неговият единствен син, докторът стана такъв, какъвто беше сега. Не изведнъж, а постепенно.

Председателят седна до него. По стар навик те не си разменяха приветствия и не си казаха нито дума. Докторът продължи да рови с пръчката в твърдата, сякаш направена от стоманена тел къса трева, а председателят гледаше как от склоновете на планината се сгромолясва надолу син водопад от плътен и гъст въздух.

Дойдоха още трима. Те завеждаха секторите за производство, за полуфабрикати и на охраната. Нямаше ги само Бухала и инженера. Но

Бухала идваше рядко на заседанията: ловците водеха скитнически живот и в промеждутъците между нападенията се криеха в горите и блатата, обкръжаващи града. Инженерът се забави. Той правеше това доста често може би за да подчертае още веднъж какво огромно бреме от работа и отговорност му се налага да носи.

Закъснението му се беше превърнало в нещо като психологическа подготовка и председателят съжали, че на заседанието няма да присъствува Бухала. Мнението на Бухала значеше доста. Производственият сектор беше подчинен на инженера; наскоро инженерът беше постигнал да му предадат фактически и управлението на охраната. Оставаха докторът и завеждащият полуфабрикатите, подчинени на Бухала... Три на три гласа, ако Боран, завеждащ полуфабрикатите, би запазил неутралитет... Всичко зависеше от това, какво ще му се прииска на инженера този път.

Най-после на пътеката се появи познатата слаба фигура. За кой ли път председателят се запита с какво му е неприятен този човек?

Среден на ръст, подвижен и делови, с белег на лявата буза и тъмни очила — при една от схватките лицето му беше обгорено и сега той не снемаше очилата си. Острите бръчки около устните придаваха на лицето на инженера неприятния израз на гнусливост. Но работата не беше във външността...

Заседанието започна спокойно, с обсъждане на обичайните текущи въпроси. Дълго обсъждаха как да прехвърлят поредната доставка от материали, заловени от ловците. Както винаги, нещата с транспорта стояха зле и не достигаха хора... Това послужи на инженера като трамплин, от който той започна поредното си нападение срещу научния отдел.

— С колко души разполагате? — обърна се той към доктора.

— Все с толкова, сякаш не ги знаете? Още не сме се научили да създаваме хомункулуси.

— Но може би сте постигнали успехи в някоя друга област? Бих искал да зная с какво се занимават вашите хора и защо ние трябва да храним безделници, докато в същото време...

Спорът се разпали и без да ги слуша, председателят си мислеше: „Бих искал да знам какво всъщност иска той. Та това не може да бъде председателското място само по себе си. Той е човек на делото и разбира отлично, че колонията няма да издържи дълго, тук има нещо

неясно... И всеки път едно и също. Заплашва със спиране на завода. Този негов завод виси над нас като дамоклев меч и няма какво да му възразиш, защото доводите му са неопровержими. Ако заводът спре, колонията ще загине. Не утре, не след година или две, а просто веднага. Ние въобще не успяхме да създадем нито веднъж достатъчен резерв от боеприпаси и въоръжение, но защо?

Защо след всеки малък отдых всички запаси изчезват безследно?“

Ето и сега разговорът се въртеше около последното сблъскване в клисурата. Само преди една минута председателят нямаше намерение да предприема нищо, обаче съвсем случайно той знаеше количеството на изразходваните припаси. „Да мога поне един път да го хвана в конкретна лъжа! Но инженерът е умен, ще изманеврира навреме и ще намери някакво обяснение...“ Работата е там, че никой няма да повярва в зла умисъл. Самият председател не вярваше в това. Не може един човек да иска собствената си гибел, предателството е невъзможно, защото синглитите не се интересуват от предатели и вероятно не разбират какво е това нещо... Но къде все пак са се дянали боеприпасите?

— Кажете, Савицки — внезапно каза председателят, — имало ли е през тези два дни още някакви други битки, в които да сте изразходвали допълнителни припаси? Помъчете се да бъдете крайно точен. Това е много важно.

„Той самият разбира, че е много важно... Е хайде, хайде, примката е сложена и рано или късно това трябваше да се случи. Кой си ти всъщност, инженер Савицки?“

— Допълнителни разходи... Разбира се, имаше разходи, аз съм си записал, не помня точно.

— Не, моля ви се, точно. Къде, колко, кога. Всичко до последния сандък.

— Добре. Ще ви дам пълен отчет. Но ви предупреждавам, че няма да търпя на съвета вместо работа... Трябва да отида за документите.

Инженерът тръгна, а членовете на съвета объркано млъкнаха. Всички разбираха, че след няколко минути ще настане краят на дългогодишния двубой между председателя и инженера. Докторът се премести до председателя.

— Ако той донесе документите, всичко ще пропадне.

— Знам. Но той няма да ги донесе. Или ще донесе фалшиви.

— Но това е по-лошо, защото ще се върне с охрана.

— Много е рисковано. Това няма да му го простят. Дори обаче да е така, необходимо е най-сетне да се постави всичко на мястото му. Това е първият случай, при който мога да го заловя на местопрестъплението.

— Нас няма да ни подкрепят. В ръцете му са жизненоважните центрове, снабдяването, охраната, производството...

— Често си мисля как можа да се случи така?

— Какво именно?

— Как този човек, към когото никой не изпитва симпатия, успя да съсредоточи в ръцете си такава власт?

— Той е енергичен, жесток и находчив. В сложни условия, когато се води бой, хората нямат избор и те смятат, че се подчиняват на необходимостта...

Членовете на съвета един по един започнаха да напускат местата си, не желаейки да участвуват в онова, което трябваше да се случи след няколко минути. Отдолу се дочу звук на ролер. Беше ясно, че колата, олюлявайки се на завоите, устремно се носи надолу.

— Инженерът заминава!

— Така си и мислех, че той сега няма да се реши да предприеме нещо. Почти всичките му хора са на трети пост.

— Утре сутринта той ще се върне.

— Да, и ако до този момент Бухала не се намери, не ни чака добро.

Привършила работата си, Анна бързо вървеше към изхода по дългия подземен коридор. Днес нейната десетка дежуреше в шивашката работилница. Еднообразната работа беше уморила момичето и то бързаше по-скоро да се измъкне на свобода, за да не изгуби от скъпоценните часове, оставащи до залеза на слънцето.

Вместо лампи по ниските подземни сводове бяха окачени светещите плодове на храстите, които носеха отдолу ловците. Анна още нито веднъж не беше успяла да се спусне по-долу от охранявания етаж. В колонията нямаше различия между мъжете и жените, всички се ползуваха с еднакви права и всички имаха еднакви задължения. Но

по-старите се мъчеха да предпазят неопитните младежи от неизброимите опасности, с които ги заплашваше синята гора. Анна трябваше да прекара още два безкрайно дълги сезона на мъгли в зазиданите подземия, овладявайки военната наука, преди да може да научи поне нещо за огромния и ярък свят, разпрострял се широко наоколо. А сега нейният мъничък свят се ограничаваше с подземните галерии, с площадката около пещерата и с пътечката, водеща към високопланинското езеро, в което те ловяха скариди. Скоро няма да го има и това... До сезона на мъглите оставаха не повече от две седмици... Още отсега с настъпването на тъмнината затваряха всички входи. Мощни излъчватели и силова защита прикриваха хората като с броня. Все по-дълги ставаха нощите и все по-къси дните... След две седмици слънцето за последен път ще надзърне зад хоризонта и тук, на екватора, ще настъпи дълга, шестмесечна нощ... Сезонът на мъглите.

Тясната пътечка изведе момичето до езерото. Неговата дълга зелена чаша лежеше пред нея в пръстен от червеникави скали. До залеза оставаха около пет часа и Анна разполагаше с достатъчно време, за да си налови скариди и се изкъпе. Тя плуваше добре и обичаше кратките потапяния в изгарящата ледена вода.

Девојката отвърза пластмасовата плоскодънна лодка и рязко се отблъсна от брега. Лодката плаваше бързо и лесно се подчиняваше на двулопатното весло. Анна я насочи към срутването в самия край на езерото, там, където започваше Белият каньон. Беше наречен бял не случайно: прехвърлящата се през тесния праг вода побеляваше от пяната по своя стремителен път надолу. Шумът на потока заглушаваше тук всички други звуци и беше необходимо голямо изкуство и точно пресмятане, за да удържиш леката лодка върху невидимата граница, на която силата на устремилата се надолу в теснината вода ставаше неударима. В силното ѝ течение се хвърляха на примамката най-едриите скариди. Анна хвърли въдицата си далеч, с рязък удар на веслата обърна лодката с кърмата към скалния праг и започна да гребе срещу течението. Водните струи отнесоха въдицата до самия праг и скоро девојката усети първото дръпване на скаридата.

Скаридата приличаше най-много на дебел салам, съставен от нанизани един върху друг сегменти. Тя нямаше нито крака, нито щипки, а само силна опашка и зъбеста уста. Този салам тежеше не помалко от два килограма и бяха необходими немалко усилия, за да я

прехвърлиш през борда и в същото време да задържиш лодката на едно място. Анна хвърли още два пъти въдицата и скоро на дъното на лодката се замята втора скарида. При третото хвърляне въдицата се закачи. Девойката отпусна концата и опита с рязко дръпване встрани да освободи кукичката, но от това не излезе нищо.

След още няколко неуспешни опита ѝ се наложи да вземе ножа, за да пререже концата. В лицето ѝ удари рязък поривист вятър. Времето се разваляше. Направи с веслото няколко силни удара и внезапно видя, че лодката почти не мърда...

В началото това не я разтревожи. Тя се приведе ниско и започна да загребва с веслото все по-често. За да се измъкне от бързея обаче, тя трябваше да измине най-малко десетина метра и твърде скоро разбра, че няма да ѝ стигнат сили, за да преодолее тези десет метра. Тя се бореше отчаяно, но сега вече това беше безполезно. Водата започна да отнася лодката към прага... Минута, две и ярко оцветеното коритце, като се мярна за последен път върху ръба на прага, се понесе надолу заедно с ревящата вода. Почти веднага Анна разбра, че не е чак толкова трудно да задържи лодката на повърхността. Трябваше само да се държи по-далеч от бреговете. Тук нямаше нито подводни камъни, нито прагове, силата на водата беше твърде голяма, носейки се по дъното на каньона.

Тя дори не успя да се изплаши както трябва, защото за това не остана време. Цялото ѝ внимание се поглъщаше от управлението на лодката. Спомни си, че някои измежду ловците използват този път, когато бързаха много... Долу леглото на потока постепенно се изправяше. Водата забавяше движението си, а стените на клисурата не бяха толкова стръмни. Ако би могла да се задържи в средата на течението, всичко би могло да не свърши трагично... Налагаше си да не мисли за това, че Белият каньон завършва далеч надолу, в самия център на Синята гора...

Останал сам, Ротанов се ориентира по слънцето. Да се връща при кораба би било безсмислено, защото около него сигурно беше поставена засада. Сега за него имаше само един път, този, който му беше посочил Бухала. Четиридесет километра, разбира се, са много, а освен това скоро щеше да настъпи и нощта, а той не знаеше нищо за

тази гора. И нямаше никакво оръжие... Според данните на автоматичните разузнавачи, изследвали планетата много преди идването на първите заселници, тук нямаше големи животни. Но Ротанов не беше свикнал да се доверява напълно на отчетите и при това толкова остарели. Една чужда гора винаги крие в себе си опасни изненади. Отровна плесен например... Той не обичаше горите на чуждите планети и, общо взето, ненапразно.

Ето и тук още с първите му крачки неприятностите започнаха. Тревата не искаше да се огъва под тежестта му и предпочиташе да се впива в подметките. Представи си какво би било, ако претича бос по тази трева... Местността беше обрасла почти изцяло с вече познатите му храсти-кечета, които сякаш бяха обвързани със стоманени жици. Самите дървета по конструкцията напомняха земните палми. Къс люспест дънер и огромни листа, отиващи високо нагоре. Ротанов вдигна глава и дълго разглежда тези листа, приличащи на крилата на прилеп, пронизани от виолетови жилки и с полупрозрачна ципа. Слънчевата светлина, преминаваща през тях, получаваше неестествен виолетов оттенък и вероятно поради това всичко наоколо изглеждаше малко неправдоподобно.

Най-лесно би било да се движи през храстите край реката, защото край нея те растяха по на рядко. Да се намери реката при такова изобилие от влага не беше трудно. Трябваше само да се определи общият релеф на местността и да се намери водоразделът. Растителността ограничаваше обзора му. Тогава Ротанов намери едно по-високо дърво. Интересно дали листата ще го удържат? Той прехвърли през един дебел воднист чатал колана си и се отпусна върху него с цялата си тежест. Листът дори не се огъна. Тогава би могло да се опита... Непознатите дървета понякога правят фокуси, но ако човек е предпазлив... Ротанов постави крак върху дебелия люспест дънер като върху стъпало и внимателно се издигна нагоре, готов всеки миг да отскочи встрани. Не се случи нищо обаче. Изкачи се с още една стъпка и отново спря — всичко вървеше благополучно. След около пет минути се добра до долния ред листа и едва тогава почувствува миризма. Миришеше на нещо сладниково и противно, но миризмата беше слаба и като помисли малко, Ротанов се покатери нагоре. Още малко, един или два метра и той ще може да се огледа наоколо... Миризмата стана някак си натрапчива и потърсваща, непрекъснато

променяйки се едва доловимо. Ротанов не можеше да каже точно на какво мирише, но миришеше на нещо определено познато. Може би на мърша или на барут, а може би и на кръв... Главата му леко се замая. Изглежда беше време да слезе долу, но вече беше почти достигнал целта, последно движение — и в широкия разтвор между листата вдясно блесна реката, която беше съвсем близо. Той засече посоката и като се мъчеше да не диша през носа, започна да слиза. Проклето дърво... Миризмата проникваше през стиснатите зъби и преминаваше през всички пори на тялото му. Забеляза дебелите, приличащи на пришки израстъци по листата, които бяха изпълнени с жълтеникав сок. Миризмата идваше именно от тях. Сега миришеше на желязо... Миризмите идваха на вълни една след друга в строго определен ред и се подреждаха в определена картина. Сякаш дървото искаше да каже нещо... Глупости... Просто му се вие свят и трябва по-скоро да слезе долу, на земята... И в този миг той видя... Стоманената грамада стоеше тежко върху гъсениците си, обърнал своето гърло към синьото безоблачно небе. Изобилно смазано и добре поддържано механично чудовище, до пръсване натъпкано с кръв и смърт... Край него бяха застинали неподвижно дребни човешки фигурки...

Подухна ветрец, картината се набразди от вълни и се разпадна на парцали... Ротанов висеше на едната си ръка, пръстите му се бяха вдървили, а главата му бучеше. Хвърли се, преодолявайки последните метри, скочи и изтича встрани. Краката му не се подчиняваха, главата му се въртеше и му се повръщаше. Бяха му необходими няколко минути, за да дойде на себе си. Видяната картина беше прекалено ясна и реална... Картина, нарисувана чрез миризми? Дърво-художник? Или фотограф? Най-вероятно последното... За да изобразиш такова тромаво нещо, би трябвало да си го видял. Старинно реактивно оръдие... Гледай ти... Та те тук водят истински бойни действия, използвайки тежки оръжия... Чакай, та дървото не би могло да види такова нещо, защото то няма очи! Или пък е могло? Холография например и предаване на видеоинформация с помощта на миризми? За такова нещо е необходим сложен приемник, много сложен... Например такъв, какъвто е човешкият мозък. Само тогава би имало смисъл да съществува това дърво и то едва ли е възникнало в резултат просто на еволюцията... Никога еволюцията не създава нещо безполезно. Всичко тук беше сложно, прекалено сложно, стига едва-едва да проникнеш по-

дълбоко през това, което лежеше на повърхността, изглеждаща външно много проста.

След около четиридесет метра той се натъкна на ръждивите и разкъсани основи на реактивно оръдие. Съдейки по дебелия пласт ръжда, неговите останки се намираха тук от дълги години и ако не беше картината, видяна на дървото, той не могъл да определи дори вида на това устройство. Някой с ожесточение беше изръфал неговото метално тяло, разхвърлил на всички страни листове от обшивката му, разтопил и извил насочващите го лостове... Разглеждайки тези ръждясали останки, Ротанов обаче все още виждаше добре поддържаното метално гърло, насочено остро нагоре... Изглежда, че тази планета имаше добра памет... Кой беше посадил тези дървета и защо? Той още веднаж обиколи мястото на отдавнашната битка. Влагата и времето бяха унищожили следите ѝ... Ще минат години и тази ръждясала грамада ще се превърне в жълтеникав прах, вятърът ще го отвее, а дървото ще помни всичко и ще съхранява в миризливите си израстъци получената някога информация... За кого?

Тръгна по-нататък. До брега на реката вече оставаше съвсем малко.

Огромен златист бръмбар бръмчеше прекалено силно. И се въртеше непрекъснато наоколо. Анна се опитваше да го изгони, но той не обръщаше ни най-малко внимание на усилията ѝ и тъпо кръжеше наоколо... Бяха минали не повече от пет минути след като тя се беше измъкнала от потока. Беше я отнесъл далеч. Прекалено далеч... Беше измокрена до кости и сега пронизващият студен вятър я разтърсваше в тръпки. Стоеше на самия бряг, рискувайки отново да се строполи в бързея, без да смее да направи и най-малката стъпка, защото плътно до брега се бяха струпали гигантски, накичени с виолетови листа дървета... Синята гора. Дори и най-опитните ловци не смееха да нарушават нейния покой по това време. Никой не се беше връщал от гората през нощта, в навечерието на сезона на мъглите... Значи и тя няма да се върне. До залеза оставаха не повече от два часа...

Тя се огледа. Носът на лодката беше заседнал здраво сред скалите. Веслото се беше счупило, а самата лодка се пукна при

последния удар. В нея трябваше да бъде торбичката... Трябва да се запали огън, да се изсуши и малко да се сгрее.

Напоените със смолист сок клонки се запалиха с равен димящ пламък. Ловците казваха, че най-опасното нещо в гората е огънят, но тя се беше направила вдървила от студ... Сега пламъкът щеше да изсуши дрехите ѝ... Почувствува как живителната топлина на огъня постепенно я обгръща и продължи да подхвърля в него клонки. В торбичката освен сухите питки и запалката имаше и три ръбести стоманени цилиндъра. Тежки и напълно сигурни външно... Това бяха протонни гранати — последната ѝ защита. Помисли си, че общо взето, се държи прилично, почти спокойно се готви за неизбежното и веднага разбра защо е така. Тя просто не вярваше, че светът за нея може да изчезне завинаги... Гората се издигаше около нея мълчалива и равнодушна. Дори бръмбарът беше отлетял, прогонен от дима на огъня. Тези дървета се издигаха тук вероятно от поне хиляда години. Те са се появили много преди хората да долетят на планетата. Неканени гости и пришелци — нищо друго не бяха хората за тази гора. Тя чака своя час и сега той не е вече далеч... Скоро тук въобще няма да останат хора и всичко ще се върне в своя първоначален кръговрат... Тя си спомни за горите на далечната Земя. Беше ги виждала само на кино и мислеше, че е само красива измислица твърдението, според което в земните гори можеш да си напалиш огън, да стоиш край него през цялата нощ и да не се страхуваш от нищо... Анна подхвърли в огъня нови клонки. Пламъкът му подхранваше илюзията за безопасност, отблъскваше кръга на съгъстяващия се мрак.

Червеникаво сияние, виждащо се на много километри от открития бряг на реката, се издигна над гората като предизвикателство. Може би гората се беше удивила от наивната дързост на човека? Или горите на нито една планета не са способни да се удивляват? Всеки случай в дълбините на гъстака нещо шавна, нещо лепкаво и безформено, приличащо на лепкаво кълбо мъгла, дръпна се и се разстла, объркано в ноктестите ръце на храстите, дръпна се още веднъж и отново и отново. След това сякаш безсилно се отпусна върху бодливата възглавница на тревата, потече по нея, на малки ручейчета се промъкна надолу до самата почва и бавно запълзя нагам, накъдето гореше огънят.

Ротанов вече втори час вървеше край брега. Понякога храстите се приближаваха до самата вода като непроходима стена и тогава той трябваше да заобикаля, но общо взето, стана по-леко да се движи край реката. Тя непрекъснато се извиваше в завои и известно време запазваше общата си посока на юг, но след това рязко свърна встрани. Ротанов както и преди вървеше край брега, надявайки се, че реката отново ще промени посоката си. Но това не стана и той вече се готвеше да изостави реката, когато забеляза по листата на далечните дървета червеникави бликове, приличащи на отблясъци от огън... Повървя още малко, внимателно отстрани бодливите храсти и... видя седяща край огъня девойка. Почти идилия. Това напомняше мирен земен пейзаж... След онази среща в града той вече не се удивляваше на нищо. Ако тя чака него, би било още по-глупаво да се крие... Ротанов бавно излезе на открито. Когато го видя, момичето скочи и притисна към гърдите си малък черен цилиндър.

— Не се приближавайте!

Той спря. Загледа се в побелелите ѝ пръсти, стискащи цилиндъра.

— Така ли е прието при вас? Да посрещаш всекиго с оръжие? Пуснете запалката! — почти злобно извика Ротанов и тя го послуша. Може би ѝ подеждуваше злобата и умората в гласа му. Той дори не се опитваше да изясни какво по дяволите търси тя сама край този огън, сред замрялата преди залеза гора. Всички тези неща бяха започнали да му омръзват, всички тези момичета, приличащи на работи...

Тръгна направо към огъня, приклепна и протегна към него премръзналите си ръце. Огънят поне беше истински, без никакви имитации. С края на очите си забеляза, че момичето беше отстъпило при неговото приближаване и ръката му отново се беше напрегнала, стискайки цилиндъра.

— Не правете глупости. Не са ви изпратили тук, за да организирате взривове.

Най-сетне той откъсна поглед от огъня и я погледна право в лицето. Той просто беше обвит от вълната на ужас, която изхождаше от побелелите ѝ устни и разширените замръзнали очи. Онези, които беше срещал в града, не бяха проявявали подобни емоции и само може би Бухала... Изведнаж той беше овладян от съмнение.

Досега тук още никой не беше се страхувал от мене...

— Е, какво чакате?! — внезапно изкрещя тя. — Само че нищо няма да постигнете! Това е протонна граната и аз ще натисна запалката още преди...

— Тук всички сте се побъркали. Отдавна. Лудница, а не планета. Какво ви е на крака?

Въпросът му я обърка, но той тъкмо това целеше. Преди всичко трябваше да поразреди обстановката, защото тя от страх наистина би могла всяка секунда да натисне запалката.

— Това ли... не е важно, драскотина, няма никакво значение...

— Има. Та това е кръв? Ама разбира се... Трябваше да се сетя веднага, от какво се страхувате! Ето, вижте.

Стана и ѝ показа ръката си, с която току-що беше разтворил храстите. По кожата му ясно се виждаха следите на пресни драскотини... Очите ѝ потъмняха, а ръцете безволно се отпуснаха и разтвориха. Гранатата падна и се затъркала по пясъка.

— Но това не може да бъде... Познавам всички, всички наши, а те не са толкова много...

— Мене не ме познавате, защото долетях съвсем скоро.

— Долетяхте?! Откъде?

Гласът ѝ пресекуваше от вълнение, от желанието да повярва в чудо. Сега всъщност само чудо би могло да я спаси.

И тогава, като се усмихна, той изсвири с уста мотива на старата песничка за зелената планета, песента, която някога беше своеобразен химн на отлитащите да завоюват нови звезди. Главата ѝ се олюля, а в очите ѝ избликнаха сълзи.

— Не е възможно! Това не може да бъде! Не може!

— Ето най-сетне някой да ме посрещне както трябва. Момичетата винаги плачат, когато долита кораб от Земята, само че те плачат от радост...

И изведнаж тя му повярва, повярва му, защото лишени от всичко, забравени, прогонени и все още несложили оръжие, но почти загубили надежда, те мечтаеха за този кораб, чакаха го и търсеха вечерно време малка пламтяща точка, прокараваща сред звездите свой собствен път... И сега у нея настъпи реакция. Анна почувствува как сълзите потекоха като неудържим поток от очите ѝ.

— Хайде, хайде, стига... Разкажете ми по-добре как сте се озовали тук.

— Ето сега, почакайте... — тя изхълца още един, два пъти, обърна се и изтри лицето си. И веднага, без никакъв преход, запита: — Чакайте! А къде е вашият кораб, защо сте сам?

— Корабът? Корабът е далеч. Завзеха го онези от града. Аз долетях дотук сам.

— А оръжието, скафандъра? Впрочем скафандърът не може да помогне... Та вие нищо не знаете! — В гласа ѝ звучеше тревога. Сега тя стана деловито съсредоточена и явно беше готова да посрещне опасността лице с лице, както всички те, децата на този жесток свят, умеят. — Загасете огъня по-скоро... Вземете гранатата, тази, на пясъка. Знаете ли да си служите с нея?

— Може би преди това ще ми обясните в какво се състои работата?

— После. В торбата ми има карта, как не се сетих веднага... Та третият пост е съвсем близо, само на десет километра. Дотам все още можем да се доберем. Най-трудното е да се прехвърлим оттатък, необходим ни е сал, защото от моята лодка почти нищо не е останало.

— Обяснете ми най-сетне какво сте намислили и защо ни е нужен сал?

— Нашата база е далеч, там, в планините — тя махна с ръка по посока на далечните върхове, вече скрити в синевата на сумрака. — Мене ме отнесе потокът. Но съвсем близо има временна база на ловците, ние я наричаме трети пост. Ама не стойте тук! Търсете дървета за сала!

Трупите бяха леки като корк и се оказа, че са достатъчни само две дървета. Преди да отблъсне сала, момичето се огледа.

— Пригответе гранатата, но я хвърлете само когато ви кажа. Ако нещо се случи, в торбата има карта и компас, а азимутът съм го отбелязала. След десет километра ще видите самотна скала и в нея е пещерата на ловците. Внимавайте при приближаването си до скалата. През нощта те стрелят във всичко, което се движи. Вие сте длъжен да стигнете, чувате ли? Длъжен сте!

— Успокойте се. Ще стигнем заедно.

Той почувствува как горещата и грапава ръка стисна ръката му и веднага я пусна.

— Е хайде, сега напред. И мълчете! Трябва да чувам и най-лекия шум. Понякога шумът ги издава...

Тя отблъсна сала с дългия прът и течението веднага го подхвана. Слънцето окончателно се скри зад хоризонта и червеното сияние веднага избледня. Водата едва чуто шуртеше. Ротанов, мълчейки, си мислеше колко много мъжество е необходимо на хората на тази планета, за да останат хора...

Салът се промъкваше през плътната сива вата, в която се превърна околното пространство. Бреговете не се виждаха, реката течеше безшумно и плавно, така сякаш те не мърдаха от мястото си. Рязък тласък обаче едва не ги събори във водата и в този миг Ротанов видя отсрещния бряг. Девојката скочи и го изчака, обърнала лице към отсрещния бряг. Зад него се разнесе силно шипене, сякаш някой изпускаше пара под високо налягане. Ротанов се обърна, но не видя нищо освен плаващата над реката мъгла. Вероятно въпреки това там имаше нещо, защото момичето замахна и хвърли граната в реката. Ослепително син протуберанс се метна нагоре, стана светло като ден. Но и тогава Ротанов не видя нищо. Той все още стоеше върху сала. На различни страни се разлетяха разкъсаните от взрива парцали мъгла, кълбеше пара и това беше всичко. Горещата въздушна вълна го тласна в гърдите. Тласъкът беше много по-слаб, отколкото можеше да се очаква след такъв взрив.

— Ама скачайте най-сетне! — извика момичето и в този миг той се озова на брега до нея.

— Според мен нямаше нищо. Напразно изхабихте гранатата.

— По-бързо!...

Около тридесет минути те мълчаливо се промъкваха през ожесточено вливащите се в тях бодливи храсти. Ротанов почувствува, че се задъхва. Хвърляше всички сили, само и само да не изостане от нея, а при това само я следваше... Вече беше почти готов да плюе на мъжкото си самолюбие и да я помоли да върви по-бавно, но за щастие гъстакът се отдръпна, пропускайки ги на малка поляна.

Момичето се обърна и в тази секунда той престана да го вижда, защото мътна завеса закри очите му. Впечатлението беше такова, сякаш са изсипали върху главата му ведро с мляко. Чу как момичето извика и се втурна към него, но не можа дори да мръдне. Ръцете и краката му се подчиняваха, обаче всяко движение му струваше

огромни усилия, сякаш му бяха надянали дебел гумен чувал. Той не знаеше дали е успял да се придвижи поне на един метър, тъй като повече не чуваше и не виждаше нищо... След това в ушите му се разнесоха ритмични глухи удари, нещо притисна слепоочията му.

Отново се напъна с всички сили, мъчейки се да се измъкне от тази необяснима лепкава маса, която беше облепила цялото му тяло. Нейната плътност и налягането ѝ се променяха постоянно. Тя пулсираше и ту се поддаваше на усилията му, ту като че ли застиваше в плътен монолит и тогава той не можеше дори да шавне. Нямаше представа вече колко време продължава това — минута или час. Но след поредния напън да се освободи забеляза, че пелената пред очите му се разрежда и почти веднага видя звездното небе. Нещо белезникаво, приличащо на вълма от пара, опада от раменете му на земята, потече по нея в плътен пласт с еднометрова височина и пропълзя встрани. Момичето не се виждаше никъде. Спомни си за гранатата. Последните опашки на белезникавата мръсотия изпълзяваха от поляната в гъстака на храстите. Той метна гранатата по тях. За няколко секунди стана светло.

Момичето лежеше наред поляната, подгънало неудобно ръка. Пулсът му беше слаб, а лицето ѝ в отблясъците на догарящите храсти му се стори смъртно бледо. Ротанов безпомощно шареше по джобовете си, знаейки предварително, че няма в себе си никаква аптечка. След това вдигна момичето на ръце, почти автоматично отбеляза по звездите необходимата посока и тръгна напред.

Бухала се измъкна от града подозрително лесно и това съвсем не го зарадва: след уличната схватка не биха го пуснали така просто. Но той не си блъска дълго главата с това, защото беше свикнал да действа, а не да се занимава със сложни разсъждения. Ето, ще се добере до своите и ще се върне в града с отряда. Тогава ще измъкнат пилота.

Скоро трябваше да се покаже четвъртият пост.

Такива постове опасваха целия град и служеха като опорни бази за дневните операции. През нощта не оставаха хора в тях. Беше поставил четвъртият пост съвсем наскоро. Бухала предпочиташе при връщанията си да избира такива резервни и сигурно още неизвестни

на синглитите постове. Дългите години война го бяха научили на предпазливост.

Постът представляваше малка колибка от трупи във вътрешността на гората. Там трябваше да дежурят трима души. Той не помнеше всичките. Сам беше назначил само старшия и това беше Гай, младо момче, на което Бухала симпатизираше, макар и да не показваше това, тъй като смяташе всяка сантименталност между мъже не само за излишна, но и вредна за един боец. Колибата се показва сред гъсталака и той вече предвкушаваше вкусния обед, късата почивка и откровената радост на Гай, който още не беше се научил да скрива чувствата си.

Беше вече време обаче часовете да му обърне внимание. Бухала вървеше, като нарочно шумно чупеше клонките. Петдесет метра, четиридесет... Бухала спря. Нещо не беше както трябва. Зорко огледа пространството около колибата, отбелязвайки за себе си пълната неподвижност на околните храсти, открехнатата врата и консервните кутии, търкалящи се до самия праг. Гай никога не би оставил там консервни кутии. Дори никой от тях не би ги оставил... Те се набиват просто в очите. Бавно и безшумно Бухала се отпусна в тревата, разтвори се в нея и изчезна. Синьозелената петниста куртка, толкова неподходяща в града, тук се сливаше напълно с околната растителност.

Измина цял час. Златистият торен бръмбар не искаше по никой начин да отлети от храстите на три метра вдясно от колибата. Той непрекъснато кацаше на тези храсти, подхвърляше, описваше къси кръгове и пак кацаше върху тях. Там очевидно имаше нещо привлекателно за него. Като стисна юмруци така, че китките на ръцете му побеляха, Бухала бавно запълзя между храстите.

Гай лежеше в тревата по корем, закрил главата си с ръце. Както винаги, по тялото му нямаше и най-малка раничка. Пълен упадък на силите, а след това шок. Те бяха източили от него всичко, което до скоро е било Гай, оставяйки само тази ненужна на никого обвивка.

Мъката и болката накараха Бухала да забрави за предпазливостта. Като взе на ръце тялото на младежа, той влезе в колибата. Нямаше никого. Навсякъде се търкаляха разхвърляни вещи и натрошени мебели. Той се огледа безпомощно, най-после постави Гай на пода и стоя дълго до него. Рано или късно самият той ще лежи

точно по същия начин и би било добре, ако някой от другарите му успее да се прости с него. Те рядко намираха телата на загиналите.

Постепенно Бухала започна да овладява непреодолимата си мъка, защото мислите му през цялото време неволно се въртяха около нещо важно, нещо такова, за което той нямаше право да забравя... Постът, ами да, разбира се, постът. За него не знаеше никой, почти никой. Случайно ли са се натъкнали на него? Не. Това е изключено. За да се залови постът неподготвен, трябва да знаеш къде да го търсиш, необходими са точни сведения кога точно в него има хора. А това, освен него и тези, които дежуряха тук, знаеха още само двама души...

В последно време все по-често започнаха да загиват техни предни постове. Твърде често се появяваха засади и капани точно там, където трябваше да преминат хора. Твърде често... Но за това ще си помисли по-късно. Когато погребе Гай и отмъсти на онзи, който го е убил...

Той догони отряда на синглитите малко преди залеза. Време не му достигаше. Дванадесетте прегърбени фигури с тежки раници се промъкваха през храсталаците. Онези, които вървяха напред, носеха тежко реактивно оръжие и куб с електронен търсач. Трябваше да свърши с всички наведнаж, с един удар, тъй като ако някой оцелееше до настъпването на тъмнината, него не го чакаше добро. Бухала приготви излъчвателя, пусна предпазителя до чертата на максималната мощност и удари по тях изотзад с разширен до крайност лъч. Но преди да натисне спусъка, онзи който вървеше напред с търсача, издаде предупредителен вик и те нападаха в тревата. Той успя преди това да среже четирима и видя как те мигом се овъглиха и превърнаха в пара, но до тези, които залегнаха, лъчът не можеше да достигне — пречеха мокрите и плътни храсти. И макар те да горяха доста бързо, Бухала не можеше да направи нищо, защото около него всичко затреця от насрещните изстрели. Навсякъде летяха буци пръст, разхвърляни от реактивните снаряди, а той не беше очаквал да му отвърнат и си беше избрал лошо позицията. Наложил се да отстъпи. Сега те на свой ред се оказаха зад гърба му. В търсача сигурно имаше касета с образец от неговата миризма. Веднага положението стана за него изключително опасно. Сега всичко заприлича на двубой между слепец и виждащи: те можеха да контролират всяка негова стъпка на разстояние не по-малко от сто метра, а той в бързо сгъстяващия се сумрак губеше и последните

си възможности за ориентиране. За преследване дори не можеше и да се мисли повече. Бухала беше принуден да свърне към базата — не му оставаше вече никакво време, защото всеки миг можеха да се появят люсове...

Мушна се в една тясна долчинка, преминаваща в дълбок овраг, и затича по дъното му, мъчейки се да се откъсне от синглитите. Но оврагът скоро свърши. Преди да тръгне нагоре, той замря и се прислуша. Вдясно от него от края на склона се чуваше някакво шумолене. Значи са го изпреварили и той е загубил още една точка в този двубой, който може би беше последен... Сега трябваше да се изкачи под техните изстрели и ако се забави дори за секунда, те ще го покрият направо тук. Втурна се нагоре по склона. Само да би могъл да успее да се измъкне от този проклет овраг, преди да започнат да стрелят... Но не успя. Първият изстрел го настигна на около три метра от края на стръмнината. Снарядът на реактивната пушка удари малко по-долу и взривната вълна го подхвърли почти догоре. За щастие не загуби съзнание от удара. Той се прехвърли с един скок отатък и веднага падна на земята. Оставяйки след себе си дълъг шлейф от дим, над главата му премина вторият снаряд и се удари в дърветата някъде встрани... Сега вече не можеха да го стигнат. Сега на тях щеше да им се наложи по-напред да се промъкнат през оврага и, разбира се, те не са такива глупаци, за да се втурнат направо под неговите изстрели. Значи ще заобиколят.

Пресметна, че има в запас около пет минути, и разкопча куртката си. Цялата му дясна страна под рамото се беше превърнала в плътна синина. Болката едва сега се стовари върху него с цялата си сила. Порови в износената си торбичка и на самото ѝ дъно напипа вързопчето с корен на красан. Смеси сухия прах с няколко капки вода от манерката си и внимателно разтри натъртеното място. Болката започна да се отдръпва. Красанът действуваше почти моментално и без него не тръгваше на път нито един ловец.

Късно беше започнал тази битка, пред самия залез... А освен това този търсач с неговата миризма... Няма да им се изплъзне, няма да успее, ще трябва да приеме последния си бой. Не случайно той очакваше някаква бяла, когато така лесно се измъкна от града. Те имаха касета и откъде ли бяха научили за неговите намерения.

Разгромяният пост беше хубава примамка. Сякаш този път се беше провалил. Не помогна целият му досегашен опит.

Бухала се надигна внимателно, огледа се, мъчейки се да предвиди от коя страна ще се появят. Не чувствуваше болка, но ушите му звънтяха, повдигаше му се — контузията не му беше минала даром. Вероятно поради този шум в ушите той не може да чуе шумовете зад гърба си. И когато иззад храстите се хвърлиха върху него, вече беше късно. Той успя да отхвърли първия, но всички останали бяха тук, бяха се приближили по-рано, отколкото беше очаквал, и сега от всички страни в него се целеха късите дула на лъчеметите.

Нямаше какво да губи повече. Единственото, което му оставаше, беше да ги накара да започнат да стрелят и да не могат да го пленят жив, както Гай. Отскочи встрани, падна и се затъркаля към храстите, очакващ всяка секунда изгарящия последен удар. Но те не стреляха, надеждите му не се оправдаха. Хвърлиха върху него плетена мрежа и стегнаха краищата ѝ. „Всичко са предвидили. Преследват ни като животните...“ Дръпна се един-два пъти, но когато видя пред лицето си терсиловите влакна на мрежата, която не би се поддавала дори на кислород, се отпусна и затвори очи: „Ето, това е всичко. Не можах да стигна много по-далеч от тебе, Гай. Настана и моят ред...“

Всяка вечер от горите изплаваха гъсти облаци мъгла. Тяхното време засега настъпваше едва през нощта. По-късно, когато влажността на въздуха щеше да се увеличи и настъпи шестмесечната зимна нощ, те ще станат непрекъснати господари на планетата. А сега, когато сезонът на мъглите още не беше встъпил в своите права, на тях им стигаше и нощта.

Слоестите платнища ту се разпълзяваха по земята, ту се сливаха едно с друго. Отдалеч те напомняха огромна гладна амеба, протегнала на всички страни пипалата на своите лъжекращка. Познатата миризма отдавна не ѝ даваше покой. Той беше някъде тук, съвсем близо, процеждаше се от всяка цепнатина на самотно стоящата на края на гората скала... Амебата обви с тялото си цялата скала от долу до горе. Търсеше цепнатина и в края на краищата я намери. Входната врата не се затваряше достатъчно плътно. Но хората бяха взели тук допълнителни предпазни мерки. В коридора нежното парообразно

тяло се натъкна на безмилостен поток неутрони, които унищожиха мигом милиарди живи частици, проникнали в пещерата. Амебата се дръпна от болка, за няколко секунди тялото ѝ загуби устойчивост и се разпълзя на отделни, пръснали се на различни страни вълма... Но ето че сякаш нечута заповед спря едновременно тяхното движение. Бавно, като че против волята си, вълмата запълзяха обратно и се вляха в основната маса на обкръжаващата скалата мъгла. Около три часа масата на мъглата остана неподвижна и сега с нищо не напомняше за живо същество. Необичайна беше само плътната ѝ субстанция, покрила с равномерен пласт цялата скала от основата до върха.

Сред скалата в малката пещера от двадесет квадратни метра, отвоювани от каменната твърдина, спяха върху пода около двадесет човека.

Двамата дежурни, седящи пред масата до входа срещу командното табло на неутронния генератор, забелязаха веднага скока в скалата на мощността, но не приеха това като нещо необикновено. Нападението се повтаряше всяка нощ. Да се проникне в пещерата отвън беше невъзможно, докато генераторът работеше. Задължението на дежурните беше именно да следят за непрекъснатата му работа. Те знаеха добре, че след неуспешния опит да се промъкне противникът ще чака до сутринта. Преди, когато разполагаха с излишна енергия, хората можеха да си позволят да контраатакуват. Сега бяха принудени да чакат да дойде утрото и слънцето да прогони люсовете обратно в техните бърлоги.

Дежурните само размениха погледи и се настаниха по-удобно край пултовете. Нощта едва беше встъпила в правата си, до разсъмването оставаха не по-малко от шестнадесет часа, а тази лепкава мръсотия, която сега се беше разтекла по скалата, ще чака през цялата нощ, също и през всички следващи нощи, ще чака безкрайно дълго и търпеливо, повтаряйки един след друг своите опити...

— Дали да не разбудим инженера? Днешната атака е много продължителна и би било добре да тряснем хубавичко по тази гадост...

— Въпреки всичко няма да позволи.

— Гледай!

Сигналната лампа върху пулта блесна ярко и застина в това положение: генераторът непрекъснато черпеше от кондензаторите

мощност, превръщайки я в твърдо излъчване. Обикновено беше достатъчно едносекундно убождане... Нямаше никакво съмнение: вън ставаше нещо необикновено. Без да уговарят, дежурните скочиха от местата си и като включиха сирената, се хвърлиха към изхода.

Тесният коридор извиваше почти под прав ъгъл и отклонението завършваше с малка кабина. Тук беше разположена апаратурата за външно наблюдение и сега дежурните бързаха именно за там.

Върху екраните на локаторите танцуваха само някакви смущения. Това означаваше, че люсът е екранирал напълно със своето тяло антената. На самия връх на скалата беше монтиран оптически перископ, прожектор и допълнителен излъчвател. На дежурните се наложи да използват цялата тази апаратура и въпреки това едва след цяла минута, когато пространството около перископа се очисти, започнаха да се виждат контурите на околните предмети. Дежурните не успяха да включат прожектора, защото нуждата от него неочаквано отпадна: ослепително избухване в самото подножие на скалата раздра ноцта. Пламъкът се издигна нагоре в широк протуберанс и в разпръскващата се от него светлина пред очите им се очерта невиджана досега картина.

От нощната гора излизаше човек... Вървеше бавно, огънат под тежестта на другия, когото носеше на ръце. В началото те го взеха за синглит. Но синглитите не ходят никъде нощем. Впрочем и хората също...

Атаката започна стихийно, сама по себе си. Никой не чакаше команда. Хората сякаш се самонаграждаха за дългите нощи на бездействие.

От входа до самото подножие на скалата полегна огнена река, прогорена в мъглата от топлинните излъчватели. Тази нощ вече не жалеха енергията.

Пътечката, водеща към пещерата, се нажежи толкова, че се наложи да я охлажда с вода. От входа до долу се проточи енергетична аркова защита.

Петнадесет минути след взрива на последната граната Ротанов видя около себе си през облаците пара смътните силуети на хора. От

всички страни към него се протегнаха ръце, помагайки му да преодолее последните метри до защитния коридор.

Стаята, в която го въведеха, приличаше на корабна кабина. Малката каменна ниша, издълбана в скалата, беше плътно натъпкана с апарати за контрол и външно наблюдение. Тук едва се побираше мъничка работна маса. Човекът, който стана срещу него, беше облечен в широка кожена куртка. Под нея се подаваше платнена риза с много груба обработка и без съмнение от местно производство. Розовите петна от скорошни изгаряния придаваха на умореното му лице мрачен израз. Неприятното впечатление още повече се засилваше от черните очила. Сякаш разбрал това, той веднага ги махна и протегна ръка. Ротанов задържа дланта му малко повече, отколкото трябваше. Приятно беше да се почувствува живата човешка топлина на тази ръка. Сега, когато очилата ги нямаше, лицето на човека изглеждаше още по-зле. Вместо вежди се виждаше спечената коричка скорошни белези, но възпалените му очи гледаха зорко и студено.

— Савицки. Инженер и ръководител на бойните групи.

Настана пауза. Инженерът очевадно очакваше Ротанов да се представи по форма и той неволно се усмихна, тъй като не можеше да търпи официалните процедури.

— Ротанов. Пилот на кораба И-2.

— Ние получихме сведения за вашето кацане. Имаше ли с вас още някой?

— Не.

— В такъв случай очевидно вие не сте само пилот?

— Ако за вас това е толкова важно, то аз освен това съм и инспектор на Главното управление на извънземните заселвания.

— Може ли да се запозная с официалните ви документи?

— Веднага ли ще започнем направо с документите?

— Бих искал да зная с кого говоря, преди да съм започнал разговор.

— А знаете ли, че аз тук съм новак и имам повече основания да се страхувам от всякакви изненади след всичко, което видях в града. Излишно е да се правите, че ме взимате за някого друго. За синглит например.

— Да, прав сте, но има едно обстоятелство, което ме кара да бъда внимателен.

— Бихте ли ми казали какво е то?

— Разбира се. Работата е там, че на нито един човек не се удавало да премине нощем през гората. Нас направо са ни натъпкали в дупка — той махна с ръка към тясното пространство на кабината. — А вие свободно се разхождате из гората през нощта, в навечерието на сезона на мъглите. Ако се изхожда от нашия опит, вие не би трябвало да сте жив. Разбирате ли? В гората през нощта господари са люсовете...

Ротанов протегна на инженера малък пластмасов квадрат със сложна система от пресовани в него знаци. Инженерът го повъртя в ръце и се намръщи.

— Това ли е всичко?

— Ах, да, извинете... Просто забравих колко години не сте имали връзка със Земята. Това е личен картон и той трябва да се сложи в компютър с идентификационна приставка. Подправянето е изключено.

Инженерът се усмихна накриво.

— Наистина е много просто. Само че ние нямаме тук подходящ компютър. Или си носите такъв?

На Ротанов не се хареса неговата ирония.

— Имам и друга документация — сухо каза той, протягайки на инженера листче елан със светещи старинни букви и печата на Световния съвет. — Специално за случаи, подобни на този.

Инженерът дълго изучава документа. Най-накрая го сложи встрани и се взря замислено, сякаш през самия Ротанов. Изглеждаше така, сякаш е забравил въобще за него.

— А къде бяхте преди?

Този въпрос Ротанов вече беше чул днес от Бухала и съвсем нямаше намерение да му отговаря на него за втори път. Въобще реши, че е настанало времето самият той да зададе няколко въпроса.

— Какво всъщност е станало на планетата?

Но инженерът като че ли не го чу.

— През всичките тези години... Две столетия... Нито един кораб, нито едно съобщение и внезапно ни изпращат инспектор... Не намирате ли, че е странно?

— Не, не намирам. Веднага щом Земята получи вашата молба за помощ, беше изпратен кораб. Дотогава се смяташе, че колонията е

загинала и вече не съществува. И аз ще ви помоля най-сетне да отговорите на моите въпроси. Кога за първи път се сблъскахте с люсовете? Как започна всичко това и защо? Откъде се появиха синглитите и какво всъщност те представляват?

— Прекалено много въпроси и всичките не са прости... Ще се опитам да ви отворя, макар да се съмнявам, че ще разберете правилно всичко...

Той се облегна назад, с уморен жест избърса очилата си и ги сложи настрана. Виждаше се, че не му е лесно да започне и Ротанов търпеливо зачака.

— Външно всичко изглежда много просто. Преди шестдесет години... Или преди малко повече, никой не е установявал точната дата и никой не знае кога това се е случило за първи път... Започнали да изчезват хора. Планетата се смятала за абсолютно безопасна. Ние сме били просто убедени в това, защото в продължение почти на сто години нищо не е пречило на свободното развитие на колонията. Фауната тук не е богата, големи животни на сушата няма, а само насекоми. Това, че съществува още един вид, тогава не сме и подозирали. И не е чудно. Ако през нощта в гората се появи мъгла, едва ли на някого ще хрумне да го вземе за живо, и то опасно същество — той уморено се протегна, взе очилата си, отново ги избърса и си ги сложи. Ротанов му беше признателен за това, тъй като непрекъснато, без да иска, го избягваше с поглед, за да не вижда обезобразеното му лице. — И така, преди около шестдесет години започнали да изчезват хора... В началото всичко се обяснявало с нещастни случаи, търсели изчезналите, но не ги намирали. В началото това не се случвало чак толкова често...

— Почакайте! Излиза, че тогава още нито веднъж не сте се били срещнали със синглитите?

— Не бързайте. Ще стигнем и до синглитите. По това време на планетата тях просто не ги е имало... Изчезналите не се намирали, дори и трупове им. Това не е чудно. Горещината, микрофлората и твърде лакомите насекоми. А онези, които се срещали с тази гадост, вече не можели нищо повече да разкажат.

Той се усмихна неприятно и замлъкна за дълго. Тъмните стъкла на очилата му студено проблясваха. Ротанов беше сигурен, че притаилите се зад тях очи продължават да го опипват недоверчиво и да

го преценяват. „Изглежда, че той сякаш се страхува от мен — помисли си Ротанов. — Само че защо? Нападението на люса?... Та той веднага повярва, че в това отношение с мене всичко е в ред. Иначе въобще не би почнал да разговаря...“

— И така... Веднъж един люс нападнал група хора, от които двама или трима видели всичко и успели да оцелеят. Така станало известно какво става. Първо люсът обвиня човека, той сякаш се задушаваше в продължение на няколко минути, мъчи се да се измъкне, а след това пада. Добре, че се сетих. Самият вие не почувствувахте ли, че се задушавате?

— Не.

— Странно... Нападението продължава кратко, около пет минути, а може би и шест. После люсът си отива... Върху тялото на човека след нападението няма никакви следи, а аутопсията също не дава нищо. Никакви патологични изменения. Общото впечатление е такова, сякаш напълно е подтисната активността на мозъка. Липсва алфа-ритъмът... Човек умира от това, че мозъкът му е угаснал.

— Как така „угаснал“?

— Може би това не е съвсем научно определение, но в замяна на това е напълно точно. Дейността на невроните е напълно парализирана, разкъсани са всички връзки и е изчезнал енергетичният потенциал на мозъка.

— Излиза, че люсът не взема нищо от своята жертва, а напада, така да се каже, за развлечение?

— Не съм казал това. И въобще не бързайте с изводите си. Аз просто ви излагам установените факти... Хората станали по-внимателни, напускали града само във въоръжени групи, слагали си защитни скафандри, но всичко се оказало неефикасно. Особено нощем. Денем люсовете въобще са слабо подвижни. В замяна на това нощем... Веднъж градът бил подложен на масирана нощна атака. Можете да си представите какво е било. Хората се мятали по улиците и там ги обвинявали вълмата на тази гадост. Това ставало с жените и децата... Фактически градът бил унищожен за една нощ. Люсът може да променя формата си и да се промъкне през всяка цепнатина... Тези, които останали живи, избягали от града. За щастие той е разположен почти на екватора и само няколко километра го отделяли от дневната страна на планетата. Хората бягали инстинктивно към слънцето и това

спасило мнозина. Люсовете не навлезли в дневната половина. Стигала им и само нощната. Изглеждало така, като че ли спасението е намерено. Планетата се върти много бавно и съвсем не е много трудно да преминаваш със слънцето от едната страна на екватора на другата... Когато хората успели да се върнат в града, вече били изминали шест месеца и те не намерили дори останките на своите близки... Било решено да се изградят укрепени бази, да се заровят под земята, в скалите... След всичко, което станало... Въобще хората повече не можели да живеят в града... Известно време нищо не ни закачало. Може би цели десет години... Ние вече сме започнали да се надяваме, че най-страшното е минало. Постепенно този ужас започнал да се забравя. Започнали да се раждат нови деца и точно тогава... Да, точно така, именно тогава група разузнавачи открила при една дневна експедиция до града, че там има някой.

Инженерът замълча и дълго разглежда дръжката на някакъв изключен прибор.

— Това са били синглитите?

Инженерът кимна.

— От този момент вече не сме знаели покой нито денем, нито нощем.

— А откъде са се взели те?

— Научният отдел има много теории в това отношение — вдигна рамене инженерът. — Те ще ги споделят с вас охотно.

— Добре, а самият вие какво мислите по това?

— Своите изводи предпочитам да държа за себе си. Готов съм да споделям фактите, а що се отнася до изводите, според мен много скоро у вас ще се появят свои собствени.

— Нека се върнем към фактите. Какво представляват от себе си синглитите?

Инженерът стана, давайки да се разбере, че разговорът е приключен.

— Мисля, че за начало това е достатъчно. А освен това и вече не разполагаме с време. Скоро ще се разсъмне, време е да се приготвим и да тръгваме за основната база. В научния отдел ще ви разкажат останалото.

Отрядът се състоеше от четиридесет човека. Вървяха плътно един до друг и с насочени лъчемети. Стъпваха в следите си един на друг. Всеки знаеше своето място, знаеше и какво трябва да прави. Сред тази плътна маса от слети в единно цяло хора Ротанов се оказа чуждо тяло. В началото се опита да върви в челото на колоната. Много скоро обаче разбра, че им пречи, обърква строя и го лишава от неговата монолитност. Тогава се върна към центъра на групата, където на няколко кара извозваха багажа си и опакована в целофанов пластмасов пашкул, лежеше Анна. Тя така и не беше дошла в съзнание...

Беше трудно да се върви поради изнуряващата горещина и влажния задушен въздух. Жълто-виолетовото оцветяване на местните растения напомняше с нещо земна гора през дълбока есен, но това впечатлението изчезваше веднага щом се погледнеше отблизо някое дърво. Всъщност тези пружинести образувания, нямащи централни дънери, не можеха дори да се нарекат дървета. Безброй тънки мустачки безредно растяха на всички страни, образувайки плътна гъвкава възглавница. Беше просто невъзможно да се промъкваш през подобни храсталаци. За щастие дърветата бяха доста редки и между тях оставаше достатъчно свободно пространство.

След четири часа те направиха първата си почивка край малък ручей. Ротанов беше поразен най-много от мълчаливостта на тези хора. Те правеха всичко съсредоточено и почти мрачно. Доста пъти той долови техните изучаващи и любопитни погледи, но никой не се приближи до него и не му бе зададен нито един въпрос. Дори и сега, когато всички, освен часовете, си позволиха да се поотпуснат, поизмият и оставят встрани оръжието. Те сякаш го избягваха... Дали това е заповед, или в резултат на дисциплината, станала им навик? Не, у тях съвсем не се чувствуваше онази вече забравена резервираност по отношение на началството, която обикновено съпътствува мущруването. Може би го смятат виновен за нещастията, случило се на Анна? Или пък близкото му запознанство с люса е хвърлило върху него негласно табу?

Характерът на местността постепенно се изменяше. Гъстите храсти се смениха с редки групички от отделни растения, тук и там започнаха да се мяркат ниски хълмове, обрасли с късата четина на тревата, също толкова твърда и невзрачна като дърветата. Грамадата от скали, към която те вървяха, започна да се приближава. Гората вече не

я закриваше. Хората се поободриха и развеселиха. И внезапно в короната на дървото, което каровете току-що бяха започнали да заобикалят, се мярна нещо ярко.

— Залегни! — извика инженерът.

Ротанов се забави и видя как под дървото разцъфна огнено цвете, което веднага се превърна във въртящо се огнено кълбо с черен контур от дим по краищата. Блъсна го ударната вълна. Ротанов не можа да устои на краката си, а върху него се посипаха горящи клони. Той очакваше гърма на избухването, но такъв не идваше, а само тежко, със свистене, нещо изохка, сякаш някакъв огромен великан е издишал въздух, и веднага отляво и дясно се появиха още две такива огнени кълба. Те се въртяха доста далеч и на тях можеше да не се обръща внимание, по-важно беше да се разбере откъде се стреля... Но още преди той да се ориентира в обстановката, няколко лъчемета в ръцете на хората изплюха своите огнени капсули някъде напред и нагоре. На върха на най-близкия хълм се завъртяха също такива огнени смерчове и там, привеждайки се, се разбягаха някакви дребни фигурки. Една от тях беше застигната от смерч и във въздуха се разхвърчаха черни парцали. Отгоре, от хълма, отрядът сигурно се виждаше като на длан. Сигурно следващият залп щеше точно в него...

Обаче кой знае защо шест огнени кълба избухнаха пред отряда и почти веднага няколко капсули се разпукаха вляво и дясно. Сред праха и дима беше трудно да се види каквото и да е. Когато порив на вятъра отнесе дима встрани, Ротанов разбра, че избухванията свиват отряда в пръстен и го притискат към земята. Но нито една капсула не удари долу, в центъра на кръга, в който бяха залегнали хората. Това така го поразя, че той, забравяйки за опасността, се изправи на коляно, за да вижда по-добре. На втория, по-далечния хълм ставаше нещо, което нямаше отношение към цялата тази огнена бъркотия. Инженерът му махаше, карайки го да залегне, но Ротанов не му обръщаше внимание. Стори му се, че разпознава очертанията на предмета върху далечния хълм... Предметът напомняше на вълмо вата и около него тичаха и се суетяха дребни фигурки, приличащи на хора. Хълмът беше прекалено далеч. Ротанов видя, че няколко от стрелците се опитват да достигнат на всяка цена до него. В подножието на хълма кипеше огнено езеро, но нито една капсула не достигаше дори до склоновете.

Ротанов се хвърли към инженера и като измъкна от него бинокъла му, затича нагоре. Беше забелязал плоска каменна стена и се надяваше да се добере до нея, преди да са го забелязали. Впрочем той почти не се страхуваше от изстрелите, защото всичко му напомняше на някаква странна игра. Огнените изригвания го обграждаха с пръстен, събаряха го на земята, но въпреки всичко той все пак се добра до своя камък невредим. Беше достатъчно да сложи бинокъла на очите си и всичко, което го заобикаляше, да престане да съществува за него.

Това, разбира се, беше люс. Необикновено плътен, с някакви тъмнеещи се ивици и петна, той бясно се въртеше в центъра на малка поляна, на която ту се извисяваше, ту се сплескваше и с всяка такава пулсация се сбиваше все повече. Около него стояха неподвижно пет или шест синглита. Те изглеждаха като че ли извършват някакъв таен обред. Внезапно люсът подскочи, изтегли се нагоре и бързо изтече встрани, промъквайки се през стоящите отзад храсти. На поляната останаха само група синглити и още нещо на мястото, където току-що беше люсът...

Пръстите на Ротанов побеляха от силното стискане на бинокъла. Това беше добър бинокъл с електронен множител и като завъртя регулатора, Ротанов успя да разгледа какво имаше там, макар да беше се досетил още преди да докосне винта за настройката. В малка вдлъбнатина на поляната лежеше яйце... Точно такава той беше видял в онзи странен контейнер в склада. Формата на този предмет беше невъзможно да се сбърка с каквото и да е друго. И макар яйцето, лежащо на поляната, да беше матово и дори някак си белезникаво, а онова, което беше видял преди, цялото да преливаше с проблясъците на дъга, въпреки това той го позна...

Двама от групата на синглитите отидоха встрани и скоро се върнаха с познатия му шестоъгълен контейнер, в който спуснаха внимателно яйцето и го опаковаха внимателно в парче платно. Почти веднага иззад дърветата се появи кар, точно такъв, върху който лежеше Анна. Те поставиха върху него контейнера, шофьорът дълго не можа да включи мотора и въобще нещо не беше наред с този кар. Но ето че той се дръпна напред, олюля се за последен път и изчезна от зрителното поле.

Ротанов отпусна бинокъла. Сражението очевидно беше завършило преди няколко минути. Отрядът се събра около

всъдеходите, никой повече не се криеше и не стреляше. Ротанов се приближи до инженера. Той си взе бинокъла, гледайки встрани, и само гдето не се извини, макар онзи, който да трябваше да се извинява, да беше Ротанов.

— И така — каза Ротанов, разтривайки натъртеното си рамо. — Бих искал да зная какво означава всичко това.

— Вие видяхте ли? Това яйце.

— Така си и мислех. А за какво им е то на синглитите?

— На Земята е имало един вид комар, струва ми се, че се е казал анофелес... Та той, преди да снесе яйцето си, трябвало да се насмуче с човешка кръв...

— Искате да кажете, че люсът... Не, това е невъзможно. Преди тук не е имало хора и не би могъл да възникне подобен цикъл на развитие. Той предполага сложна симбиоза, комплекс от организми, ние тук сме чужденци!

Инженерът вдигна рамене.

— Ние не знаем чак толкова добре какво е било тук преди. И освен всичко друго това са само мои предположения...

— Необходимо ми е да огледам това място.

— Там няма да видите нищо ново. Но ако настоявате...

Преди всичко Ротанов заедно с двама съпровождащи го се изкачи на хълма, от който стреляха по тях. Както и предполагаше, мястото, на което отрядът беше обстрелян, се виждаше оттук като на длан. Ясно се виждаше обгорен черен кръг.

— Бихте ли могли оттук да попаднете в центъра на кръга? — запита Ротанов своите съпровождащи.

По-високият от тях, облечен в износена кожена куртка и целият накичен с някакви бутилчици и сандъчета и с две торби на гърба си, гледаше Ротанов с хитровато присвити очи.

— Това може да направи всяко дете.

— Синглитите винаги ли стрелят така лошо?

— Ако те стреляха лошо, половината от нас не биха останали от случайните попадения. Не, на тях не им е необходимо да ни убиват... Ние им трябваме живи.

— Смятате ли, че те действуват заедно с люсовете?

— Та те са едно общо цяло. И сега ни нападнаха само за да ни задържат. Та ние бихме могли да им попречим... — той кимна към

съседния хълм.

Ротанов не се впусна в спор. Той чувствуваше, че в предположенията на инженера има нещо невярно, макар като че ли новите факти потвърждаваха правотата му.

Самият този анофелес, за който говореше инженерът, преди да се превърне в комар, преминава през няколко стадия. От яйцето се излюпва нещо друго... някаква личинка... А какво ли би било, ако синглитите... Не, прекъсна той сам себе си. Трябва да събира факти, колкото може повече факти, и то без всякакви преднамерени мнения...

На втория хълм се оказа, че наистина няма нищо интересно. Утъпканата, сякаш се е танцувало на нея, поляна и малка вдлъбнатина в центъра на ямата, в която лежеше яйцето. Следи от тежки обувки. Отпечатък от платформата на кара...

— Кой е правил този кар? — запита Ротанов.

— Синглитите. На нас не са ни останали заводи и материали. Едва се справяме с производството на муниции и на най-просто оръжие.

— Това значи, че и нашите машини също?

— Разбира се. Трофейни са. Хубави машини. Синглитите всеки път имат нещо ново. Заводите, които им се паднаха, бяха доста поизносени, но те преправиха в тях всичко...

Това съобщение не се хареса на Ротанов. Излизаше, че главната производителна сила на планетата в момента не са хората и дори не са люсовете, нейните законни собственици, ако им се признае наличието на някакъв интелект, а някой си трети... И ако са верни неговите първи впечатления, хората постепенно предаваха позициите си и отстъпваха първенството почти във всички области. Би могло да се признае и приеме едновременно поражение и отстъпление на човека под натиска на обстоятелствата. Но беше станало нещо съвсем друго...

Те започнаха да се спускат от хълма, без да бяха открили нещо интересно. В подножието, където съвсем скоро бяха избухвали техните протонни заряди, всичко се беше овъглило от високата температура. Тук-там димяха и тлееха останките на изкоренените храсти. На самата граница на изгорената зона те се натъкнаха на някакви отломки. Изглежда, че тук взривът е разрушил някакъв кар или някаква друга машина. Ротанов забеляза върху един от храстите парчета от плат... Там нямаше нищо друго освен тези овъглени парцали.

— От тях никога нищо не остава — поясни хитроватият лъчеметчик. — Само една мъгла. Дори ако куршумът само го одраска, синглитът веднага започва да се разпада. Вдига се само облаче пара...

Само пара... Ротанов ритна някакво парче метал и желязото жално издрънча. Поне това е останало... Той реши да вземе със себе си някое по-малко парче, без да знае всъщност защо, може би само за да може да противопостави на тази мъгла, някаква следа, почти улика... Вероятно инженерът все пак е бил прав, като не му се доверява. Той не можеше да бъде напълно на тяхна страна, вероятно защото в ушите му и досега звучаха думите: „Хората вероятно са много зли...“

Независимо че те не са могли да избират, независимо от това, че са били нападнати предателски през нощта, независимо че там е имало и деца — независимо от всичко това те не са имали право да се ожесточават, да се хващат сляпо за оръжието и да стрелят безразборно срещу всичко чуждо. Именно защото те са хора...

На същия храст, на който висяха обгорелите парцали, мътно проблясваше нещо... Кой знае защо Ротанов не искаше да вземе пред очите на своите спътници това парче метал и едва когато те отминаха напред, той протегна ръка и с бързо, почти крадливо движение го взе от храста. То се оказа неочаквано гладко. Верижка от гладки квадратчета, приличащи на гривна. Без да се замисли, Ротанов я пхна в джоба си и догони своите спътници. Те вървяха спокойно, с прехвърлени през рамо лъчемети. От предишното напрежение нямаше и помен, сякаш знаеха със сигурност, че няма да има ново нападение...

Ротанов огледа недоволно помещението на медицинския сектор. От стените лъхаше на лепкава влага, а повечето от приборите бяха покрити с калъфи и с извадени кабели. Дори големият апарат за диагностика, ако се съдеше по всичко, можеше да работи само с половината от своите блокове. Докторът седеше прегърбен и бързо пишеше нещо върху голяма жълта карта. Халатът му, очевидно непран отдавна и на места прогорен от киселина, беше напълно в хармония с целия кабинет.

Ротанов инстинктивно, като всеки здрав човек, не обичаше лекарите, стараяше се да избягва контактите с тях, но днес за първи

път от много години той влезе в този лекарски кабинет по собствена инициатива.

— Е, и какво излиза? — запита той колкото може по-равнодушно.

— Не ме карайте да избързвам! — възкликна лекарят. — Не съм електронноизчислителна машина. Седнете и почакайте, трябва да дообработя данните.

Ротанов въздъхна и седна на студената метална табуретка пред диагностичния апарат, тъй като тук нямаше друг стол. И се замисли: защо все пак се реши на пълно медицинско изследване, на каквото се подлагат космонавтите само след връщането си от планети, признати за заразени с опасна микрофлора. Нима е повярвал на намеците на инженера и на всички тези разговори, че човек след контакт с люс загубва своята индивидуалност? Променя се психиката му, мотивацията на неговите постъпки... Не. Той чувствуваше, че нищо не се е изменило у него и всичко си е както преди. И все пак... След като беше посетил града, след тази необяснима битка по пътя за базата той не можеше да споделя напълно схващанията на колонистите за всичко онова, което ставаше на планетата.

Дали пък да не създаде тук база за флота и да постави под карантина цялата планета, докато учените не се ориентират в цялата тази дивотия... Като погледна ръждивия корпус на диагностичния апарат, той въздъхна тежко. Ако се съди по всичко, съвсем нямаше да е просто да се създаде тази база... А решението трябваше да се вземе още днес по време на съвета. Бяха му дали два дни за изучаване на обстановката, но те бяха изтекли прекалено бързо. Повече не можеше да се отлага, защото колонията се намираще в изключително положение. Ако веднага не се вземеха никакви мерки, всички хора можеха да загинат. И следователно след няколко часа, иска ли му се, или не, щеше да му се наложи да вземе участие в решаването на въпросите, свързани със съдбата и на колонията, и на града. Това беше така, защото инженерът, както той беше разбрал от документите, вече втори сезон се мъчеше да се добере до града, обмисля някакъв план, свързан с „кардиналното решаване на проблема“ — както беше казано в един от документите. И това, че той държи в тайна всички подробности на този свой „кардинален“ план, също не обещаваха нещо добро.

Именно за да може да бъде напълно обективен, на него му беше станал необходим този кабинет. Той беше длъжен да научи абсолютно точно откъде у него идваше тази двойственост и несигурност в себе си. Той трябваше да знае дали това се дължи на непознаването достатъчно на обстановката, или все пак за това е виновен люсът?

Докторът остави писалката и няколко секунди масажира изтръпналата си китка на дясната ръка. Ротанов търпеливо чакаше, без да издава с нищо вълнението си.

— Вие сте абсолютно нормален. Абсолютно — каза докторът най-сетне и недоволно задъвка долната си устна, сякаш нормалността на Ротанов го дразни с нещо. — По принцип това не би трябвало да е така, тъй като една среща с люс не може да остане без следа, но въпреки всичко това е така. Проверих и трите системи. Подсъзнанието, кората, биохимическата регулация, всичко е абсолютно нормално. Никакви отклонения и само умората при вас е повишена, но това също е нормално след стресовите напрежения. Така че дори не зная какво да ви кажа. Това противоречи на всички наши наблюдения, на всичките ни изводи за природата и характера на контактите с люсовете.

Ротанов слушаше, без да го прекъсва. Най-главното той вече знаеше и вътрешната му напрегнатост спадна, защото той сега можеше да си позволи да не бърза.

— Досега при всеки контакт... А добре, че се сетих... Вие знаете ли какво всъщност представлява люсът?

— Доста чувах, но въпреки това обяснете ми още веднаж.

— Това е молекулярна емулсия от сложни небелтъчни молекули, управлявана и формираща се от енергетично поле, появяващо се при достатъчна плътност на емулсията. Те черпят енергия отвън. Но не от слънцето. За тази цел тяхната консистенция е твърде разрежена. Нещо повече, слънчевата радиация, както и всяка лъчиста енергия, е пагубна за тях, защото нарушава сложното и крехко взаимодействие между молекулите на емулсията. От това се определя и техният нощен начин на живот... И — нищо, което да прилича на интелект. Тук при нас възникнаха доста нелепи теории и това е лесно обяснимо, ако се има предвид всичко, което са извършили люсовете, но всъщност въпреки това в техните действия липсва каквато и да е зла умисъл. Тази молекулярна емулсия не притежава нито воля, нито разум. Може би тя притежава най-прости инстинкти, примерно такива, каквито

съществуват при облак от комари. Те биват привлечани от миризмата на човек, от движението му, въобще от всичко, което нарушава обикновения фон на обитаваната от тях среда. И тогава настъпва контакт. Благодарение на незначителните си размери молекулите на люса проникват безпрепятствено в човека, за известно време те се смесват с молекулите, от които се състои човешкото тяло и неговият мозък. Енергетичното поле на люса в този момент взаимодействува с всички електрически потенциали на човешкия организъм и разрушава връзката между невроните. В резултат настъпва мигновената смърт на човека... А след контакта с люса настъпват още по-странни неща. Неговата структура запазва напълно структурата на обекта, с който той е контактувал. Цялата невероятна сложност на човешкия организъм, цялата сума от информации, съдържаща се у него в момента на контакта... Имам предвид информацията на молекулярно ниво и дори може би и на още по-интимно ниво... Всичко това се пренася върху структурата на люса, сякаш се отпечатва в нея.

Докторът дълго мълча. След това взе от масата дебела колода с перфокарти, размеси я и започна да я нарежда върху масата. Изглеждаше така, като че ли е забравил за Ротанов.

— А какво става по-нататък с тази информация? Та нали при това положение смъртта не може да се смята за пълна?

— Информация, която съществува отделно от тялото, вече не е живот... Макар че може би това да не е така. Човек всеки случай загива и това е безспорно... Впрочем и това не е безспорно, ако се има предвид вашият случай и случаят с Анна.

— А какво има при нея?

— Шоково състояние. Има надежда, че ще се подобри.

— Чакайте, докторе! Тук ме посвещават твърде охотно във всички тайни, свързани с люсовете. Но по-нататък започва някакво табу. Всички, кой знае защо, избягват да говорят какво всъщност представляват синглитите. Ето и вие също...

— Това е разбираемо... — докторът въздъхна уморено. — Всеки от нас има близки и приятели, превърнали се именно в тази информация. Да се говори за това наистина не е лесно.

— Съгласен съм. Но за да можеш поне нещо да поправиш в тази ситуация, преди всичко трябва да я разбереш...

— Да, разбира се.

— Бих искал да науча всичко.

— Поставих на ваше разположение отчетите на нашия отдел за всичките години на неговата работа.

— За да се ориентираш в тях, дори само да ги прочетеш, са необходими няколко седмици.

— Е, добре... За самите нас във всичко това има много неясни неща. Експериментите и наблюденията са крайно затруднени, докато се води война... И все пак ни се удаде да установим някои неща. Преди двадесет години моят предшественик изяснил, че информацията, оставаща след контакта с човек в структурата на люса, не се поддава на незабавно смесване. Появяват се някакви енергетични потенциали, запазващи тази прекопирана, чужда за люса структура. След това той започва да се уплътнява...

— И се появява яйце?

— Ние наричаме това така. Всъщност това яйце няма никакво отношение към размножаването на самите люсове. Те се размножават чрез просто делене. А пък яйцето... Известно време то е неактивно. Както виждате, то наистина има нещо много общо с обикновено яйце. Необходима е определена температура и влажност... Вероятно поради това първите контакти на люсовете с хора така дълго са оставали за нас неизвестни и не са довели до никакви видими последици... След инкубационен период яйцето узрява и може да се намира в подобно състояние на готовност неопределено дълго. То става изключително нечувствително спрямо въздействията на средата.

— За какво е това състояние на готовност? Какво става по-нататък?

— Нетърпелив сте... Отстрани всичко това изглежда сигурно много интересно... — докторът не успя да скрие огорчението си и Ротанов не го прекъсна повече. — Когато яйцето е узряло, то е напълно подготвено за повторен контакт с люса. Ако настъпи такъв контакт, веществото на люса незабавно започва да се уплътнява и видоизменя, като се смесва с веществото на матрицата. Информацията, заложена в нея, става основополагаща в образуващата се наново структура. След около два часа се появява образуване, което ние наричаме синглит... Преди са го наричали по-просто и ясно — копие. Това название също не е било вярно, защото това не е никакво копие. Възникващият обект дори външно никога не прилича на човека, от

който е била снета първоначалната информация, и освен това много често образуването се разслоява. Веществото, съдържащо се в самия люс, най-често е повече, отколкото е необходимо за създаването на един обект, и тогава се появяват четири, пет, до цели десет... Синглитът не е копие и по своята вътрешна структура. Той например няма кръвоносна система и храносмилателен апарат. Енергоснабдяването му се осъществява чрез кожата. За разлика от люса направо от слънчевата радиация. Синглитът е по-скоро видоизменен люс, отколкото копие на човек. Веществото на люса не се променя, изменя се само неговата организация и строеж...

На Ротанов му се искаше да разбере нещо друго, за което докторът упорито избягваше да заговори. Какво става с човешкия интелект, с неговия разум, доколко се запазва в нововъзникналото същество човешката личност? И какво всъщност представлява то: мислещ човешки модел, нещо като биологичен робот или нещо много по-сложно?... Синглитът притежава ли психика и памет, може ли да чувства болка, радост и страдание?

На някои от тези въпроси той можеше да си отговори и сам, на базата на собствения си опит, да отговори утвърдително, с всички изводи и последици от това...

Ротанов стана.

— Трябва да помисля. Ще се срещнем на съвета.

— Сигурен ли сте, че казаното дотук ви е достатъчно? Че сте разбрали всичко правилно?

— Та аз бях в града... Доколкото зная, преди мен на малцина се е удавал пряк контакт. А и да е ставало това... През мерника не е възможно да се види много.

— Не сте справедлив...

— Възможно е. Затова и казах, че ми е необходимо да помисля.

Този път съветът се събра в точно определеното време. Нямаше го само Бухала. Дори председателят, който през последните два дни не беше се отделял от леглото на болната си дъщеря, вече седеше на своето място. През тези два дни той беше отслабнал и остарял още повече и се чувствуваше, че присъствието на съвета му струва доста сили.

Инженерът започна с обичайния отчет за положението на нещата. Всичко отдавна беше известно на присъстващите и се разказваше заради Ротанов, но той неочаквано за всички прекъсна инженера и го помоли да премине към утвърждаване на програмата за действие през близкия месец. Веднага настана объркване. Инженерът не беше се подготвил за решителната атака и не искаше веднага да разкрива всичките си карти. Каза, че програмата не е разработена и не може да бъде утвърдена тук, без да се отчита онова, което Земята ще предложи. Всички се обърнаха към Ротанов.

— Разбира се, имам предвид не онова, което ще можете да ни предложите след петдесет години, когато ще пристигне поредният кораб. Интересува ни какво ще предложите днес, в краен случай утре — завърши инженерът своето изказване.

Тогава Ротанов стана прав. Той реши, че е длъжен да им каже всичко. Тук той беше сред хора, на чиято помощ и подкрепа разчиташе Земята, изпращайки го в този експериментален полет, и поради това, като помълча за секунда, той започна да им разказва за пространствения двигател.

Известието, че разстоянието от петдесет светлинни години не е повече проблем, ги поразя като гръм. На доктора му се стори, че нещо не е дочул или нещо не е разбрал. Всичко се смеси, всички скочиха от местата си и започнаха да викат нещо. Невъзмутимият завеждащ отдела за полуфабрикати внезапно заплака и без да крие сълзите си, а инженерът свали очилата си и се взря в Ротанов. В този миг изчезна всичко, което ги разделяше, защото те неочаквано и само за секунда повярваха, че тяхната малка колония внезапно е престанала да бъде остров и обречена крепост и се е превърнала в преден пост на човечеството. Те не можеха наведнаж да осмислят цялата огромност на това събитие, но щом отново тишината се възстанови, веднага щом се върна способността им да разсъждават трезво, веднага от общото мълчание сам по себе си израсна основният и главен въпрос: а къде са тогава те, корабите от Земята? Какво още чакат?

И Ротанов им отговори:

— Сега всичко зависи от вас самите. По време на пространствения преход се разрушава изцяло компютърът и цялата електроника в останалите механизми на кораба. Веднага щом вие

успеете да снабдявате пристигналия кораб с нов управляващ блок и преходът ще стане не по-сложен от разходка до съседния град.

Тишината след тези му думи показва колко огромно е разочарованието им.

— С други думи, вие сам не можете да се върнете и не може засега да се разчита на нови кораби — обобща инженерът.

— Не е съвсем така — възрази Ротанов. — По принцип аз мога да се върна и корабите могат да бъдат тук само след един месец. Необходим е само един компютър!

— Е да, само един компютър... — с горчива ирония подхвана инженерът. — Само един корабен компютър с неговата изключителна сложна програма! Та къде бихте могли да намерите тук специалисти, способни да изчислят междузвездните трасета? И не само да ги изчислят, но и да прехвърлят тези изчисления на програмен машинен език! Къде се готвите да направите този компютър? В нашето заводче ли?

— Та нали и в града има заводи.

— Те първо трябва да се превземат! И дори ако ги завземем, кой ще работи в тях? Ние нямаме техници, а да не говорим вече за майстори и програмисти на тези автоматични комплекси!

— Разбира се, че ги няма и откъде биха могли да се вземат, щом през всичките тези години сте обучавали своите хора на една-единствена специалност!

Ротанов не разбра веднага каква голяма грешка е направил. Тишината, която сега надвисна, беше пълна с отчуждение и почти с враждебност. Какво би могъл той да знае за това, как те са живели през всичките тези години и какво право имаше да ги съди? Е да, те бяха запазили само една-единствена специалност... Сякаш те са искали това и сякаш са имали друг избор! Не беше казано обаче нищо от всичко това. Членовете на съвета мълчаливо гледаха към Ротанов. Той се опита да поправи грешката си.

— Не искам да ви упреквам в нищо. Зная, че не от вас зависи положението, което сега съществува. Зная, че люсовете са нападнали първи и вие сте били длъжни да се защитавате. Но сега ние заедно отговаряме пред Земята за съдбата на базата на тази планета, за принципната възможност отук да се отиде още по-далеч, към други звезди! Поради това е толкова важен този компютър и

производственият комплекс, който би могъл да го създаде. Хайде заедно да помислим, сега това е главното и само то! Всички ваши проблеми ще се решат, ако успеем да организираме редовни съобщения със Земята.

Той не успя да ги убеди. Те останаха равнодушни към призивите му. Сега за тях той беше чужд. Те вече не вярваха нито в този компютър, нито в самия преход, нито в близката помощ на Земята. Всичките му обещания се превърнаха в празни фрази.

— Всичко това е прекрасно — каза председателят. — Нека обаче все пак да преминем към текущите въпроси. Необходимо е да решим въпроса с енергията, иначе защитните комплекси ще спрат посред зима.

— Този път няма да успеем да осигурим пълен запас. Необходимо е да се прехвърлим върху дневната страна и там да прекараме зимата.

Те вече не обръщаха внимание на Ротанов, потънали изцяло в обсъждането на насъщните за тях проблеми. И той повече не се опита да промени хода на съвещанието. Не се намесваше, не вмъкваше реплики, а само внимателно и намръщено изслушваше всеки, който взимаше думата. На доктора му се струваше, че инженерът излиза победител в цялата тази бъркотия. Ако той успее да настоя и походът се приеме, те ще се лишат от последната си стационарна база. Ръководството автоматично ще се прехвърли в ръцете му, те изцяло ще попаднат в зависимост от ловците и ще се превърнат в шепичка хора на диво племе... Това щеше да бъде началото на края... Докторът не се опитваше да възразява, той разбираше, че на първо място подобно решение ще сложи край на научния отдел, но той беше уморен да се бори сам. На сериозна подкрепа от страна на председателя сега не можеше да се разчита. Оставаше да се гласува за похода, а тъй като всички, освен доктора и Ротанов, се изказаха именно за това, в резултатите от гласуването не можеше да има никакво съмнение... И внезапно, когато инженерът постави въпроса на гласуване, Ротанов отново стана.

— Походът е нещо прекрасно. Но... Ние разполагаме с повече, отколкото ни трябва енергия. Ще ни стигне за десетина години, и то не само за снабдяване на вашите комплекси. С тази енергия вие бихте

могли да осигурите четиридесет такива града като този, който вече сте загубили.

— За какво всъщност говорите? — в тона на инженера за първи път прозвучаха метални и враждебни нотки.

— За кораба, на който долетях тук. Енергетичните му инсталации са напълно в ред. Необходимо е само да си върнем кораба. Той стои настрана от града и едва ли за толкова късо време синглитите са могли да организират там сериозна отбрана. Надявам се, че с тази операция вашите отреди ще се справят?

— Толкова е голям, че ми изглежда като желязна планина, паднала от небето. Не мислех, че може да е толкова огромен...

Ротанов кимна мълчаливо. За него корабът беше само обикновена машина. Маса от добре изработен метал, за който сега щеше да се наложи да се дадат немалко човешки живота. Шест души заедно с него седяха, плътно притиснати в откритата кабина на ролера.

От края на гората имаше добър обзор. Металната мачта на кораба стърчеше сред голата, изгорена при кацането поляна. Сега опърлената земя вече беше обрасла с ниска трева. Сред този еднокилометров пръстен не се забелязваше никакво движение. Нямаше никакви укрепления и никакви постройки. Лошо би било, ако охраната ги очакваше във вътрешността на кораба. Външната силиконова броня нямаше да могат да пробият нито излъчвателите, нито топлинните пистолети.

Ротанов откъсна бинокъла от уморените си очи. До контролното време оставаше половин час. Ловците щяха да прикрият подстъпите към кораба и да го обкръжат от всички страни. Те трябваше да прережат и пътищата, водещи към града, и едва тогава щеше да бъде подаден сигналът, след който тяхната малка щурмова група щеше да се включи в работата.

За невъоръженото око грамадата на кораба върху фона на червеникавите хълмове изглеждаше като нещо мъртво, чуждо и нереално. В пласта от нажежен въздух долната му част изглеждаше леко извита и това създаваше илюзията, че корабът сякаш е само един мираж... Достатъчно беше да кацне четиридесет километра по-южно и всичко щеше да се разиграе иначе...

Ризата прилепна към тялото му. От напрежението на очакването му се стори, че самото време е спряло. Дори нищо не изшумоля... Не се чу и никакъв изстрел...

— Какво става с тях, да не са измрели? А къде е ракетата?

Никой не му отговори. Тишината сякаш беше притиснала гората. Нищо не издаваше присъствието на хората в редките ѝ храсталаци. Инженерът беше хвърлил в тази операция всичките сили, с които разполагаше колонията. „... Прекалено щедро. И прекалено охотно се залови той за предложението да се заеме корабът...“

На Ротанов не му се искаше да вниква в хитрата, сложна и засега не съвсем разбираема игра, която този човек водеше. Ако те завладееха кораба, положението в колонията веднага щеше да се промени. Той ще успее да сложи край на всички хитрости на инженера и ще направи всичко, за да бъде прекратена кръвопролитната и безсмислена война, която изглежда, че се харесва на инженера. Не крайната победа, не изменянето на положението на колонистите, а самата война на унищожение го привлича, сякаш мирният живот е загубил за този човек всякакъв смисъл...

Ракетата избухна върху дневното небе като малко мъждеещо кълбо. Избухна тогава, когато вече бяха престанали да я чакат.

Този първи сигнал още нямаше пряко отношение към тях. Той означаваше само, че най-сетне пътищата са прикрити и отрядите на ловците могат да започнат атаката, разчиствайки пътя на щурмовата група за последния удар. Ротанов видя как десетки хора изведнъж се изправиха в целия си ръст и затичаха към кораба от три страни, стреляйки с лъчеметите си. Около кораба затанцуваха фонтани пръст и заизбухваха кълбата на топлинните изригвания. А корабът сякаш беше умрял... Ето вече за втори път пред очите на Ротанов една битка се превръщаше в фарс. Те не можеха просто без бой да предадат кораба! Нещо тук беше не както трябва и имаше опасност този пропуск да се превърне в беда, защото всяка битка в обстановка, в която не всичко е ясно, е вече загубена наполовина битка...

— Напред! — извика Ротанов.

Ролерът просто подскочи от мястото си и се понесе с максималната си скорост. Колата се клатушкаше, прескачайки през храстите и неравностите на почвата, двигателят ръмжеше на крайни

обороти, но Ротанов разбираше, че това няма да помогне, защото от кораба противникът виждаше отлично всичко, което става.

Те ще изчакат, когато ролерът дойде по-наблизо, и тогава ще унищожат всички наведнъж... Секундите се разтеглиха като в забавена снимка. Ротанов все още очакваше огненото избухване, когато внезапно разбра, че няма да има такова. Няма да има, както нямаше нито изстрели, нито трупове около кораба. Синглитите сякаш само играеха на война, докато хората я водеха така сериозно и основно.

Вратата на шлюзовата камера се оказа отворена, сякаш любезно ги канеше да влязат. До нея имаше десетина метра, а след това започваше мъртвото пространство, в което за тях вече двигателите нямаше да бъдат страшни. Ротанов извървя тези десет метра бавно и внимателно, чувайки зад себе си тежкото дишане на петте човека... Не се случи нищо: те влязоха вътре в шлюзовата камера...

Ако продължаваше така до самата кабина, това все пак щеше да изравни шансовете. Едва ли за късия срок те бяха успели да изучат кораба така, както го познава самият той. И ако те позволят да бъде завладяна кабината... „А ако те въобще не са се готвили да защитават кораба? Смятайки, че той не е техен?“ Това би било прекалено неправдоподобно. По време на война не се правят такива подаръци... И независимо от това те влязоха безпрепятствено в кабината. Дори вратата не беше блокирана. Креслото пред управляващия пулт беше леко обърнато вляво към входа. Именно така го беше оставил той преди една седмица, когато напускаше кораба. Да, само преди една седмица... Върху приборите имаше дебел пласт прах. Сякаш някой се мъчеше да ги убеди, че тук въобще не са влизали странични хора. Никой не се е готвил да завладява кораба и да го отбранява. Сякаш те не знаеха, че двигателите на главния ход могат в една секунда да изтрият от лицето на планетата останките на градовете или да изпарят цяло море... Сякаш не разбираха каква страшна и опасна машина може да стане корабът, ако бъде използван за целите на войната...

Седна в креслото и остана цяла секунда неподвижно. След това ръцете му сами се протегнаха към управляващия панел. Пламна аварийното осветление на приборите, щракнаха предпазните колани. Дясната му ръка легна по навик върху плоската шлифована ръчка на главния реакторен включвател... Вероятно го спря мисълта, че всичко протича наистина прекалено просто. Например за синглитите би могло

да се стори много по-съблазнително да направят така, че той сам да взриви кораба със собствените си ръце...

Но както и да стоят нещата, той преди всичко е длъжен да остане на кораба сам и да огледа всичко, което човек може да огледа в този метален лабиринт. Само той познава кораба и само той ще отговаря пред Земята за всичко, което би се случило тук.

Самият той не знаеше какво именно трябва да търси в безбройните помещения на кораба, натъпкани с техника, предназначена за колонистите. Секциите, в които той не беше влизал от самия старт, го посрещаха с дъха на плесен и пронизваща влага: вентилацията не работеше от деня, когато автоматиката излезе от строя.

Провери машинното отделение, секцията на реакторите, щурманската кабина и не успя да намери никакви следи... Нищо чуждо. След четири часа, напълно измъчен, той се добра до своята каюта. Хвърли в сметопровода мръсните си и разкъсани дрехи и застана под душа. Стойки сред облака от горещи струи, удряци от всички страни тялото му, той си мислеше, че вече е време да се сложи край на играта на дребно. Сега ще се облече, ще отиде в кабината, ще включи реактора и ще започне обикновената стартова процедура. Дори и да имаше скрито нещо чуждо, щеше да му се наложи да се запознае с това в хода на работата...

Ръката му бавно, милиметър след милиметър, придърпа ръчката за включване на реактора. Разнесе се познатото щракване. Пламнаха светлинките на приборния панел, трепнаха стрелките на приборите. Реакторът навлизаше в работен режим... Ротанов изтри потта, заляла очите му, и леко докосна стартовата ръчка, проверявайки дали ще тръгне гориво към планетарните двигатели. Горивото тръгна. Корабът затрептя ситно. Ротанов увеличи подаването на горивото и включи двигателите. Сега долу бушуваше зелен пламък, изгаряйки всичко наоколо. Поиска да види как изглежда това. Протегна се към копчето на оптичния перископ, но и след натискането му лещите си останаха матовосиви. Това беше първата изненада. Оптиката не работеше и корабът беше ослепял. Съвсем машинално Ротанов завъртя копчето, включващо локаторите, макар да помнеше отлично, че те не работеха

от момента, в който излезе от строя електрониката. Върху стените на кабината меко пламнаха със синя светлина четири дълбоки овала. Това беше така неочаквано, че той дръпна ръцете си от ръчките за управление, но почти веднага нещо го натисна в креслото, а върху оживелите екрани вече се появи образ. Той видя как пламъкът долу под кораба се стесни, набра сила и повърхността на планетата бавно тръгна надолу, сякаш корабът се събуди, доби собствена воля и сега излизаше в свой, известен само на него курс. Върху приборния панел се запали таблото, предупреждаващо пилота, че автоматиката е включена.

На кораба не трябваше да има никаква автоматика! Та тя беше излязла от строя!... Вече без да се изненадва от нищо, той дръпна ръчката, изключваща автоматиката. Ръчката се хлъзгаше плавно, без всякакво съпротивление и той вече знаеше, че това е безполезно. Така просто той нямаше да успее да овладее излязлата от подчинението му машина. Започна се този без изстрели и гонитби двубой, който той искаше още от самото начало. Двубой, в който щеше да спечели онзи, който по-бързо се ориентира в обстановката и миг по-рано намери правилното решение...

Значи в компютъра се беше появила нова програма? Но за целта на тях им се е наложило да възстановяват отново целия компютър... За това са необходими десетки специалисти и стотици сложни машини. Дори на Земята за създаването на корабния компютър би било необходимо не по-малко от месец и в това отношение нещо беше не както трябва... Но корабът, сякаш опровергавайки всички негови доводи, продължаваше да набира височина...

Той чувствуваше по изменилия се режим на двигателите, по тежестта, притискаща го в креслото, че натоварванията достигат вече четири g и сега нямаше да е толкова просто да стане от креслото. И все пак щеше да му се наложи да стане. Трябваше да се добере до компютъра, който не му хрумна да прегледа: прекалено добре помнеше, че там нямаше нищо, освен изгорели при прехода блокове...

Той стана бавно като боксьор на ринга, получил, току-що нокаут. Крачка, още една. Краката му сякаш са налети с олово, коленете му се подгъват. Корабът продължаваше да набира скорост: пет g, шест... Добре е, че това става плавно, с това все още може да се справиш, само да нямаш резки тласъци... Ето, най-сетне пред него е стената на

кабината. Зад нея е панелът на компютъра и за да я снее, трябва да отвърти само четири винта. Съвсем проста задача. Необходима му е само отвертка... Още няколко секунди, а побеснелият кораб продължава да набира скорост... Последните два винта се отказа да отвърта и просто дръпна панела към себе си...

Веднага в очите му се хвърлиха четири светли и неголеми куба. Те бяха притаени сред зелените блокове на компютъра. И нямаше никакви проводници, никакви детайли за закрепване, сякаш винаги са си били там тези четири блока с чужд произход. Дори не бяха счели за необходимо да ги замаскират, да ги оцветят поне с цвета на останалите клетки. Били са сигурни, че няма да надзърта в компютъра? Не, вероятно е някъде да са дублирани... Дори и да намери начин да се справи с тях, ще се включат резервните... Ха, а как да се справи с тях, с отвертката? Необходим му е инструмент, нещо солидно, например плазмен нож, но той е в другата секция. При шест g за целта ще са необходими не по-малко от две минути, а след изтичането им може би вече ще бъде късно. Корабът ще навлезе в курса и двигателите ще се изключат. А съвсем не е известно дали ще се включат отново...

За известно време му се струваше, че просто няма изход, че няма да може да измисли нищо, че е загубил и корабът никога няма да се върне при хората... Четирите пластмасови кубчета просто го бяха свършили... Внезапно му хрумна, че те са малки... Нищожно малки в сравнение с хилядите блокове на компютъра, запълнили цялата повърхност на нишата зад преградата. Как са успели да вмъкнат в такъв обем изключително сложната програма за управлението на кораба? И той си спомни, че автоматиката се включи едва след като той случайно дръпна ръчката на локаторите... Тук имаше нещо, някаква връзка съществуваше. Автоматиката и локаторите... Антените! Ами да, разбира се, антените! Как не се беше сетил веднага! Та там няма никаква програма. Приемник на команди, ето какво са сложили там! Корабът се управлява отвън. А ако антените се изключат... Той се хвърли към креслото. Едва ли тремавите му движения под пресата на натоварванията приличаха на хвърляне. Въпреки това след няколко секунди той се вмъкна в креслото и затегна предпазните колани. Трудно беше да се предвиди как корабът ще се държи след изключването на антените. И какво ще измислят те в отговор?

Копчето щракна, екраните на локаторите изгаснаха... И не се случи нищо. Сигурно ще им е необходимо известно време, за да разберат какво е станало и да вземат ново решение. Той трябва да се възползува от това... Внимателно придърпа ръчката на ръчното управление към себе си. Корабът му се подчиняваше! Сега му се подчиняваше!... Веднага включи страничните двигатели и бързо обърна руловете до отказ, сваляйки кораба на една страна толкова остро, колкото можеха да издържат амортизаторите на претоварването и самият той. Отново беше притиснат към креслото и виждаше мислено как носът на кораба очертава в пространството наклонена крива парабола, връщаща го постепенно към планетата. След няколко секунди той ще започне вече да се снижава, но сега скоростта на кораба спадна и настана най-удобното време за тях да предприемат нещо... Какво чакат още?

И в този миг той разбра. За да може да се ориентира и да завърши правилно маневрата, като поне приблизително насочи машината към необходимото място, щеше да му се наложи поне за секунда да включи локаторите, защото не случайно го бяха лишили от оптика. Точно от това те щяха да се възползуват.

Той нямаше възможност за избор. Веднага щом върху алтиметъра се появи цифрата „осем хиляди метра“, той превключи двигателите и хвърли кораба към повърхността на планетата по остра траектория с такова претоварване, че пред очите му притъмня. Той ще поправи курса и ще дообърне вече до самата повърхност. Ще им са необходими броени секунди, за да изчислят неговата маневра. Веднага щом разберат, ще последва незабавна атака, тъй като иначе въобще няма да успеят. Погледна към секундомера. Това е, повече не бива да се бави. Изключи двигателите и включи наведнъж всички локатори. Преди екраните да се загреят, корабът беше разтърсен от серия взривове.

В пространството около него се разпукваха металните петарди на ракетите. Ротанов изпита задоволство, защото те се бяха объркали, не бяха успели да издържат докрай правилата на играта, която сами бяха предложили, и не бяха успели да постигнат неизвестната за него цел. Сега те се опитваха просто да унищожат кораба и с този факт сами признаваха поражението си.

Но това ще видим... Противометеорната защита за близко действие работи без локаторите, така че преките попадения не са страшни. Само че и за тях, разбира се, това не е тайна...

Най-после екраните се загоряха и той видя стремително приближаващата се повърхност на планетата. Маневрата му беше пресметната правилно. Беше необходимо да спечели само още една минута, не повече, а след това щеше да им се наложи да бият по повърхността на планетата. Едва ли ще рискуват да приложат там нещо наистина мощно и поради това ще се постараят да попаднат в него именно сега, в тези броени секунди. Отдолу идват обикновени ракети, цели пет. Тези не са страшни. Ето я... Отгоре... Тази би било добре да се прихване на далечните подстъпи... Той бутна с рамо стойката на противометеорното оръдие и натисна педала. Екраните горяха с равна, немигаща светлина. Изстрел не последва... Тогава надолу, още по-остро и това е всичко, което му остава... Двигателите не се включват!... По дяволите локаторите! Няма да му се случи нищо, ако не успее да види как това нещо ще удари по него... Ето така, достатъчно, импулсът беше силен, идещата отгоре ракета ще мине над кораба. Дори ако е самонасочваща се, няма да успее да се коригира, защото масата ѝ е твърде голяма. Едва след това, когато завие, ще може отново да тръгне срещу кораба. Но тогава вече ще е късно и той ще успее да се приземи...

Затвори очи, за да не се отвлича, и извика в паметта си образа на планетната повърхност, видян върху екрана само преди секунда. Той мислено сякаш продължи нейното движение, мъчейки се сам да си замести локатора. Да се обръща за кацането с кърмата напред вече нямаше време. Двигателите изреваха и почти в същия миг корабът се разтърси от удара, пробил полето на противометеорната защита...

Като изхвърли носовите опори, Ротанов дръпна червената дръжка на аварийното кацане. Почти веднага отстрани гръмнаха четири пиропатрона, откривайки дюзите на резервните двигатели с еднократно действие.

Те изравниха люлеещия се кораб и го поведоха надолу. Но тяхното действие щеше да е достатъчно за сто метра и ако до повърхността се окажат повече, с цялата си маса корабът щеше да се стовари върху опорите, да ги смаже и да рухне на една страна. Дори десет метра ще са достатъчни, за да се превърне машината в купчина

метал... Веднага обаче той почувствува мек тласък, двигателите се изключиха автоматично веднага щом опорите докоснаха повърхността и всичко стихна. Още някоя и друга секунда амортизаторите скърцаха, леки вибрации пробягваха по преградките, а след това стихнаха и те. Корабът стоеше стабилно върху опорите и това означаваше, че на Ротанов му се е удало това немислимо сляпо кацане с осакатения кораб.

Когато Ротанов разтвори вратата на входния люк, гората около кораба пламтеше. Пламтеше някак си без желание, с димящ червеникав пламък. Дърветата закриваха само опорите, а цялата останала грамада на кораба, издигаща се високо над тях, представляваше отлична мишена.

От дима на пожара слънцето изглеждаше виолетово, дори почти червено... То вече докосваше хоризонта, когато Ротанов забележа някакво движение на далечните подстъпи към кораба. По това, колко свободно и без да се крият приближаваха хората, той разбра, че не са синглити.

Те се радваха на кораба като деца на нова и голяма играчка. Пръснаха се по всички секции, разглеждайки всеки механизъм. Наложиха се временно да прегради помещенията, в които незапознатите с устройството на кораба хора биха могли да попаднат в опасно положение... Когато радостта от благополучния изход на тази изключително сложна операция малко поутихна, започнаха да мислят какво да правят по-нататък.

Ловците бяха заловили в покрайнините на града три ракетни инсталации, обстрелвали неговия кораб, и бяха ги извадили от строя. Но можеше да има и други, които още да не са известни на разузнавачите. Поради това решиха да се махнат с настъпването на пълната тъмнина. До базата оставаха само десет километра. Ротанов се надяваше да осъществи този последен подскок с включени локатори.

Според сведенията на ловците с настъпването на мрака всяка дейност на синглитите замира. Това по някакъв начин беше свързано с тяхната биология и в това все още беше необходимо да се ориентира, а сега важното беше друго: управляващите предаватели на синглитите няма да могат да попречат. Нощем са страшни само люсовете. Но никой люс не би могъл да се промъкне през полето на корабната защита.

Четири часа след настъпването на тъмнината корабът плавно се спусна на площадката на съвета до основната база на колонията.

... Това беше невъзможно! Ротанов отхвърли поредния блок... Десети ден вече той седи на площадката пред кораба, мъчейки се да разбере поне основния принцип, на който работи чуждата апаратура, натъпкана в четирите пластмасови куба. Той откри приблизително деветстотин контактни точки върху тяхната повърхност. От тях тръгваха навътре тънки като косъм проводници. Върху екрана на електронния анализатор той можеше да преглежда цялото съдържание на блока, пласт след пласт, и въпреки това не можеше да разбере нищо. Там нямаше нито един активен елемент. Нищо не усилваше електрическия ток, от никъде не идваше хранване и въпреки това във вътрешността на тази налудничавя схема имаше ток. Цели потоци от електрони се носеха в различни посоки, усилваха се и отслабваха, сякаш сами по себе си с махването на вълшебна пръчица променяха посоката на движението си... Нещо повече, цялата схема на кубчето не беше нещо постоянно. Тя се променяше и там, където доскоро имаше натрупване на невидими капацитети с електрически потенциала, при следващия преглед той можеше да открие всичко, каквото си поиска, като се почне от индуктивност и се свърши с едностранна проводимост на кристала. Дори и сега кубът подаваше от своята неразгадаема вътрешност нещо до всички свои изходни точки, нещо, представляващо дивашка смес на неразгадаеми електрически сигнали...

В това късче кристална маса се намираще ключът за основния проблем. За завръщането в къщи на земните кораби... Впрочем също и за връщането на неговия кораб... Преди да разработи план за по-нататъшните действия, той трябваше да знае може ли тяхната електроника да замести един земен компютър... В това, че тя може много неща, той вече не се съмняваше, но той трябваше да установи порядъка от сложност на задачите, които може да реши един такъв блок, и да разбере поне приблизително колко блока ще са необходими за изчисляването на пространствения преход и дали е възможно принципното решаване на подобни задачи с помощта на тази електрическа абракадабра...

По пътеката към него се спускаха двама души. Беше помолил да не го безпокоят без крайна необходимост и сега с раздражение наблюдаваше приближаващите се хора. Още преди да се приблизят, той се овладя. Самият факт, че се беше раздразил, му подсказа колко е необходимо да прекъсне напрегнатата си работа за по-дълго време.

Пред него застанаха докторът и председателят на съвета. След кацането на кораба без участието на Ротанов не се решаваше нито един важен въпрос. Корабът сякаш стана център, около който се съсредоточиха всички надежди на колонията за най-близкото време...

Обсъждаха се текущите въпроси. Завършваше прокарването на бронираните кабели от пещерите до енергосистемите на кораба, осъществяваше се работа по усвояването на техниката, докарана от Ротанов за колонията. И макар повечето от апаратурата да беше излязла от строя по време на прехода, все пак много неща от нея се бяха запазили, така че сега колонията разполагаше с добър парк от инсталации за леене на всякакви детайли от свръхздрави пластмаса. Можеха вече да не се безпокоят за запасните части на механизмите и оръжията. Трудният нощен сезон за първи път щеше да протече без особени проблеми... По настояване на Ротанов се прокарваше подземен тунел от пещерите до корабния шлюз. Веднага щом тунелът бъдеше готов, корабът щеше да се превърне през цялата зима в главен форпост на колонията. Неговите енергетични инсталации и силови полета щяха да прикриват всички опасни участъци, стига само да им се удадеше да възстановят поне най-простите функции на корабната електроника. Всичко опираше в електрониката. Без нея изключително сложният организъм на звездолета щеше да се превърне сякаш в старинен локомотив, могъщ, но тъп и тромав. Добре че бяха предвидили ръчно управление за главния реактор, а колко трябваше да настоява за това! И ето че сега те разполагаха с енергия...

Когато свършиха с текущите въпроси, докторът отведе Ротанов встрани.

— Една моя пациентка би искала да поговори с вас...

— Каква пациентка? — не можа да се досети веднага Ротанов. — Нима съзнанието на Анна се е върнало?

— Вече трети ден... Помоли ме да не ви казвам и очаква, че вие сам ще се сетите да запитате за нея...

Пътят надолу, към жилищните пещери, беше доста дълъг. Ротанов вървеше до доктора и си мислеше, че му е провървяло само на него и ето сега и на Анна. Главният проблем, подходът към който още не се виждаше, оставаше ефикасната защита срещу люсовете.

— Мислите ли, че ние с Анна имаме естествен имунитет?

— Трудно е да се каже нещо определено, защото знаем твърде малко за механизмите, чрез които люсът ни въздейства. Онова, което ви разказах, са само догадки. А що се отнася до имунитета... Хибернацията отслабва наследствеността, а всички ние сме потомци на онези, които са прекарвали дълги години в замразено състояние на кораба. В началото хората са боледували много. Често са се раждали сакати. Така че не зная, с Анна всичко е много сложно. Може би постепенно наследствеността се е стабилизирала и може би тя е една от тези, които са се върнали до нормата.

— Искате да кажете, че въздействието на люса върху здрав човек с неувредена наследственост е безвредно?

— Това е само предположение. Засега разполагаме само с два случая. Вашият и на Анна. Най-лесно е те да се обяснят с естествен имунитет... Как се развиват нещата с електрониката, успяхте ли да се ориентирате в нещо?

— Не.

— Така и мислех. Чужд разум и чужда логика. Колкото повече се развиват, толкова по-малко човешко има в тях.

— Поразява ме не това... Ето, вие казвате, че колкото повече се развиват, толкова по-малко е у тях човешкото. Но вземете същата тази електроника. Та това е творчество, докторе, и то какво! Онова, което те са създавали досега, всички тези ролери, карове и механизми... Всичко това те са взели наготово от нашите заводи и книгите. Но да повтарят могат и роботите. А, виж, творчеството е вече свойство само на разума!

— Не ме разбрахте. Нима твърдите, че е възможен само човешкият разум?

— Разбира се, за това е невъзможно да се спори. Те са други.

— А знаете ли защо? Те копират от човека надкорията и кората. Всичко, което има в самата кора в момента на взимането на копието, принадлежи на отделна личност. Но само в момента на взимането на

копието. После всичко се променя и новосъздадената система е динамична.

— С други думи, се появява собствен опит и собствени спомени?

— Не само това. Работата е там, че подсъзнанието при тях въобще не се копира. Подозирам, че тази област те наследяват изцяло от люсовете. И заедно с това всичките им инстинкти, тяхната способност за телепатично общуване, конфликтът между човешката психика и подсъзнанието, всичко е оттам... Най-общо, възниква нова личност и колкото повече се развива тя, толкова по-малко прилича на първоначалната...

— Непрекъснато си мисля, че войната с тях е резултат на трагична грешка.

Докторът го изглежда с интерес.

— Вие сте първият, от който чувам това. Но вие можете да съдите по-лесно. Вас не ви тежат нашите обстоятелства и нашите беди.

— Възможно е. Не зная. Зная, че всяка война е престъпна. Ние напускаме дадена планета дори в случаите, когато не можем да живеем съгласувано с местната фауна. А тук имаме разум! За първи път през цялата история на човечеството! Нека той да е възникнал в такава неочаквана форма, нека дори сами хората да са били причината за възникването му...

— Гибелта на хората...

— Да. Извинете. Но това въпреки всичко не променя същността на работата. Време е войната да се прекрати.

— Имате ли някакъв конкретен план?

— А мислите ли, че те са способни да съблюдават поетите от тях ангажименти?

— Т.е., дали с тях могат да се водят дипломатически преговори? Знаете ли, че на никой от нас не му е хрумвало такова нещо!

— Жалко. А би трябвало да се опита.

— Едва ли те ще ви разберат въобще. За техните представи хората са само материал за създаването на нови синглити. Може би се готвите да сключите договор и с люсовете?

Ротанов не отвърна нищо. Той си мислеше, че една война на два фронта е не само престъпна, но и безперспективна. Ако не беше корабът, предстоящата нощ би била за колонията последна.

— Къде е инженерът?

Докторът вдигна рамене.

— В последно време го виждам много рядко на базата. Вероятно подготвя поредната операция.

— Без това на него сякаш му е скучно?

— Загинаха жена му и дъщеря му. Аз го разбирам.

— А аз не! — каза рязко Ротанов и внезапно от обхваналото го чувство на възмущение и гняв неочаквано се роди план. Изведнаж завършен и цял, с всички подробности.

В отделението, в което лежеше Анна, тихо бръмчеше климатичната инсталация. Сухият студен въздух поклащаше бодливото червеникаво клонче, боднато над възглавницата на леглото. Ротанов съжали, че не се е сетил да вземе със себе си и семена на земни цветя. Вместо този електронен боклук, който се наложи да изхвърлят, трябваше да донесе поне шепичка семена.

Седна и замълча. Не му се искаше да говори баналните фрази, които е прието да се казват на болните, а други, по-важни думи не можеше да намери... Попипа клончето, сякаш проверяваше дали са остри бодлите му.

— Скоро ще ми разрешат да изляза. Не ми се искаше да ме заварите тук.

— А докторът каза, че...

— На него така му се струва. Той все си мисли, че на мен ми е скучно. Обаче не е така. Само ми е мъчно, защото се страхувам да не закъснея и да не мога да видя слънцето в тези последни дни.

— Обещавам ви, че ще ви направя подарък, когато оздравеете.

Анна се усмихна.

— Всички ми правят подаръци. Дори инженерът намери от някъде кутия с бонбони. Тук те са голяма рядкост. Почти реликва...

Ротанов потръпна, когато чу за бонбоните. В плана, който той обмисли, слизайки при Анна, не достигаше един мъничък детайл...

— Моят подарък ще бъде съвсем друг. Аз ще ви подаря света.

— Целият и напълно? — Анна сякаш не го разбра.

— Не. Засега само дневната му половина. Но в замяна това ще бъде истински свят, без подправки! Без войни. Ще можете да ловите риба, да се откъсвате от къщи в походи на десетки километри, да палите огньовете... и няма да има защо да се страхувате...

— Шегувате се...

Той видя как очите ѝ се вледениха и разшириха.

— Не трябва да се шегувате така... Това е жестоко...

— Не се шегувам, Анна! Каквото и да струва това, така ще бъде!

Сълзите замръзнаха в очите ѝ, а те на фона на бледото ѝ лице се сториха на Ротанов като две огромни черни езера. И изведнаж тя му повярва изцяло, без уговорки, както тогава край огъня през нощта... Нещо трепна в лицето ѝ, тя намери ръката му и я стисна.

— Трудно ми е да си представя какво ще бъде, Ротанов! Никой от нашите дори не може да си въобрази такъв живот.

— Нищо от това. Постепенно ще свикнат. — Той стана, но му оставаше още една съвсем дребна работа и той не знаеше как да пристъпи към нея. — Искам да ви помоля за една услуга, Анна...

Тя го гледаше изненадано и леко удивено.

— Подарете ми тази ваша кутия с бонбони. Тя ще ми потрябва...

За щастие тя не запита нищо. Едва ли той би могъл да обясни защо му трябва.

Слънцето беше в зенита си, когато Ротанов отмина последния стражеви пост и излезе на пътеката, водеща в града.

Най-трудното беше да уговори председателя да го пусне без охрана и оръжие. Самият той разбираше колко е опасно, макар синглитите да се стремяха да избягват кръвопролитните битки... Но в края на краищата те трябваше да разберат, че сега, след превземането на звездолета, след възстановяването на връзката на колонията с Земята съотношението между силите се е променило не в тяхна полза.

Може би имаше и друг изход, но Ротанов не го виждаше. Той беше разработил плана си, който обещаваще много в случай на успех, и нямаше намерение да се отказва от него, независимо от мрачните си предчувствия...

Догони го горещ вятър и като вдигна облаче прах, се понесе по пътя към града. Червеникава пътека, червеникава трева по краищата ѝ, дори и вятърът поради праха изглеждаше тук червен... Те решително не се готвеха да стрелят. Стигна до самите покрайнини, без да забележи никого, макар че вероятно беше минал край не един наблюдателен пост.

Всички напуснати развалини изглеждат еднакво, но в облика на града имаше нещо, което говореше, че животът още не е напуснал окончателно неговите руини. Вероятно това впечатление се създаваше

от бялата кула, извисила се с петдесет метра над централната част на града. Какво ли представлява тя? Може би им служи за локаторна станция? Или пък е вентилационна тръба за подземните цехове? С изчезването на Бухала колонията беше престанала да получава сведения за живота на града: само той можеше безнаказано да прониква в него...

Интересно беше да си представиш как ще изглеждат градовете на тази планета след двеста години. Ако развитието продължеше по своя естествен път без намесата на хората, то сигурно градовете щяха да изчезнат съвсем. Синглитите не се нуждаят от сгради, освен за производствените цехове, в които е необходим постоянен микроклимат. Но такива сгради е по-добре да бъдат разполагани под земята. А самите те не се нуждаят от къщи. И не само от къщи, на тях и дрехите също не им са необходими, защото пречат на кожата им да поглъщат енергията на слънцето. Така че дрехите и сградите за тях са атавизъм, останка от миналото. На тях им е безразлично дали ще живеят тук или в гората. И се държат за града, защото в него са съсредоточени техните производствени ресурси.

Но как да се разбере дали не е войната причина за развитието на тяхната промишленост? При мирни условия дали ще им е необходимо някакво производство? Съществуват ли вещи, от които те наистина да се нуждаят?... Дори и това хората не знаят, а за успеха на неговия план беше изключително важно да намери нещо малко, за което да се залови, нещо, което от тяхна гледна точка да има известна стойност и да може да се обмени срещу тяхната фантастична електроника...

Забеляза първия синглит, когато отминаваше покрайнините.

Синглитът стоеше пред една сграда, приличаща на онази, в която миналия път беше резиденцията на тяхния координатор, нарекъл себе си Бърг... Изглежда, това беше часовой, защото стоеше до входа на сградата неподвижно, опрял тежките цеви на излъчвателя върху сгъвката на лакътя си. Външно изглеждала като обикновен младеж на двадесет години по къси панталони и без риза... Когато Ротанов се приближи, вече не мислеше така, защото кожата на това същество съвсем не приличаше на човешката. По нея нямаше нито една бръчица и нито едно косъмче. Атлазената равна повърхност с тъмен, почти шоколадов цвят изглеждала изкуствена и почти неприлична. Вероятно

така би изглеждал манекен, който без дрехи е бил поставен на сред улицата...

— Необходимо ми е да видя Бърг — каза Ротанов.

— Бърг е зает.

— Скоро ли ще се освободи?

Часовоят мълчеше. Дали не беше чул, или пък не искаше да отговори?

— Да почакам ли?

— Бърг е зает. Можете да говорите с мен.

Това неочаквано предложение съвсем не задоволяваше Ротанов. Възможно беше при тях да е прието така и въобще да не съществува никакъв координатор, но той беше свикнал с Бърг, беше се подготвил за разговор именно с него и не искаше да решава важни въпроси, стоейки сред улицата, с първия срещнат синглит.

— На мен ми трябва Бърг.

— Бърг е зает — часовоят дори не промени интонацията си. Но на Ротанов му се стори, че в неговия поглед има скрита насмешка и почувствува глухо раздражение. Веднага обаче си припомни, че е дошъл в чужд дом и следователно трябва да съблюдава чуждите правила...

— Добре. Ще дойда по-късно.

Обърна се и тръгна по улицата, усещайки през цялото време хлад по гърба си поради това, че излъчвателят беше в бойно положение, и освен това, защото не знаеше какво ще бъде следващото правило...

Със своята мека, но напрегната походка стигна до близката пресечка. Нито звук, нито някакво мръдване се раздадоха зад гърба му. Както и преди, слънцето гореше безпощадно, Ротанов беше облян в пот, макар само преди минута въобще да не усещаше жегата. Трябваше да реши какво да прави по-нататък, защото най-глупавото беше да се разхожда по улиците хей-така, когато зад всеки ъгъл се криеше неизвестна опасност. Още по-опасно би било сега да се крие, защото беше дошъл открито, без оръжие и не му се искаше да се лишава без нужда от това неголямо преимущество. Трябваше да се заеме с нещо за около два часа, преди да се опита още веднаж да се срещне с Бърг.

Зад него се чува стъпки. Той се обърна и започна да чака, заставайки така, че онзи, който щеше да излезе иззад ъгъла, да се натъкне на него неочаквано. В същото време не се криеше, а просто

застана плътно до ъгъла на сградата... Цялата му предпазливост се оказа излишна, защото този, който вървеше по улицата, разгада неговата маневра, сякаш виждаше през стените, и спря, без да стигне до ъгъла на къщата.

— Ротанов! — повика го познат глас. И изведнаж сърцето му затупа по-бързо, само два пъти, не повече. Вероятно защото толкова много беше мислил за нея... За това същество, приличащо на земна жена...

Тя стоеше зад ъгъла, изпънала се сякаш в стойка „мирно!“. Ротанов все още не можеше да свикне с техните неестествени за човека пози.

— Защо се криете? — запита тя.

— Въобще не се крия. Чух стъпки и спрях да ви дочакам.

— Имате ли оръжие?

— Не.

— Възложено ми е да ви изслушам. Защо дойдохте?

И той отново не знаеше какво да отговори, защото не му се искаше да обсъжда сложни въпроси между другото и наред улицата. „Колко много се страхуват от нас и колко малко ни познават“ — с горчивина си помисли той, търсейки мъчително изход от създалото се глупаво положение.

— Нима непременно така, и то тук... Може би ще отидем до вас? Разговорът ни ще бъде дълъг и сложен.

— Не. Говорете сега.

— Но защо, нали преди...

— Преди вие още не бяхте крали от нас кораби. Сега вече вие сте враг, но ние сме готови да ви изслушаме. Говорете!

— Не забравяйте, че този кораб не принадлежеше на вас!

— Това е така, но ако бяхте отлетели с този кораб. Вие обаче го предадохте на нашите врагове. Това ние няма да забравим.

— Недейте забравя също и това, че вашите врагове са мои съотечественици. Освен това им предадох кораба не за да продължи войната. Само за отбрана срещу люсовете. Обещавам, че корабът няма да бъде използван за война против твоя народ! След този кораб ще долетят и други. Вие въпреки всичко ще трябва рано или късно да водите преговори с хората. Не е ли по-добре да се започне още сега?

Защо да се дават излишни жертви? Планетата е голяма, мястото ще стигне и за вас, и за хората. Защо да се унищожаваме взаимно?

— Хората сами започнаха войната. Хората обичат войната, а сега ти се опитваш да ни убедиш, че искате мир. Не зная защо лъжеш. Хората обичат да се крият зад ъгъла и да нападат из засада. Не трябва да ни смятате за глупави. Ние не ти вярваме.

— Най-лесното е да не се вярва... Мислиш ли, че ми е било лесно да убедя нашите войната да се прекрати? Но те са съгласни. Аз ви донесох тяхното съгласие за мир, те са съгласни да забравят всичките тези години на война, на тях не им е лесно да направят това, но те обещават, а хората държат на думата си. Та вие дори нито веднаж не сте се опитали да сключите с тях договор, защо да не се опитате да сторите това сега?

— Нека вашите кораби долетят. Ние ще съумеем да се подготвим. До тяхното идване тук няма да останат хора. Ние с вас нямаме за какво да говорим.

Той се чувствуваше така, сякаш потъва все по-дълбоко в някакво тресавище. Те не се разбираха един друг. Беше наивност да се надява на лесен успех. Прекалено различни са целите, различни са и критериите в оценката на средствата, с които те се постигат. Всичко е напразно, той загуби... Бремето на войната се оказа по-тежко, отколкото той си мислеше. „Та ние за тях сме само средство, просто жив материал за размножаване на себеподобните им, те дори не знаят друг начин, те просто също са вампири, разновидност на люсовете!...“ Вече му бяха казали това, а той не им повярва... Не вярваше и сега, независимо от всичко, просто пътят се беше оказал по-дълъг, отколкото си мислеше, и по труден... Ротанов бавно се обърна, направи една крачка, втора. Обърна се обратно. Протегна и пакетчето, неловко притискано под мишницата от самото начало на разговора.

— Това е подарък за теб. От едно земно момиче. То обича слънцето, обича да пали огньовете, обича да тича по тревата босо, не знам дали ти можеш да разбереш това... Веднаж ти ми помогна... Никога няма да забравя това. И въпреки всичко няма да позволя вие да се убивате едни други, каквото и да струва това.

Тя взе кутията. На китката ѝ блесна нещо много познато, някакви метални квадратчета с мътен матов цвят, почти сливащ се с кожата.

— Ротанов... ти не трябва да идваш повече в града. Теб повече няма да те пускат.

Той ѝ кимна в знак, че е разбрал, и си тръгна, без да се оглежда повече.

Бухала се събуди на разсъмване. Няколко секунди тъпо разглеждаше храста, под който лежеше. Дългата виолетова пружина, цялата обсипана със студени капки роса и мъхести пъпки, се люлееше над самото му лице... Помнеше точно как го бяха носили, обвит в мрежата. Това беше вчера, а сега е сутрин и не знае нито кога е заспал, нито как се е озовал под този храст.

Със звънливо бръмчене край него прелетя водно конче, приличащо на рогата летяща змия... Беше приятно да лежи така, лениво отпуснат, да гледа застиналия под росата храст и да чака кога първите слънчеви лъчи ще докоснат оголената кожа... Тази мисъл му се стори странна, леко мръдна ръка и се убеди, че освен късите шорти няма на себе си никакви други дрехи. Съвсем не му беше обаче студено... Може би те са го захвърлили тук наскоро или просто са го загубили? Впрочем защо да се затруднява със сложни разсъждения, след като му е добре и така. Ще се върнат ли, няма ли да се върнат... Има ли разлика... „Пим“ — каза някой ясно. Бухала знаеше абсолютно точно, че този звук идва някъде отвътре. Лежейки със затворени очи, той беше напълно сигурен, че наоколо няма никой и няма от какво да се страхува. А този звук засега няма към него никакво отношение и няма да има, докато слънцето не докосне неговата гладна кожа... „Кожата не бива гладна“ — възрази той сам на себе си. Е, добре, хладна... Защо се залавя за разни дреболии? Така му се спи, а се събуди толкова рано... Трябваше да почака, докато слънцето се издигне по-високо... Какво му се е втълпило това слънце... Кога беше ял за последен път? Въобще колко време е минало, откакто той им падна така глупаво?... „Спи — каза той на себе си. — Не трябва да мислиш за нищо, трябва само да спиш и да чакаш слънцето.“ Но сънят не идваше. Пречеше му някаква странна тревога, съвсем неуместна в такова уютно и спокойно място. За да се освободи от нея, реши да отстъпи и запита себе си направо: „Какво става? Какво ти трябва?“ И някой мъничък в него, съвсем малък и незначителен, но въпреки това

дяволски упорит, каза: „Искам да знам защо по дяволите се търкаляш сред гората гол, вместо да вървиш към базата и да измъкваш пилота. И въобще какво всъщност е станало?“

Въпросът изискваше отговор, а такъв нямаше. Бухала с мъка преобръщаше въпроса от всички страни и чувствуваше, че колкото повече се нуждае от яснота, толкова по-тежък става въпросът, сякаш тежка ръка се отпуска върху челото му, заглушавайки неговото съзнание... Тогава той побесня окончателно и това му помогна да седне. Слънцето се беше вдигнало достатъчно високо, той лежеше на самия връх на хълма и забеляза това едва сега, когато се приповдигна.

Сега главата и раменете му попаднаха в ивицата на слънчевата светлина, но той не усети топлина. Глождещият го глад обаче започна да го отпуска, изчезнаха натрапливите мисли за храна и с всяка минута по-лесно мислеше. Заедно с това облекчение тревогата му нарастваше и той сякаш постепенно идваше на себе си след дълга и тежка забрава. Бухала се залови за тази мисъл, защото тя поне нещичко обясняваше.

Те биха могли да го ударят, без да пресметнат удара. Решили са, че с него всичко е свършено, и са го захвърлили тук, в гората... „Ами да, нощем, в навечерието на сезона...“ Той веднага прогони тази вледеняваща и хващаща го за гърлото мисъл. В края на краищата може би му е провървяло, на никого досега не се е случвало това, но на него пък му е провървяло, какво чак толкова има в това...

„Та аз се чувствавам прекрасно и зная, че с мен всичко е в ред...“ — успокояваше сам себе си той и тъй като му се налагаше сам да се успокоява, ледената ръка върху гърлото му го стисна по-силно. „Не, това не може да бъде! Толкова просто е да се убедиш в това!...“ Опипа главата си, а след това и лицето. Отговор обаче не получи. Не може да открие абсолютно нищо. Нямаше следи от удари, но нямаше и брада. „Изглежда, че те са ме обръснали...“ Разбираше, че тази последна дива мисъл вече не може да го спаси. Беше се бръснал за последен път на базата преди десет дни... За да не изгуби ума си от нарастващия ужас, си забрани да мисли, да анализира и изяснява. Реши да постъпва и действа така, както беше длъжен да действа в момента Бухала. Сякаш поради това, че няма да мисли за станалото, той би могъл да отхвърли този кошмар и да намали неговите последици...

— Бух — каза гласът. — Време е. Отдавна те чакаме.

— Да, да — отвърна той машинално, — ето сега...

Значи трябва да стане. Да се ориентира. Местността му е непозната, но това няма значение, ако върви с двадесет градуса вляво от слънцето, така или иначе ще стигне до реката и тя вече щеше да го изведе до базата...

— Престани да се правиш на глупак, Бук, ти не трябва да отиваш в базата, а в града. Работата отдавна е почнала.

— Зная. Тръгвам за града.

Той почти тичаше, сякаш можеше да избяга от онова, което се беше притаило под черепната му кутия и от този глас...

Тича така цели четиридесет минути, проверявайки постоянно по слънцето да не се отклони от тези двадесет градуса, които трябваше да го изведат до реката. И когато нарочно се изкатери на един висок хълм, за да се огледа, и видя право пред себе си на не повече от три километра града, той разбра, че е изгубил играта. Тогава седна на върха на хълма. Пред очите му всичко се размаза и плувна. Не разполагаше дори с нож, за да се самоубие.

— Всичко е напразно, Бух — каза гласът. — Ти още нищо не знаеш. Да вървим.

Той бавно стана и тръгна към града.

Излизайки от града, Ротанов най-напред потърси ролера. Както се надяваше, с него не беше се случило нищо. Провери го и запали двигателя. Колата заскача по дупките.

Ротанов беше овладян от тъпо безразличие. От неговата дипломатическа мисия не излезе нищо. Сега Ще трябва да търси някакви други пътища...

Когато до базата оставаше не повече от половин час път, пред него се показва голяма поляна и той съвършено механично натисна спирачките. Беше се проявил вече изработеният у него рефлекс. На една чужда планета, преди да излезеш на открито, би трябвало да се огледаш и послушаш... Почти веднага той откри присъствието на чужди хора. Някой се беше притаил в храстите встрани и зад ролера. Той чувствуваше присъствието на няколко души и знаеше, че те са твърде близо, за да даде заден ход, и опита да се измъкне обратно.

В гората беше тихо. Кой знае защо тук винаги ставаше тихо в момент на напрежение или опасност, сякаш гората се изправяше на

пръсти, замираще и със злорадство очакваше какво ще стане по-нататък.

Ротанов разбираше, че е достатъчно да помръдне с ролера и те да открият стрелба. Поради това зачака, предпочитайки те да направят първата крачка. Поради шума на двигателя той нямаше да чуе нищо, а така все пак имаше шанс да отскочи от изстрела. Предната пластмасова панела го прикриваше от евентуален челен удар. Макар и несигурна, тази защита все пак щеше да бъде причина протонната граната да избухне малко по-напред, оставяйки му част от секундата за възможността да се хвърли встрани... Най-сетне от разтворилите се храсти излезе човек. Той вървеше прекалено спокойно, сякаш знаейки, че Ротанов не е въоръжен. Ротанов не се изненада, когато позна инженера. Рано или късно този човек трябваше да се реши на открити враждебни действия...

Инженерът спря на две крачки от него.

— Чаках ви.

— Разбрах това. Нещо друго?

— Да. Бих искал да зная, как завършиха вашите преговори?

— А защо се надявате...

— Не правете глупости! Знаете отлично, че тук не съм сам и дори няма да успеете да се изправите!

Той беше прав и Ротанов, като разхлаби мускулите си, отново се отпусна в седалката. Всъщност той не се и готвеше да предприеме нещо, само искаше да провери колко далеч е отишъл инженерът. Сега вече можеше да не се съмнява, той нямаше да отиде на отстъпки. И това правеше тяхната среща в гората особено опасна...

— Защо толкова ви интересуват резултатите от преговорите? — Ротанов удължаваше времето, надявайки се да намери изход.

— Още от самото начало вие започнахте да рушите онова, което съм създавал толкова дълго и така трудно...

— А какво всъщност е то? — насмешливо запита Ротанов. — Упоение от собствената си власт, възможността да проливате безнаказано кръвта на своите хора и да унищожавате синглитите? Какво още друго?

— Не, Ротанов. Не е това. Аз не повярвах на доктора още от самото начало. Бях убеден, че след контакта с люса вашата психика е увредена. В действията ви се появи скрита враждебност към хората,

опасна за всички нас, и аз реших да ви преча. Ако не беше завладяването на звездолета... За известно време дори се усъмних в собствената си правота. Но вашият „миротворчески“ поход до града ме убеди окончателно. Повече не можеше да се чака и аз реших да действувам. Отдавна имам добре разработен план. Започнах да го подготвям много преди вашата поява.

„Той просто е маниак — помисли си Ротанов, — опасен маниак. Как не разбрах това по-рано! Отдавна трябваше да го изолират и направят безопасен, а сега е твърде късно...“

— По едно време едва не ми попречиха. Председателят, този изкуфял старик, започна да изчислява изразходваните по време на операции боеприпаси и експлозиви... Но в този момент се появихте вие и тогава на всички вече не им беше до мен.

— А на вас защо ви трябваше експлозивът?

— Искате да знаете прекалено много. Последен път ви питам, сключихте ли договор?

— А ако не съм?

— Това би било тъжно. Но аз се надявам, че вие притежавате такъв договор. И ще се постарая да се убедя в това. Арон!

Ротанов реши, че инженерът е повикал някого от своите хора. Но това не беше така. От храстите не излезе никой. Ротанов чу само продължително изсвистяване и още преди да разбере своята грешка, тънка метална игла се впи в китката му.

Почти мигновено загуби съзнание.

Бухала стоеше пред струга. Харесваше му да работи. Знаеше точно какво трябва да направи и изпитваше удоволствие от всяко успешно движение. Едновременно чувствуваше и състоянието на останалите четиридесет души, намиращи се в огромния подземен цех.

Във въздуха плуваха миризмите на нажежена пластмаса. Тихо бръмчаха моторите на автоматичните стругове. От отвора на струга се появяваше пластмасово кубче, Бухала го взимаше внимателно, поставяше го в кутията за контрол и мигом сякаш превръщаше самия себе си в чувствителен измервателен прибор. Ако всички параметри на произведения детайл отговаряха на нормата, чувството на приятно удовлетворение от добре направената работа се засилваше. Дефектът

предизвикваше огорчение — толкова по-силно, колкото по-сериозен беше той. Но толкова нещо се случваше рядко, защото всичките тези четиридесет души, работещи заедно с него в цеха, познаваха отлично работата си. Тяхното умение, производствените навици на всеки от тях сякаш бяха постъпили в разпореждане на Бухала: във всяка минута той можеше да получи полезен съвет, без да каже нито дума, само като изпиташе необходимост от такъв съвет или просто само като усетеше затруднение по време на работа.

Денят беше на привършване. Бухала не изпитваше нито умора, нито тежест. Бяха изчезнали малките болки, гнездещи се през целия живот в човешкия организъм. Всеки орган, всеки мускул на неговото обновено тяло функционираше точно и хармонично, без нито едно отклонение. Той би могъл да работи няколко денонощия подред с малки прекъсвания за облъчване и попълване на запасите от енергия; но това не се изискваше от него. След четири часа работа всеки можеше да постъпва както си реши. Повечето оставаха в цеха още за два-три часа, но Бухала знаеше толкова малко за своя нов свят, че излезе от цеха веднага щом изтече работното му време.

На улицата през този час имаше много минувачи. Веднага щом някой попаднеше в неговата телепатична зона, той усещаше вълна на доброжелателство или на равнодушие, най-често на доброжелателство, защото повечето от минувачите откриваха в него новачка и се стараеха да го ободрят и подкрепят. Жалко, че не можеше да разбере какво те мислят за него. Долавяше само общия емоционален фон. Той можеше да възприема конкретни думи и мисли само в случай, че те бяха отправени пряко към него...

Пластариумът се помещаваше в голямата сграда на бившия градски театър. Външно също така изоставен, както и останалите сгради на града, вътре той поразяваше със строгата рационалност на оформлението. Блестяха с прясната си пластмаса стенните панели и никелираните парапети на стълбите. Нито едно излишно украшение, нито един ненужен детайл. Само необходимото. Тук нищо не трябваше да отвлича или разсейва вниманието. Тези зали изискваха дълбоко съсредоточаване и стегнатост и още от входа беше необходимо да се създаде у тези, които идваха тук, съответното настроение. От вестибюла навътре в помещението водеха два прохода с черна и бяла врата. Бухала за първи път пристигна тук, но вече знаеше за

значението на вратите, както знаеше и още много други неща, без да се затруднява особено с изясняването на източника, откъдето идваха тези нови за него сведения. Можеше да избере само една от залите. Твърде сложна се оказа психологическата настройка.

Без да си представя добре какво го очаква зад вратите, той спря във вестибюла и започна да наблюдава посетителите. В черната зала влизаха замислено, съсредоточено и мълчаливо. За там водеха два отделни входа — за мъжете и за жените. Бялата зала изглеждаше погостоприемна. Тук вървяха смесено мъже и жени. Вървяха на групи и най-често по двама...

Бухала избра бялата зала.

Вътре нямаше мебели. Стените се сближаваха в голяма и равна полусфера, оцветена в мек кремав цвят. Цареше абсолютна тишина. Бухала съвсем не можеше да свикне с това външно отсъствие на разговор. Синглитите непрекъснато си разменяха информация, но телепатичният поток на мислите можеше да чуе само онзи, към когото той беше отправен.

Светлината в панелите на тавана започна да намалява и скоро залата се потопи в пълен мрак.

За известно време тишината и тъмнината бяха толкова абсолютни, че Бухала започна да губи представа къде се намира. Стана му неприятно и му се прииска да излезе, но го задържа само любопитството му. Чувствуваше, че напрежението в залата нараства. Всички очакваха нещо в тази черна тишина. И ето че то се появи! Това беше блясък, някакъв полъх от светлина. Роди се в мрака и го прониза от край до край.

Едновременно със светлинната гама зазвуча и дълга музикална нота. Постепенно Бухала сякаш се превръщаше в диригент на невидим оркестър. Нотата се превърна в странна мелодия и отразявайки неговото настроение, мелодията стана част от самия него и веднага щом той разбра това, се зароди и усещането за полет. Като че ли подът пропадна под краката му, изчезна и той се понесе през парчета от мрака върху пеещ пъстър змей. С крайчеца на съзнанието си разбираше, че и мелодията, и светлинните избухвания, и самият полет са само илюзия, създавана от колективното творчество на намиращите се в залата, а той е един от участниците в тази илюзия. Но съзнаването

на всичко това не му пречеше да изпитва огромно и непознато му досега наслаждение...

Рисунъкът на мелодията се смени. В нея прозвучаха печални и почти страшни нотки. Блестяща светкавица проби дъгоцветните крила на змея в момента, когато Бухала си спомни за малкото плахо същество, притаило се някъде на дъното на неговото сегашно съзнание и представляващо част от другия, от предишния Бухал... Мелодията ставаше все по-мрачна. Светлинните избухвания се сблъскваха, саморазрушаваха и безсилно отпадаха, сгромолясани от потока на неговите спомени.

Ето той стои на прага на някаква пещера и за ръката го държи непознатата жена... След това е в учебна стая и върху дъската учителят пише някаква дума. Той не може да си спомни каква точно, много иска да си спомни, но не може... Светлинните припламвания стават все по-слаби и най-накрая загасват.

Мелодията замлъква. Запалват се на тавана светлинните панели. Публиката започва бавно да се разпръсва.

Вече във вестибюла някаква жена с пищна и небрежно вдигната кула от коси се обърна към съседа си:

— Напрежението беше много голямо, само че някой непрекъснато пречеше. Не разбирам защо на новациите им разрешават да посещават обществени места? Винаги едно и също! По време на най-високия полет те сякаш нарочно започват със своите скучни спомени!

Вероятно тя каза всичко това гласно нарочно, за да я чуе Бухала. Той се постара по-бърже да се смеси с тълпата. И още дълго не можеше да се опомни от преживяното. Никога преди не беше се замислял, че на човек, лишен по силата на обстоятелствата от възможност за творчество, му се налага цял живот да страда от това, да си измисля някакви сурогати, и днес изведнъж... И независимо от това острата и появила се в залата мъка стана по-силна. Притаилото се в него човече неочаквано израсна, сякаш онова, което беше станало в залата, го беше освободило от невидими въжета. Веднага го притисна товарът на нерешените въпроси. Защо е тук? Защо още не е стигнал до реката, както се готвеше? Кой го е довел в града и ще може ли той както преди да определя сам постъпките си? Ще успее ли да види своите момчета? Поне отдалеч?

Излезе на улицата. Сега там беше пустинно.

Студените лъчи на залязващото слънце вече не топлеха. Сега, излизайки от залата, той си спомни думата, която учителят пишеше върху дъската. „ЧО-БЕК“...

В покрайнините руините на сградите преградиха улиците. Тук вече никой не живееше. Стиснал зъби, Бухала вървеше все по-нататък, независимо от нарастващата тревога и усещането за опасност. Този път те няма да го спрат. Той непременно ще стигне до реката и ще намери базата, ще я намери каквото и да стане. С каквото и да би завършил този поход! Гласът в него мълчеше.

Постепенно предметите придобиха фокус и Ротанов видя наведеното над него лице на доктора.

— По-добре ли ви е? Какво е станало с вас? — запита докторът.

Ротанов поиска да се изправи, но от това не се получи нищо. Мускулите още не му се подчиняваха. Но затова пък можеше да се огледа и разбра, че лежи в подземния санитарен пункт на базата.

— Отдавна ли съм тук?

— Донесоха ви преди половин час. По остатъците в иглата можах да определя наркотика. За щастие нищо сериозно. Конска доза бруминал от групата на барбутантите. Наркотикът няма остатъчни ефекти, но без моята помощ не бихте могли да дойдете в съзнание... Синглитите никога не са използвали такова странно оръжие.

— Синглитите нямат нищо общо с това. Кой ме намери?

— Радиостанцията на ролера се оказа включена, но на повикванията не отговаряше никой и председателят изпрати група да ги търси.

— Значи ги е подвело радиото... Проста случайност. Направили са всичко, за да не се върнат.

Докторът бавно опакова инструментите си, избърса от масата остатъците от ампулите и тежко въздъхна.

— Ако се съди по всичко, мисията ви не е имала успех?

— Да беше само това...

Тялото му постепенно се наливаше с предишната сила, но заедно с това Ротанов усещаше странна умора и безразличие.

Докторът взе своето куфарче и тръгна към вратата.

— Почивайте си. Сега на вас ви е необходим покой.

— Седнете, докторе. Хайде да си поговорим. Вече съм в ред, но не зная какво да правя по-нататък...

— С какво мога да ви помогна? Аз предвиждах, че нищо няма да излезе от преговорите. Пак е добре, че можахте да се върнете.

— Ама съвсем не е работата в преговорите! По-точно не е само в тях. Аз и не очаквах, че веднага ще постигна конкретен резултат. Но противодействие и открита враждебност от страна на хората също не очаквах. Излиза, че мирът е необходим само на мене самия...

— Кого имате предвид всъщност?

— Преди всичко инженера и онези, които мислят като него; които не могат да живеят без война.

— Инженерът е представител на група фанатично настроени млади хора, а те не са чак толкова много.

— А на него и не му трябват много. Той е намислил нещо сериозно, щом се е решил на открити действия.

— Гледай ти...

— Да, докторе, работите не стоят много добре. Той изгори всички мостове след себе си. За да се реши на подобна постъпка, са необходими сериозни причини. Не разбирам какво е намислил.

— Това скоро ще се изясни. Жалко, че Бухала не е с нас... Но според мен вие преувеличавате значението на инженера. Десет-петнадесет души при нашите методи за водене на война и при модерните оръжия? Не. Не вярвам те да са способни на нещо сериозно. Мисля, че сегашното ви настроение и тези опасения са само резултат от действието на наркотика. Подобно натоварване не минава безследно за психиката.

— Ех, докторе, от вашите уста...

— Веднага щом си починете, ще се убедите в правотата ми...

Скоро след като докторът излезе, в помещението дойде Анна, бутача пред себе си малка масичка на колела. Под салфетките, покриващи масичката, се измъкнаха ароматни облачета пара. Едва сега Ротанов почувствува колко е гладен.

Лапайки парчетата добре изпечено месо и преглъщайки ги със силния бульон, той поглеждаше към момичето под око. Днес Анна изглеждаше по-тъжна от обикновено. И Ротанов си помисли, че ето и това мило същество вече е успял да обиди.

— Донесох ви сладко, вие обичате ли сладко?... — нерешително каза тя, отваряйки някакво бурканче.

— Не, Аня, не обичам. Вярно сте се досетили, че не взех бонбоните за себе си. Но обидата ви е напразна.

— Аз не съм обидена. Разбирам, че на вас ви е бил необходим подарък. Някакъв малък сувенир, предназначен за мъж.

— Охо! Оказва се, че вие не сте чак толкова добра!

— Съвсем не съм добра. Заради какво да бъда добра? Вие не ми казвате нищо, а аз толкова чаках...

— Чакахте? Какво?

Очите ѝ се закръглиха от обида.

— Дори и не помнят?... Не помните какво ми обещахте?

— Е, такива обещания не се изпълняват бързо...

— Та аз и не ги чаках бързо... Но ми се стори, че ние сме приятели и вие ще ми разкажете какво се е получило там при вас... А вярно ли е, че са ви нападнали хората на инженера?

— Вярно е.

— Така си и мислех! Разбирате ли, преди те да тръгнат... сред тях има един... тук няма чак кой знае колко много жени и той... само не си мислете, че нарочно ви казвам всичко това!

— Не си мисля — отвърна Ротанов, скривайки усмивката си.

— Без това нищо няма да разберете!... И така, този младеж, той разговаря с мен малко преди инженерът да тръгне с всички свои хора. Той сякаш искаше да се прости с мене.

— Почакайте, Анна, помъчете се да си спомнете всичко, което ви е казал — Ротанов повече не се усмихваше.

— Точните му думи не помня. А и той не каза нищо определено. У мен просто се създаде впечатлението, че се прощава и може да не се върне повече. А още преди това чувах от него да разказва за някакви галерии под града. Никой не знае за тях и там те крият оръжие или нещо друго, което ще им бъде много необходимо скоро. Освен това каза, че аз ще чуя за него, че ние всички още веднъж ще чуем за тях и ще съжалим... е, че не сме ги оценили както трябва...

— За първи път чувам за такива галерии! — Председателят отвори кръглия метален сейф до бюрото си и започна да вади някакви

папки.

Ротанов за секунда закри лицето си с ръка. Все още не беше се справил с остатъците от наркотика, но след разговора с Анна не можеше да остава повече на легло.

— Инженерът ми спомена за конфликта във връзка с експлозивите... какво всъщност е станало тогава?

— Ето вижте сам — той му протегна една папка. — Тук съм направил анализ на разходите. Виждате, че не достигат почти сто килограма и това е само при една операция! Опитах се да изясня какво прави той с този взрив. Ако знаех за галериите...

— Допускате, че ще се реши да взриви заводите?

— Не само заводите.

— А с колко разполага... Каква е мощността на експлозивите?

— Това е стар експлозив, рецептата за него е донесена още от първите колонисти. С него те са пробивали минни галерии и подземни тунели. — Председателят подъвка устните си, пресмятайки нещо. — Ако те го използват целия наведнъж, от града няма да остане нищо.

— Не е лош изход, а? — твърдо запита Ротанов. — С един удар ще се избави от всички проблеми!

— Това няма да даде нищо — поклати председателят глава. — Ще се появят нови синглити. Проблемът е в люсовете, синглитите са само производни. И освен това заводите... ако той разруши и заводите... та нашата техника съществува предимно за сметка на трофеите...

— Вие не казвате всичко. Ако ние се лишим от заводите, ще изчезне и последната надежда за ремонтиране на пристигащите кораби. Тогава нито един земен звездолет няма да може да се върне обратно. Ние няма да успеем да организираме връзка със Земята... В края на краищата това е моята задача. Аз съм просто задължен да го спра.

— Но вие няма да успеете да го догоните! Минало е твърде много време!

— Не се и готвя да го догонвам.

— Тогава какво?

— Трябва да се предупредят синглитите.

Ротанов видя как председателят пребледня.

— Разбирате ли какво говорите? Научавайки за това, те няма да се спрат пред нищо.

— Инженерът също няма да се спре.

— С него са още петнадесет души, невръстни младежи, които му вярват сляпо и едва ли разбират накъде отиват. Ще загинат всички, синглитите няма да ги пуснат живи!

— Знаете ли друг начин да се предотврати взривът? — запита само с устни Ротанов.

Ролерът изскочи стремително на познатата поляна. Пред него чак до самия град лежеше освободено от горите пространство. Съпровождащият го отряд, определен от председателя, беше изостанал далече назад.

Ротанов помнеше добре предупреждението: повече нямаше да пускат в града. Така поне каза тя... Няма как, трябва да проверим. Може би броени минути го делят от мига, когато сивите полуразрушени сгради на града ще се превърнат в прах от предателския взрив...

Без да размисля повече, той подкара ролера напред. В същата секунда машината подскочи от удара, двигателят избухна изведнъж, взривната вълна откъсна цялата горна част на платформата и я подхвърли нагоре заедно с Ротанов. Именно това го спаси... Като се измъкна изпод отломките, той няколко секунди разглежда димящите останки на машината. Този път те не се шегуваха...

Без да откъсва погледа си, той гледаше към града. Струваше му се, че някъде наблизко тиктака невидим часовников механизъм, отброявайки последните мигове от живота на града... Всичко ще изчезне в хаос от огън и дим... И внезапно той разбра, че в тези секунди не му е жал за града. Мъдрите доводи, които той съвсем наскоро привеждаше на председателя, изгубиха значението си. Вече му беше безразлично дали ще изчезнат заводите и всички тези странни враждебни същества, населяващи сивите развалини... В края на краищата той беше направил всичко, което можеше, всичко, което зависеше от него... Не можеше да допусне само едно. Самата мисъл, че няма да я види повече. Нея, жената, която го беше крила и извела от

града, онази, която всъщност не беше дори и жена според нормалните разбирания...

Това откритие го потресе. Тя стоеше пред очите му такава, каквато я беше видял последния път. С шоколадова кожа на раменете и тънки китки на ръцете.

— Почакай — каза сам на себе си. — Там имаше нещо, нещо познато на ръката ѝ.

Почувствува как устните му пресъхват от внезапно вълнение, защото вече се досети защо тя носеше като гривна сивеещите метални квадратчета. А ръката му забързано зашари във вътрешните джобове на куртката. Ето ги; те са тук на мястото си, не са били нужни на никого, дори и на инженера... Този малък талисман, този военен трофей... Пръстите му трескаво опипаха познатата му до най-малки подробности повърхност. Някъде върху третото квадратче имаше издатина. Тя влизаше навътре, ако се натисне... Преди си мислеше, че това някаква ключалка. Но не беше само ключалка. Не се случи нищо, дори и когато десетки пъти натискаше тази издатина. А може би цялата работа е в това, че гривната трябва да се надене първо върху ръката.

Не е възможно, не би било обяснимо сложната военнотехническа организация на синглитите да съществува без далечна връзка...

Усети леко пощипване по китката си. Никакви ситни искрици заиграха във вътрешността на сивата метална повърхност на гривната, а след това Ротанов дочу глас. Това беше само дежурният оператор, макар че той се беше надявал... Впрочем това нямаше значение, защото вече знаеше със сигурност, че експлозия няма да има.

Започна да говори, откъсвайки от себе си думите, а пред него сякаш в забавена снимка преминаваха лицата на онези, които бяха заминали с инженера и които той предаваше в тази минута...

Зад далечните хълмове, отвъд гората, на хоризонта висеше незалязващ, кървав и разбухнал до чудовищни размери къс от чуждото светило. Всичко наоколо — скалите, реката и самото небе — той оцветяваше в неправдоподобен мъртвешки кървав цвят. Щеше да виси още двадесет дни над планетата, намалявайки постепенно, а след това

над целия този чужд и враждебен на човека свят щеше да настъпи дългата шестмесечна нощ — сезонът на мъглите.

Ротанов прекара няколко дни в помещенията на научния сектор, преглеждайки стари отчети. Не успял досега да реши нито един проблем, сега беше принуден фактически да започне всичко отначало.

Какво търсеше в тези прашни и пожълтели от времето купища хартия? Отговора на някакъв въпрос?

Отрядът на инженера не се върна. Самата възможност да се склочи мир и да се ремонтира корабната електроника с помощта на синглитите престана да съществува след опитите на инженера да вдигне във въздуха града. Предупреждението на Ротанов не промени нищо. Синглитите засилиха своята активност, увеличиха броя на засадите и нападенията. Все повече хора не се връщаха от своите постове.

След две седмици, с настъпването на сезона на мъглите, войната щеше да завърши от само себе си, за да пламне с нова сила през следващата пролет... А те, хората, през всичките тези дълги зимни месеци ще стоят като плъхове в своите подземни дупки, без да смеят да си покажат носа навън, и ще чакат... Какво? Да долети вторият кораб? Но какво ще се измени? Та и новият кораб ще попадне в същите тези условия и в същия този капан... Земята няма да научи нищо и изпращането на следващата експедиция може да бъде забавено за неопределен брой години...

Ротанов стоеше на площадката пред пещерите. В последно време той избягваше компанията на колонистите, сякаш носеше невидимия товар на вината за тези петнадесет души, които отидоха с инженера и не се върнаха... Той мислено прехвърляше неизчислимото количество от факти, с които сега разполагаше, търсеше и най-малкото основание да се захване за нещо и да се придвижи от мъртвата точка на сегашното състояние на нещата и не намираще нищо... Възможно е инженерът да е бил прав и да нямаше никакъв друг изход освен война, докрай и до пълно унищожение? А съвместното съществуване между хората и синглитите да е просто невъзможно поради биологичната същност на синглитите?...

От отчетите на научния отдел той разбра, че люсовете се размножават като амеби чрез просто делене, а синглитите не се размножават въобще... Именно този факт свеждаше до нищо всички

негови надежди за мир, защото в такъв случай цивилизацията на синглитите, ако данните в отчетите са верни, можеше да съществува само за сметка на човешкия живот, а следователно и наистина трябваше да бъде унищожена... Изолирана, тя ще започне да регресира и без това щеше да загине след известен срок, лишена от смяна на поколенията. Разбира се, синглитите разбираха всичко това и за какви преговори за мир можеше да става дума...

Оставаше само надеждата, че данните за биологичната същност на синглитите са погрешни или непълни. Той не срещна нито едно дете или младеж — нито в градската тълпа, нито в сградите. Отчетите говореха за същото. Но възможно е те все пак да имат някакъв скрит и неизвестен за хората начин на размножение?... Това трябваше да се изясни, защото твърде много неща зависеха от отговора на този въпрос. Но как да се осъществи това? Цялата дневна фаза от съществуването на синглитите е изучена достатъчно добре и не даваше никакви надежди. В замяна на това нощната фаза... Изглежда, че през нощта те заспиват, но кой е проверявал това? През нощта наблюденията са невъзможни поради люсовете... Във всеки случай поне досега са били невъзможни. Но ако той, Ротанов, наистина има имунитет, нима не на него се падаше да изясни всичко това докрай?...

Ротанов се изкачваше по пътеката натам, където през пелената на мъглата се долавяха неясните контури на кораба.

Ако погледнеше от пътеката надолу, му се струваше, че някъде до самия ръб на гората, малко по-ниско от върховете на дърветата, се вълнува някакво виолетово езеро. Скалата на съвета, най-близките хълмове, а и самата гора плаваха в това огромно езеро от мъгла като големи и тромави острови. С всеки ден ставаше по-студено, въздухът се напояваше с влага, капки роса покриваха дрехите, като студен дъжд се изливаха от храстите върху невнимателния пътник, а мъглата се издигаше все по-високо и по-високо... Тя вече беше покрила пътеките и беше отрязала едни от други хълмовете и гората. Беше направила невъзможна връзката и с най-близките постове. През тази мазна и гъста пелена не преминаваха радиовълните и в нея безследно изчезваха предмети и хора...

Преди да потъне в това нощно, враждебно на хората езеро от мъгла, той беше задължен да се подготви и за най-лошия вариант.

Освен това какво би станало, ако неговият имунитет се окаже грешка или не устои при повторни срещи с люсовете.

Кабината го посрещна с обичайната миризма на гума и пластмаса. Във въздуха се чувствуваше лека застоялост, защото твърде дълго не беше включвана системата за пречистване на въздуха, и Ротанов ходеше на кораба твърде рядко. А в това време корабът, съединен чрез тунели с пещерите, се беше превърнал в част от подземната крепост. Ако успее да се върне, той щеше да живее в своята каюта. Мъчеше се да не мисли по въпроса, колко малко са шансовете му да се върне.

Взе касетата с корабния дневник и я сложи в аварийния бокс. Така беше по-сигурно. Онзи, който щеше да долети след него, щеше да отвори този бокс и да успее да се запознае с обстановката. С неравен почерк набързо нахвърли върху два отделни листа последните си наблюдения, предварителните си изводи и препоръки. След това извади от вътрешния си джоб гривната на синглитите. За кой ли път вече я надяваше на ръката си и натискаше повиквателя? Връзка нямаше. Най-вероятно те бяха изключили неговата гривна от системата си... След като помисли, той въздъхна и пусна гривната в бокса с документите. Е, сега като че това е всичко...

До аварийния бокс беше стоманената врата със специална кодова ключалка. Зад нея се съхраняваше личното оръжие на инспектора, от което той имаше право да се ползува само при изключителни обстоятелства. Ротанов огледа внимателно арсенала, в сравнение с който лъчешетите и топлинните излъчватели, използващи се на планетата, изглеждаха като детска играчка. Този път на него можеше да му потрябва нещо наистина мощно.

Той спря избора си върху пулсатора на Максудов. Премери неговата черна и набраздена дръжка, след което включи активатора. Пулсаторът можеше да изхвърля мюони. Тези частици мигом анихилираха всяка материя, срещана от тях на определено разстояние. Ценното на пулсатора беше и това, че при взрив не се отделяше радиация, а материята се превръщаше напълно в топлина и светлина. Мощността му се регулираше в широки граници — от силата на ръчна бомба до няколко мегахерца. Вероятно с помощта на това оръжие той ще се справи с люсовете. Ако се наложеше, щеше да унищожи цялата тази пакост в радиус от няколко километра.

Ротанов си избра от склада широка брезентова торба с твърди и широки презрамки и сложи в нея запас от концентрати, съд с вода и надуваема палатка. Оставаше да превключи реактора към автоматичен режим, за да може колонията да използва енергията на кораба, дори ако Ротанов не се върнеше.

За последен път обходи целия кораб от горе до долу. Ключалката върху вратата на шлюза прехвърли на вътрешен режим и сега в кораба можеше да се попадне само през подземния тунел. Още не беше успял да излезе и зад яката на куртката му попаднаха първите капки роса. Вятърът ги беше донесъл някъде отгоре, най-вероятно от обшивката. Бордът на кораба се издигаше стръмно нагоре, губейки се в облак мъгла. Той беше студен и влажен на пипане. Без да се задържа повече и без да се оглежда, Ротанов отмина.

Срещу него по пътеката се изкачваше тълпа. Порази го мълчанието, в което вървяха хората. Лицето на вървящия начело му се стори познато. Стана му тъжно от факта, че не му достигна само някакъв си половин час. Сега най-вероятно нямаше да му позволят да тръгне и той няма да направи нищо, за да им попречи в това. Човекът, който вървеше начело, беше ловец. Един от онези, които бяха тръгнали с инженера в неговия последен поход.

Ловецът спря на две крачки от Ротанов. „Ето на — помисли си Ротанов, — дочаках и онзи, който има право да ме съди...“

Огледа с поглед бледия кръг на човешките лица — сред тях нямаше нито докторът, нито председателят, нито Анна. Кой знае защо от това му стана по-леко.

— Слушам ви — каза Ротанов и сам не позна служебния си и официален глас.

— Не се върнаха тринадесет души.

Надвисна дълго и тежко мълчание.

— Но вие бяхте петнадесет — каза най-после Ротанов.

— Не броя инженера, той ни измами. Казаха ни, че ти си ни издал на синглитите. Истина ли е?

— Да, така е — каза Ротанов. — И дори всичко да се повтореше пак, отново бих направил същото.

Никой не му отговори. Мъчеха се да не гледат към него.

— Преди да решите какво ще правите по-нататък, аз трябва да разбера как е станало всичко. Това е мое право.

Ловецът кимна със съгласие.

— Спуснахме се в шахтата, инженерът ни каза, че трябва да вземем оттам трофейно оръжие...

Разказва дълго, като се объркваше, спираше и започваше отначало. Ротанов сякаш виждаше как тези хора вървят бавно по безкрайната подземна галерия и как подскачат по стените сенките от техните фенери. Ето пътят най-сетне свършва. Те взимат оръжието и без да бързат, тръгват обратно, превити под тежките товари. Инженерът изостава и прави нещо с останалите сандъци, след това ги догонва и те мълчаливо вървят всички заедно, защото няма за какво да си говорят, щом работата е свършена, а пътят известен... Под краката им джвака вода... Тя се стича от стените на галерията... Инженерът поглежда часовника си и предлага да починат. През цялото време той поглежда часовника и сякаш се ослушва, но не става нищо. След това потеглят по-нататък, но инженерът непрекъснато изостава. Той върви, навел глава и изцяло потънал в мислите си. Изходът се оказва зазидан. Инженерът дори не се изненадва, сякаш е очаквал това. Тогава за първи път се чуват думите за предателство... Те ново се връщат надолу в подземните галерии, за да търсят друг изход. Завиват по страничните галерии, губят пътя, губят и другари... Постепенно фенерите загасват, защото не са подготвени за толкова дълго пребиваване под земята... Те вече губят ориентация колко време блуждаят по галериите. Когато последната надежда ги напуска и угасва последният фенер, те виждат синглитата. Той стои на завоя със силна лампа в ръка и им помахва, сякаш ги кани да тръгнат след него. Последват го. Вървят дълго. Вече забравят колко завоя са изминали в този подземен лабиринт. Към галериите и тунелите, които са направили хората, са се прибавили безброй много нови хоризонти. Вече им е безразлично къде отиват, мнозина изостават или се загубват на завоите. Никой не спира и не изчаква изоставашите. Към края на пътя остават само пет души... Инженерът излиза пръв на повърхността. Може би е времето на късата нощ, а може би късцето слънце се е скрило зад върховете на дърветата, засланиящи хоризонта. Мъждива светлина едва пробива гъстата пелена на мъглата, обгърнала всичко наоколо. Синглитът поставя върху земята лампата, обръща се и слиза надолу в подземнието... Те остават в гората сами.

— Именно това ми обещаха те... — през зъби промърмори Ротанов. — Обещаха да ви пуснат на свобода...

— Инженерът извади излъчвателя и стреля в главата си. Почти веднага чухме сухо шумолене и видяхме, че през пелената на мъглата от всички страни към нас пълзи нещо плътно и бяло като пара. Онзи, който стоеше най-далеч, извика и всички се хвърлихме на различни страни... По-нататък не си спомням добре... Тичах през гората... Стрелях... Най-общо казано, провървя ми.

— Другите също ли стреляха?

— Не. Не чух изстрели.

— Преследваха ли ви? Имаше ли поне един опит да ви нападнат?

— Не. Аз почти веднага се изкатерих върху скалата и започнах да стрелям надолу. Може би поради това...

— А след това по пътя? Нито веднъж ли нямаше нападение?

— Не. Гората сякаш беше умряла... Искате да кажете, че аз... Че те нарочно са ме пуснали... За да разкажа?

— Възможно е. Сега това няма значение... И така, какво решихте?

За известно време след неговия въпрос отново надвисна гнетяща тишина. След това ловецът заговори, гледайки встрани:

— Ние тук не правим съд. Този, който е извършил престъпление или предателство, просто отива в гората през нощта.

— Всъщност това се и готвех да направя...

Ротанов понамести торбата и тръгна надолу. Хората отстъпиха и пред него се образува широк коридор.

Подметките на тежките му ботинки се плъзгаха по мокрите и обрасли с мъх камъни. Вървеше бавно и с всяка крачка сякаш потъваше все по-дълбоко във вода. Най-напред изчезнаха в мъглата очертанията на пещерите и площадката, на която стояха хората. След това престана да се вижда и корабът с неговите бордови светлини, които дълго го изпращаха като очи на живо същество. А отдолу, от белезникавата мараня, идваха продължителни вопли. Така виеха цеките — гигантските ципести мухи, приличащи на прилепи. Те винаги вият така в навечерието на сезона на мъглите...

Синглитите формално бяха изпълнили обещанието си. Вероятно от тяхна гледна точка не би трябвало да има нещо, от което той да се обижда. Всъщност и не беше обиден. Дори не изпитваше гняв. Само

тъга и горест. И освен това с всяка крачка, отделяща го от хората, все по-силно го притискаше самотата.

Като измина един километър, спря и отвърза от торбата пулсатора. Мъглата все още беше достатъчно прозрачна, за да вижда на десет крачки пред себе си. Постави върху дистанционната скала километър и половина, регулира мощността и натисна спусъка. Общо взето, люсовете не го интересуваха, но знаеше, че в града най-вероятно ще започне да стреля, за да направи всичко онова, което не беше успял да постигне инженерът. Трябваше да провери дали по време на пространствения преход не са пострадали сложните механизми на пулсатора. След като компютърът излезе от строя, той не се доверяваше на нито един механизъм, взет от кораба.

Пулсаторът се оказа в пълна изправност. Пред него израсна ослепително синьо кълбо и почти веднага в лицето го шибна сух и нажежен въздух. Едва след това се разнесе ревът на взрива и трясъкът на разпространяващия се ветрилообразно пожар.

Изчака огънят да заглъхне в мократа като гъба гора и тръгна по-нататък. От топлинния удар калта беше изсъхнала и напукана. Сега той вървеше като по асфалт. Под краката му хрущяха овъглените скелети на дърветата.

Никой не спря Бухала нито в града, нито по-късно в гората... Този път той успя да стигне до реката. Оттук вече беше на една крачка от базата. Той тръгна край брега нагоре по течението. Реката блестеше под слънцето като огледало и непрекъснато променяше посоката си, промъквайки се през гъстите храсталаци и задръствания. Съвсем неочаквано, излизайки на един широк разлив, той се натъкна на купчинки бельо, струпани на брега... Бухала спря, чувствайки, че от вълнение му се вие свят. В реката на някакви си десетина крачки се къпеха неговите доскорошни другари. Забравяйки за всичко, той затича към тях, викайки нещо неясно и глупаво, но внезапно спря, сякаш се блъсна в стена: те бавно отстъпваха от него в ледената вода все по-дълбоко и по-дълбоко, а в очите им се четеше ужас.

— Таласъм! — извика някой. — Това е таласъм!

Така се наричаха синглитите, още неизминали целия цикъл и повече от другите приличаха на хора.

— Хей ти, махай се оттук!

Те размахваха ръце към него, дюдюкаха му, плискаха към него вода и едва сега той бавно започна да отстъпва, а те също така бавно и внимателно настъпваха. Забеляза погледите, които те хвърляха към лежащото на брега оръжие, и разбра, че веднага щом го достигнат, ще започнат да стрелят. Разбираше това и независимо от всичко продължи да отстъпва все по-далеч и по-далеч, позволявайки им с всяка стъпка да се приближават до оръжието. Вероятно би заплакал, ако можеше, но в очите му нямаше нищо освен сухо парене. И внезапно гласът в главата му, мълчал през цялото време, през което беше избягал от града, се разбуди и му пошепна: „Бягай!“ Бухала се обърна и побягна. Почти веднага зад гърба му се разнесоха първите изстрели. Стреляха неточно и тичайки, той успя да забележи и да запомни завинаги как постепенно страхът в очите им премина в гнусливо и почти животинско отвращение. Това беше най-лошото от всичко... Бухала тичаше из гората, обърквайки механически следите си и правейки внезапни завои, както съвсем доскоро, когато го преследваха синглитите. Острите шипове на храстите късаха дрехите му и се впиваха в неговото тяло, но той не чувствуваше болка, нито умора и можеше да увеличава скоростта все повече и повече, сякаш възможностите на новото му тяло бяха безгранични. Вятърът свиреше в ушите му, той преминаваше през най-гъстите храсталаци безпрепятствено и още дълго след преминаването му във въздуха кръжаха откъснати клонки и листа.

„А как ли издържа сърцето ми такова напрежение? — помисли си той внезапно, послуша се и не долови никакъв ритъм, защото просто нямаше сърце. — А белите дробове? Защо те не се разкъсват от напрежение, напъвайки се да изтласкат поредната порция въздух? — И в този миг разбра, че диша само по навик и може въобще да не диша. — Не е чудно, че те се изплашиха. Аз също бих се изплашил, ако срещна такова чудовище...“

— Та ти не си чудовище — каза гласът.

— А какво съм? Та аз мисля така, сякаш съм си предишният Бухал. В мене живее неговата памет и неговите желания. Но Бухала го няма. Той загина, унищожен от люса... Така че кой съм аз?

— Ти, това си ти, и не трябва да си пълниш главата с глупости! Искат ли ти се да живееш?

— Да — честно отвърна Бухала.

— Тогава си живеи. Радвай се на живота. Чака те дълъг живот.

— Та няма е достатъчно само да се чувствуваш здрав и неуморим, да се радваш на слънцето и живота... — каза той и сам се усъмни, че това е чак толкова малко. Гласът обаче не му възрази.

— Ти ще имаш не само това.

— А какво още?

— Ще разполагаш с изкуство, което не е достъпно на хората. Ще имаш приятели толкова близки, каквито в човешкото общество не би могъл дори да мечтаеш. Хората през целия си живот се стремят към близост и вечно си измислят бариери, самота и тъга. Нищо толкова няма да има у тебе сега. Ще можеш да живееш като равен сред своите братя. Ще знаеш всичко, каквото знаят те.

— Вие ме пуснахте при хората... за да се убедя сам, че връщане няма?

— Ти можеш да постъпваш така, както ти се иска. При нас няма принуда. Всеки сам решава как да постъпи и аз мога само да съветвам.

— Кой си ти?

— Твоят наставник. След много цикли, когато твоето знание ще се равнява с моето, ти също ще можеш да станеш наставник.

— А какво е това цикъл?

— Искаш да научиш всичко наведнъж. Цикълът е граница във времето. Няма да разбереш, ако започна да ти обяснявам с думи, но много скоро, щом настъпи сезонът на мъглите, сам ще разбереш какво е цикъл.

Гласът замлъкна. С удивление Бухала си даде сметка, че почти е забравил за преследвачите си и е престанал да мисли за посоката — така беше го увлякъл разговорът. Сега беше далеч от реката. Храстите бяха все по-нарядко и по-нарядко и местността му се стори позната. Вече знаеше, че скоро зад ниските хълмове ще се покаже градът...

„В града работим и воюваме, но не живеем тук“ — каза му гласът на невидимия наставник.

И ето сега той седеше във вагона на странния подземен влак, за чието съществуване преди дори не подозираше. Прав като стрела тунел пронизваше планетата и излизаше на повърхността на много хиляди километри от града, построен някога от хората и превърнат от дългогодишната война в грамада от унили развалини. Притваряйки

очи, Бухала можеше да види схемата на тунела, устройството на този необикновен влак, който не се нуждаеше за своето движение от никаква енергия, освен от гравитацията на планетата. Можеше, без да помръдне, сякаш преминавайки от вагон във вагон, да участва в разговорите на пътниците, да ги чува...

В машинното отделение управляващият влака дръпна някаква ръчка. Влакът потегли и сега няколко денонощия щеше да лети в безвъздушното пространство на тунела все по-бързо и по-бързо, а след това, като премине средата — онази точка, в която ще бъде най-близо до центъра на планетата, — щеше да започне да забавя движението си и да спре до противоположния изход.

Най-необикновено в това пътешествие за Бухала бяха разговорите с различни събеседници в противоположния край на влака. Във всеки момент той можеше да се изключи, да се затвори в себе си и да обмисли чутото и някоя от своите мисли. Освен това се научи да вижда всичко, което виждаха събеседниците му, сякаш гледаше наоколо с техните очи. Когато се опита обаче да разшири сферата, в която може да присъства, Бухала разбра, че тя е ограничена във влака. Само думите на наставника проникваха до него, сякаш някъде отвън. Самият той обаче не можеше нито да го види, нито дори да се обърне към него, ако той първи не беше започнал разговора... Способността да вижда чрез чуждите очи забавляваше Бух, но той не свикна изведнъж с тази нова особеност на своето същество и през целия път се развличаше в пътешествия из вагоните.

Като излетя на неголям перон, влакът рязко спря. С късо съскане се отвориха автоматичните врати на вагоните. Пътешествието свърши. Бух се огледа с любопитство. Първото, което се наби в очите му, беше ослепително блестящият на слънцето полупрозрачен купол на някакво здание, единствено издигащо се на това място. Зданието изглеждаше огромно и вероятно заемаше няколко квадратни километра. Дълга бяла пътека водеше от перона до него. Десетки други пътечки се отклоняваха встрани, губейки се сред гъсталаци от непознати месести дървета със синеват, почти небесен цвят. Сградата беше разположена на самия бряг на морето. Бух дълго стоя неподвижно, поразен от красотата на откритата се пред него местност. Той дори не подозираше, че на планетата могат да съществуват такива кътчета. Такъв златист пясък по плажовете, такова музикално шуртене на

разбиващите се вълни и слънце, увиснало високо над хоризонта, галещо кожата с ласкави питателни лъчи...

„Ето на, дори за слънцето започнах да мисля като синглит — помисли си Бух с горест. — Скоро съвсем ще забравя, че съм бил човек. Те ме водят към това сякаш за ръка. Контролират всичките ми мисли...“

— Не си прав. Можеш да се научиш да затваряш напълно своя мозък спрямо всякакви въздействия. У нас се смята за нелюбезност да се натрапваш на зает или на угълбен в себе си човек, а на това, че някой се е затворил, въобще не е прието да се обръща внимание... А ти вече не си и човек. Колкото по-бързо забравиш за миналото, толкова по-добре.

— А ако не искам да забравя? — предизвикателно запита Бух.

— Не се изразих точно. Ние сме устроени така, че не можем да забравяме нищо. Но сега спомените за загубената човешка същност заемат прекалено голямо място в твоето съзнание и го довеждат до болезнено състояние, поради което ти не си способен да възприемаш обективно действителността. По-късно ще си спомняш за хората само с леко съжаление, когато понякога си припомниш за своето детство. Спомняш ли си как ти като дете откри нов цветен свят, когато погледна през едно парче стъкло? Този свят те чака тук.

— И за това ли знаеш?

— Аз ще знам за теб всичко, докато не се научиш да затваряш съзнанието си спрямо странични въздействия. Това няма да стане скоро и ще означава, че вече си станал зрял в нашия нов за тебе свят.

— Сега ме остави, искам да погледам и помисля, да оценя всичко, което ще видя тук, и то без твоята помощ.

— Добре — кротко каза гласът.

Бух го повика мислено. Но гласът не се отзова. Бух се усмихна. Правилата на играта се спазваха напълно, но въпреки това той не вярваше, че наставникът му се е оттеглил напълно.

Край него, без да бързат, минаваха пътниците, слезли току-що от влака. Те вървяха отделно един от друг, нямаха нито весели компании, нито отделни групи, както обикновено се случваше в една голяма човешка тълпа. Бух си помисли, че те не трябва да се приближават много до събеседника си, за да разменят някоя и друга фраза. Порази го и това, че в тълпата нямаше деца и старци.

Той изчака влакът да се вмъкне бавно в тунела и като се убеди, че край него няма никой, тръгна бавно по пътеката. По върховете на месестите дървета забеляза четирима младежи. Те се излежаваха в отпуснати пози във виолетовите корони на своите живи кресла. Лицата им бяха съсредоточени и почти печални, а очите затворени. Повечето от пристигналите изчезнаха в безчислените врати на гигантската сграда. Бух реши да остави сградата за най-накрая и тръгна към четиримата. Близо до тях растеше едно свободно, пето дърво.

Нагрятата от слънцето корона излъчваше омайващ аромат. Ухаеше на нещо много познато. Като се съсредоточи, той разбра, че така може да мирише само хипотенузата, квадратът на която е равен на сумата от квадрата на катетите... „Що за дивотия!“ успя да се възмути Бух, който още от детството си не обичаше математиката. Той спеше и виждаше в съня си питагоровата теорема, дългите редове на прекъсващите се четности, виждаше как обикновеното пространство започва да се разслоява и се превръща в риманово...

Събуди се зъл и с бучаща глава. Онези четиримата, които го бяха подмамили да се включи в този миришещ урок, вече ги нямаше по дърветата. „Аз, естествено, съм дошъл по-късно и получих пълна порция!...“ Той ритна ядосано дървото и започна да се спуска надолу. А когато стъпи на земята, се замисли, че паралелните прави на Лобачевски съвсем не е задължително да се пресичат. Те, както и всичко на света, зависят от гледната точка. По-точно от координатната система за отчитане... Необичайността на родената от него мисъл порази Бух. Няколко секунди той разглежда мълчаливо дървото. Хората не можеха да си позволят подобен разкош — да изучават в училище висша математика. Не им достигаше време, децата трябваше да се учат да си служат с оръжие. „А те? — веднага запита себе си той. — Та те също воюват... Да, но те не учат на това децата, защото го получават от нас наготово, остава им само да сложат в ръцете им излъчвателя...“ Така. През цялото време той очакваше това. Очакваше го и се страхуваше. Те бяха длъжни да го накарат да вземе в ръцете си оръжие. Не можеха да не го заставят. „Как ли ще постигнат това? Разбира се, не с разговори, сигурно си имат други, по-действени начини. Не може да нямат, иначе отдавна биха загинали. По някакъв начин те успяват да заставят доскорошните си врагове да воюват на тяхна страна. В това отношение аз нещо не разбирам... Нещо много

важно... Внимавай, Бух — каза си той. — Внимавай и не позволявай да те подведат!...”

Паркът, прострял се по крайбрежието, сякаш беше безкраен. Нямахме храсталаци, нямахме и бодливи дървета, приличащи на телени дюшеци. Тукашните месести растения бяха без листа и очевидно им стигаше набръчканата повърхност на техните дънери. В парка нямахме много хора — той съвсем не можеше да свикне да нарича синглитите другояче — и те вървяха по пътеките, припичаха се на слънцето и седяха под дърветата. Набиваше се в очи липсата на многобройните предмети, с които хората така обичат да се обкръжават даже когато почиват. Нямахме нито чадъри, нито хавлии, нито шезлонги и дори книги... А къде живеят? Нима всички заедно в това огромно здание?... И веднага си помисли, че когато пристигне на ново място, човек преди всичко търси къде може да се приюти, да намери покрив над главата си, макар и малък, но свой собствен. Място, където може да остави вещите си, където има легло, за да си почине от пътя. „Но аз не се нуждая от легло, защото не съм уморен и едва ли някога ще се уморя. Нямам и вещи и, изглежда, едва ли повече ще имам такива. Това значи, че не ми трябва и дом... Домът за човека обаче не е само място, където се крие от лошото време и отглежда децата си. Той е нещо повече: късче от пространството, принадлежащо само на теб, крепост, защитаваща те от враговете и основа на семейството... Домът се вплиташе в човешката психология с хиляди незрими нишки, обрастваше с традиции и непоклатими навици, така че не можеше да лишиш човека от дом и да не му нанесеш дълбока психологическа травма. А щом е така, то той или нещо не разбира, или в тази добре обмислена система за превръщането на човека в синглит нещо не е взето под внимание... А може би напротив? Може би тъкмо липсата на дом съставя основата на тази система?“

Излезе на брега и разбиващите се в пясъка вълни го изпръскаха с капки. Върху устните си долови вкуса на сол — вероятно от водните пръски, иначе от какво друго би могло, щом той вече няма и сълзи?

С края на очите си забеляза, че вляво под едно голямо и усукано във възли дърво се беше разположила компания от няколко синглита. Никога не можеше да разбере с какво те се занимават. Съсредоточени лица, блуждаещи усмивки, стоят като лунатици, и то всеки сам за себе си... Вече знаеше, че това съвсем не е така и техният начин на

общуване се изразява така, но просто не можеше нищо да направи със себе си и непрекъснато търсеше в тях нещо чуждо и враждебно към него... Внезапно една жена от групата стана и тръгна към морето. Тя имаше червеникави, почти огнени коси и огромни очи с неправдоподобен изумруден оттенък. „Като котка — помисли си Бух. — Червеникава котка със зелени очи!“

— Е, благодаря! — каза жената, без да мръдне устните си.

Той изпита мъчително неудобство от факта, че всеки може да надзърне в черепната му кутия, сякаш тя е от стъкло.

— Хайде, хайде, не се притеснявайте. Просто не се досетих веднага, че сте новак.

Спря съвсем близо до него и като примижа, се вгледа в морето. Вятърът развяваше косите ѝ. Бух с всички сили се мъчеше да не мисли за нея, въобще да не мисли за нищо и за да се справи с тази сложна задача, започна да повтаря наум изплавалата в съзнанието му внезапна детска песничка: „Снощи сряза баба Дора, сладка диня тънкокора...“

— Чудесен сте! — сърдито каза жената и внезапно се усмихна лукаво. — Я слушай, „бабо“, искате ли да разгледате нашето море?

— Какво значи да го разгледам? Да не би аз да не го виждам?

— Още нищо не сте видели от него!

Тя го хвана за ръката и го затегли след себе си направо във водата. Бух се съпротивяваше инстинктивно, но със същия успех, както ако би го дърпал трактор. Краката му оставяха в пясъка две дълбоки бразди и почти веднага се озова до кръста във водата. След това главите им бяха закрити от налетялата вълна, жената се гмурна и за да запази останките на мъжкото си достойнство, и той се гмурна след нея. Бух плуваше лошо и знаеше, че дъхът му няма да стигне задълго, а тя се отдалечаваше от него все повече и повече в синкавата дълбина. В този миг той си спомни, че вече не му е нужен въздух...

Гмуркането, което в специалните занятия по плуване някога му струваше толкова усилия, сега ставаше изключително свободно. Разтворил ръце, той бавно потъваше. „Ето тука, по-наляво, тук има корниз!“ — каза жената, без да се обръща, и Бух си помисли, че прекият начин за размяне на информация понякога може да бъде много удобен. Като се спусна до нея върху корниза, той се огледа. Зрението му беше запазило под водата обикновената си яснота, сякаш се беше гмурнал с маска за подводно плуване.

В неговата стаичка в далечните и завинаги сега чужди пещери се пазеше малка старинна статуетка от прозрачно цветно стъкло. Стоплена в дланите, тя ставаше тъмножълта, почти златна, преките лъчи на слънцето пораждаха в нея дълбоко син цвят, а пламъкът на свещта или на огъня — виолетов... Бух си спомни сега за нея, за да се залови за нещо познато сред този фантастичен водопад от багри, който се сгромоляса върху него. Така и не разбра дали това са прозрачни водорасли, или някакви минерали? Дългите полупрозрачни ленти, нишки и цели колони от тези удивителни образувания закриваха с блестяща антилада дъното пред него и пламтяха с всички цветове на дъгата. В мига, когато горе преминаваше вълна, тоналността на багрите рязко и ритмично се променяше. Бух просто нямаше с какво да сравни това усещане за огромен простор. Те стояха мълчаливо, забравили за всичко. Жената го хвана за ръка и стана напълно излишно да си тананика наум за дините на баба Дора, тъй като в главата му не беше останало нищо, нито една-единствена мисъл, освен безкрайното възхищение от тази съвършена и никога невиждана красота. Вече не знаеше колко време е изминало — дали час или два? Ритмичността на огнения цветен калейдоскоп омагьосваше и криеше в себе си почти магическа, чародейна сила...

Когато излязоха на брега, тях вече ги свързваше това съвместно преживяно дълбоко възхищение, което му се струваше, че е невъзможно да бъде изразено с думи. „Стоп — каза си Бух. — Остава само да застанеш на четири крака и да завиеш от възторг. Достатъчно!“

— Какво ти е? — изненадано го запита жената. — Какво те тревожи, от какво се страхуваш непрекъснато?

— Бих искал да си остана човек — тихо каза Бух. — Разбираш ли това?

Тя внимателно го огледа.

— Чувала съм, че се случва такова нещо. Много рядко, но все пак се случва. Имаше един случай, при който тъгата по загубената човешка същност не напусна едного от нас и след третия цикъл... Моят наставник обясняваше това с обстоятелството, че много от нас твърде рано стават синглити и всичко е много по-леко, ако човек идва при нас в зряла възраст. С тебе това също се е случило твърде рано. Но най-вероятно тъгата ще ти мине още след първия цикъл.

— А ако не стане така? Сякаш да престанеш да бъдеш човек е равно на това да си промениш дрехите... А освен това този цикъл... Аз само слушам за него... Можеш ли да ми обясниш какво означава това?

— Тук няма никаква тайна — след един месец ще започне сезонът на мъглите и ти сам ще научиш всичко. Защо бързаш? Засега разбери само едно: тук никой не се готви да ти натрапва нито своята воля, нито чужди мисли.

— Да, разбира се... Само, виждате ли, забравиха да ме попитат дали искам да стана синглит...

Тя се обърна и мълчаливо се отдалечи. Бух дълго гледа след нея, мъчейки се да научи мислите ѝ, но не можа да почувствува нищо друго освен израстването на глуха стена. „Ще се наложи и аз да се науча да изграждам тази стена — с раздражение си помисли той. — Само почакайте, момчета... Ще се науча. Ще науча още много неща тук... Нищо, че се изплашихте от мен там, край реката. Нека приемем, че ми е възложена задача без право на връщане... Аз съм длъжен да намеря слабото им място... Трябва да има такова място, не може да няма! Жалко, че не успях да попитам за младежа, който не станал предател и след третия цикъл. Къде ли е сега? И въобще... Ех, да можех да намеря сред тях онези, които мислят като мен...“

Ротанов забеляза люса само секунди преди да се хвърли върху него, защото той изглеждаше така, сякаш върхът на дървото е обвит с голяма снежна шапка. Тази уплътнена мъгла трепна и потече към Ротанов. Като подтисна глождещото го чувство за опасност, той зачака. Имуניתетът? Сега щеше да провери това...

Лепкавата, плътна и миришеща отвратително маса се стовари върху раменете му, обви го с непроницаема мъгла и след това почти веднага изчезна. Като се източил бързо в дълга въртяща се тръба, люсът се оттегли и скри сред клоните на далечните дървета. „Значи не ви се харесвам... Не ви подхождам по вкусови качества...“ А ако се окаже, че това не е само имунитет? Какво би било, ако люсът въобще не е способен да нападне здрав човек? Тогава ще излезе, че докторът е прав. И зад всички беди на колонистите, зад тази война, зад кошмарното общество на синглитите стои една трагична случайност — наследствените изменения, които настъпват след анабиозата. С

други думи, всички колонисти не са напълно здрави, или не са здрави поне от гледна точка на люса... Впрочем засега това са само предположения...

Люсовете не го нападнаха отново чак до самия град. Веднага щом навлезе в покрайнините, Ротанов премести пулсатора пред гърдите си и спусна предпазителя. Не му се искаше да играе ролята на мишена, а и този път не идваше като парламентьор.

Ротанов беше решил да събере данни за нощния период от живота на синглитите и с това да запълни празнината в наблюденията, а така също искаше да изясни всичко, което е възможно за техния семеен начин на живот, ако въобще съществуваше такъв. С настъпването на мъглите, съдейки по отчетите на научния отдел, активната дейност на синглитите се прекратяваше. Но Ротанов знаеше от опит колко често бъркат онези, които пишат подобни отчети, и поради това беше готов за всякакви изненади...

Първите сгради изглеждаха така, сякаш са били напуснати преди много години. Вероятно още от началото на войната никой не беше надзъртал сред тези развалини. Никъде не се виждаше нито една светлинка и не се чуваше какъвто и да е звук. Мъглата, заляла улиците и обвила старите сгради с пласт от лепкава влажна вата, правеше градът да изглежда като театрална декорация.

Сред ловците съществуваше преданието, че с настъпването на сезона на мъглите синглитите отиват в гората. Защо? Това никой не знаеше... Постепенно напрежението му започна да спада. Ротанов вече не очакваше изстрел иззад всеки ъгъл. Близо до центъра започваха административните и производствените квартали на града. Някъде тук беше и резиденцията на координатора... Сградата беше също така празна, както и целият град. Старото предание на ловците се оказа истина. Е, тогава той трябва да разбере защо и къде отиват синглитите... Но това по-късно, първо трябва да използва случая и направи подробно разузнаване в самия град.

Прекара няколко часа в стаите със стоманени решетки на прозорците и с дебели цял метър стени. В началото беше предпазлив, страхувайки се от някаква хитрост, капан или дори засада, но синглитите очевидно смятаха, че по това време люсовете са най-добрата охрана, и явно не се безпокояха много за изоставеното си имущество. А то беше много и най-разнообразно... Скоро Ротанов

разбра, че безобидният външно кабинет на Бърг всъщност е център за управление на някакъв изключително сложен комплекс със скрита в стените апаратура. За съжаление този път съвсем не го интересуваше електрониката... Жилищни стаи направо нямаше, но не би могло все пак хилядите синглити непрекъснато, дори и през свободното си от работа време да прекарват на улицата. Или пък може?... Ротанов се надяваше, че като проникне през нощта в неохранявания град, ще успее поне нещо да разбере. Но сега, изглежда, се беше объркал още повече. Въпросите се увеличиха, а нямаше още нито един отговор...

Накъде да тръгне по-нататък? Как да намери пътя или поне приблизителната посока, в която са отишли синглитите? Къде да ги търси? На нито един от тези въпроси той не знаеше отговора.

Бух влезе в сградата през една от вратите. Не го спря никой. Никой не го запита какво търси тук.

Прав и тесен коридор водеше към центъра. Вляво и вдясно се редуваха безброй много еднакви врати без нито един надпис... Какво има там, зад тях? Да влезе ли? Защо не, щом никой не му го забранява. Ето на, тук...

Огромна стая. Нещо като оранжерия: малки растения и големи растения... От клонките тръгват проводници, а по дънерите са налепени датчици. Влажно и задушно. Под тавана бръмчеше кондиционер. Някъде в дъното се движеха няколко души в сини престилки. Те не обърнаха на Бух никакво внимание.

В съседното помещение имаше аквариуми, в които плаваха местни чудати същества. В големия централен басейн той видя кедовот, чието месо се смяташе от колонистите за лакомство. По огромния брой кабели, потопени в басейна, многочислените циферблати и екрани по масите и накачените по стените прибори Бух почти се досети какво представлява всичко това... „Център... научноизследователски център на планетата... За такъв мечтаеше докторът. Само мечтаеше. Хората не можеха да си позволят подобно нещо... Но защо, та нали бяха започнали от едно и също място?“ И внезапно той разбра отговора — само в началото бяха при равни условия, а след това хората започнаха да намаляват все повече, а синглитите непрекъснато да се увеличават...

— Знаеш ли защо кедровотът яде само сини скариди? С какво те са по-добри от розовите? — запита го един от изследователите.

— Не зная! — мрачно измърмори Бух и се обърна, за да си излезе. Съвсем случайно знаеше отговора, защото бе чул от доктора, че в кръвта на сините скариди има повече мед, която е необходима на кедровата за изграждане на защитните му иглички. Още не беше успял да си помисли за това, когато гласът задал му току-що въпроса, произнесе в главата му късо „благодаря“. Бух трепна, защото все още не можеше да свикне с факта, че всяка негова мисъл се долавя. „Ето как те научават всичко за нас. Всичко, което им трябва — помисли си той, затваряйки вратата. — Не е за учудване, че хората от година на година губеха все повече и повече войната. Всички наши знания, която и да е от военните ни тайни, ето ги, моля, достатъчно е само да запиташ. Дори и да не искаш да отговаряш, никой няма да настоява, защото рано или късно случайно ще си помислиш за това и всичко изведнъж ще стане известно на врага...“ Бух мъчително се стараеше да си спомни дали някой не го е разпитвал за разположението на постове пред базата, за часовете на патрулите и за запасите от оръжие... Но не може да си спомни нищо такова и за всеки случай бързо прогони тези си мисли, защото не знаеше каква шега може да му изиграе неговият собствен мозък. Трябваше по-бързо да започне да мисли за нещо друго.

Отмина по коридора край още няколко врати. В главата му нещо глухо чукаше и той се чувствуваше така, сякаш е прекарал дълги часове в задушно помещение и сега не му достига въздух. Разбираше, че работата не е във въздуха, защото вече такъв не му беше необходим. Отразяваше му се напрежението на последните дни: мозъкът му с мъка се справяше с увеличеното натоварване... Колко ли дълго може да върви по този безкраен коридор? Ето едно странично отклонение и още една врата... Залата беше с размерите на футболно игрище. В центъра ѝ се издигаше гигантско съоръжение от стъкло, стомана и пластмаса. Стоманените скели на подиумите се издигаха на няколко етажа и сред този хаос се лутаха мънички фигурки в оранжеви престилки. Техните мисли и фразите, които си отправяха, бучаха в главата на Бух, смесваха се и унищожаваша остатъците от смисъл в онова, което виждаше.

— Подай 40-ти номер! Наляво, наляво дръж! Пак се появи утайка! Настроение за двадесетия, разбираш ли? Вчера старецът така го нареди. Не достигат 5 мегавата. Сарданапал... Сарданапал... Сарданапал... — покривайки всички мисли, мърмореше някакъв унил глас.

Да бяга! Бълнувания, къща на умопобъркани... Нова зала. Тишина и покой, дълги редици от нажежени отвори на пещи. Вече беше уморен... Дяволски уморен... Тялото на синглита не познава физическа умора. Умората е заседнала в главата му и гризе, и гложде мозъка му, като мишка... Дори кучето си има своя колибка. А той няма и това...

Още една зала. Блестящи кълба. Мирише на озон, стрелките на приборите подскачат, подскачат електрически искри, подскачат и се носят като побеснелите мисли в главата му... Толкова малко му е необходимо, само няколко метра пространство. Легло, за да може да зарие глава във възглавницата, и врата, която да може да затвори. Четири стени, сред които да може да остане сам... Дълъг коридор и отново врата. Когато я отвори, спря, сякаш сблъскал се със стена. Това беше стая. Обикновена човешка стая. С картина на стената и глинено гърне върху масата. От гърнето като ветрило се разтваряха зелени листца на растение, чиито семена бяха донесени от земята преди стотици години. Познатото желязно легло с възглавница, в която можеше да зарови лицето си...

Стоя цяла секунда неподвижно, мъчейки се да разбере нещо важно, някаква мисъл... Та това не беше просто стая, защото му бяха познати не само картината и леглото, но и още нещо, нещо също толкова мило и близко, като тези зелени листца върху масата... И внезапно той я видя. Върху поличката над самата възглавница стоеше стъклена статуетка на девойка... Втора подобна нямаше и не можеше да има на тази планета... Той я взе в ръце и стопли между дланите си. Във вътрешността на статуетката бавно започнаха да се зараждат златни искри... Това беше неговата стая.

Широкият прозорец, заемащ цялата стена, пропускаше свободно слънчевата светлина, но не пропускаше външни погледи. В пещерата, където живееше, нямаше нито прозорци, нито пластмасови синкави стени. Но въпреки това тази стая беше неговата стая, тя го чакаше. С въздишка на дълбоко облекчение той се отпусна на леглото. Без да

разтваря длани, поднесе към лицето си малкия предмет, означаващ толкова много за него, затвори очи и се вслуша в странната мисъл, която в този миг изплува от дълбините на съзнанието му. В тази сграда имаше стотици коридори, хиляди зали и милиони стаи; по какъв начин безпогрешно и без дълго търсене беше намерил именно стаята, предназначена за него, и то в онзи момент, когато най-много се нуждаеше от нея?

Нима някакъв невидим слуга или господар не го оставя нито за минута на спокойствие? Дали това не е същият този наставник? „Хей, отговори, чуваш ли! Отговори ми! Предавам се. От тебе не мога да се скрия и си отида, защото ти самият си част от мене...“

Гласът мълчеше.

Ротанов се луташе сред лабиринта от улици, без да обръща внимание на безбройните завой, пресечки без изход, купища от разрушен бетон и отровно гниещ боклук. Още един завой го изведе пред сграда с наведена стена. Оградата му е позната... Той трепна, защото вече беше виждал фасадата на този дом и често след това си го беше спомнял... Защо просто да не изтича по стълбата до втория етаж и да потърси вратата с номер шест... И да се спре пред нея, без да има сили да натисне дръжката, защото вътре няма никой. И все пак ще трябва да провери...

Изкривената врата не искаше да се отвори, но след като вдигна цял облак прах от блъскане, тя се поддаде на усилията му. Кървавите отблясъци на слънцето с мъка си пробиваха път през счупените и мръсни стъкла и оцветяваха стените на стаята в неправдоподобен кървав цвят. Е, и какво от това, като видя онова, което искаше: мръсна, осяяна с парчетии и задръстена от полуизгнили мебели стая. Дори мястото, където се срещнаха, не заслужава да се помни, а да не говорим за останалото... Внезапно долови някакъв шум. В празните помещения шумът се разнесе рязко като грохот и Ротанов свали от рамото си пулсатора. Секунда, втора, трета из минаха в пълна тишина и отново шум, звукът на стъпки по коридора, водещ към кухнята. По гърба му полазиха тръпки. Прекалено неочаквани бяха тези стъпки. В този изоставен град и в тази празна квартира прекалено много му се искаше да ги чуе — искаше му се и в същото време се страхуваше.

Тя спря на входа за стаята.

— Много се забави ти, Ротанов... Вече си мислех, че няма да те дочакам. Всички наши отдавна си отидоха, а аз все чакам и чакам... Искаше ми се да се простя с тебе.

— Как би могла да знаеш... — гласът му спадна и все не можеше да преглътне спрялата се в гърлото му предателска буца.

— Ами така, знаех... Аз зная много неща за теб. Дори мога да виждам сънищата ти.

Отстрани глупашкия си пулсатор. Бавно и като насън прекрачи към дивана, на който не толкова отдавна тя беше бдяла над съня му... Обхвана с ръце главата си, сякаш искаше да задържи стремящата се навън разкъсваща болка. Болката нарастваше на тласъци, като че ли някой вътре дялаше черепа му.

Няколко секунди тя мълча и го гледа. След това се приближи и седна до него, малко встрани, оставяйки малко разстояние, сякаш разбираше, че случайното ѝ докосване може да му е неприятно.

— Ето, виждаш ли каква история стана, Ротанов?... Ако се вникне в нея с помощта на вашата човешка логика, тя просто не може и да съществува. И това е така, защото аз не съм съществувала преди...

Виждаше се колко ѝ е трудно да говори. Изцеждаше от себе си думите, сякаш изпускаше кръгли стоманени топчета.

— За теб е трудно да разбереш. А още по-трудно е това да се обясни. Онова момиче... Та тя не беше такава. До срещата си с люса то още не беше аз.

— Ти помниш ли я тази девойка?

— Аз нищо не мога да забравя... Макар понякога това да е толкова мъчително и излишно... Някога аз бях тя, а след това станах ето такава и вече не съм тя. Но най-главното... Най-главното за тебе е — внезапно уточни тя, — че няма да остана дълго такава...

— Какво значи това „няма да остана дълго“...

— Времето ми свършва, Ротанов. Всъщност то вече е свършило. Ще започне нов цикъл и в него вече няма да ме има... Поне такава, каквато ме виждаш сега... Ще остане само паметта... Всичко, което е било, всичко, което си ми казвал, всичко, което съм мислила за тебе, ще остане и няма да изчезне. В нас нищо не изчезва, всичко отива в общия склад. Дори и чувствата на някого също принадлежат на всички... По време на смяната на циклите всичко отива в тази обща

памет и от нея се възраждат след това други личности. Така че аз няма да те видя повече и ето, поиска ми се да те дочакам, за да не ме търсиш и да не виниш никого... Защото знам, че ти понякога мислиш за мен... Излишно е, Ротанов, всичко това е безсмислено. Не знам как да намеря думи, какви думи са необходими, за да те убедя, и когато си отида, у теб да не остане нито тъга, нито гняв, защото никой не е виновен, че се случи така и ние се срещнахме и заобичахме... Макар това да е невъзможно...

При последната им среща тя беше посланичка на врагове — със сухи безпощадни фрази, които не оставяха никаква надежда... Но оказва се, че е можела да бъде и такава, като днес — просто влюбена жена...

Внезапно той разбра, че всичко това не е шега и не е грешка и сега тя ще си отиде, ще напусне завинаги неговия живот... И само защото, да, точно защото тя беше измъкнала на бял свят от потайните кътчета на неговото съзнание мислите, които той се страхуваше да признае дори на самия себе си, той разбра колко му е необходима тази жена. И разбра, че ако към цялата му горест се прибави и тази загуба, просто няма да може да издържи.

Пулсаторът се търкаляше в ъгъла и Ротанов видя как зловещо проблясква в мрака оксидираният метал на късото дуло. Помисли си, че инженерът вероятно е бил близо до сегашното му състояние, когато преди една седмица беше отишъл в града, за да не се върне. Инженерът поне беше вярвал, че може да отмъсти на някого за смъртта на своите близки, а тя се беше погрижила у Ротанов да не остане дори и тази горчива възможност... Защото беше безспорна истина, че онова момиче, което беше загинало от люсовете, съвсем не е било същото. И следователно дори за гибелта ѝ той не може да отмъщава, а напротив, само благодарение на тази гибел се беше появил студеният облак мъгла, уплътнен и превърнат в тази жена поради нечия зла воля... Ето отново: колко всичко е глупаво, та нали няма никаква зла воля! Някакъв кошмар, единственият изход от който вероятно е да се унищожи всичко това наведнъж, целият този кошмарен свят... Изглеждаше толкова просто — да стисне в ръце тежката грапава дръжка и да покоси в потоци от пламък цялата своя тъга и горест...

— Вече е време...

— Няма да те пусна...

Той протегна ръка и хвана ледените ѝ пръсти. Докосването до тях не предизвика нито отвращение, нито страх. Изпитваше само глухо и дълбоко отчаяние. Меката и почти безволна длан незабелязано и без всякакво напрежение се изхлузи от ръката му. Тя стана и несигурно тръгна към изхода. Спря до самата врата.

— Не всичко е чак толкова безнадеждно — тихо каза тя. — Ние живеем твърде дълго и бих могла да те почакам...

— Но нали теб няма да те има!

— Това зависи не от мене... Работата е там, че бих могла да стана същата, да възстановя всичко така, както ти сега го виждаш и помниш...

— Какво общо има тук моята памет? Обясни ми най-сетне! — почти извика той.

— Добре, ще опитам... Ако в нашето общество идва нов човек, неговата памет се използва и отчита в следващия цикъл. Ние нямаме такава устойчива индивидуалност и още по-малко външност, както хората. Но именно поради това е възможна и нашата среща. След твоето идване аз ще науча каква ме виждаш и помниш ти, ще поискам да стана именно такава и ще стане именно така... Твоята памет сякаш ще се смеси с моята и твоята воля с моята, ще се появят две нови същества, допълващи се едно друго и напълно хармонично — ти и аз... Не такива, както преди, но може би по-добри... В следващия цикъл някои неща се поправят и коригират... Цялата наша индивидуалност, чертите на характера ни и всичко ще зависи от нас самите... Двойките при синглитите никога не се разделят, те се усъвършенствуват, изменят и развиват заедно — от цикъл в цикъл... Ако искаш, ще те изчакам...

— Ето за какво говориш... Не, дори това е невъзможно! Дори и да искам, люсовете не ме закачат. Но аз самият никога няма да се съглася... Та аз съм човек и дори и заради тебе... Не!

Тя кимна.

— Имам към тебе една молба. Не ме следи.

Вратата тихо изскърца. Тишината се строполи върху него и сякаш го затрупа — остана само скръбта, която чукаше в слепоочията му.

Дните минаваха и постепенно Бух започваше да свиква със своето ново състояние. Той, както и преди, не се чувствуваше синглит, все още тъгуваше за другарите си и за всичко, което му принадлежеше, когато още беше човек. Но новият му свят беше твърде интересен и разнообразен, всеки ден този свят беше на услугите му и постепенно тъгата му по предишния живот все повече затихваше. Да се приспособи и да преживее най-трудните първи дни му помогна неговата стая, грижливо възстановила късче от неговия стар свят.

Скоро той долови, че все по-рядко изпитва необходимост от уединение. Прекалено много интересни неща го очакваха навън, в многобройните зали-лаборатории, в зеленото училище на дърветата и в огромния пъстър парк. Новите знания, които той веднага можеше да провери в лабораториите постепенно изменяха неговите интереси и раждаха нови мисли. Появиха се и първите другари сред синглитите. Заедно с Ел, както нарече своята червеночоса приятелка, Бух посещаваше често залата за образна хармония и се научи да не издава по време на сеансите своите чувства, за да не пречи на другите. Дългите разходки по морското дъно го сблизиха още повече с Ел... Ако можеше да бъде обективен докрай, вероятно би си признал, че сегашният му живот най-малкото не е по-лош от онзи, който беше загубил завинаги. Виж, постоянно го мъчеха мислите, че всичко това е само почивка, подготовка. Рано или късно от него щяха да направят войник. И той непрекъснато си напомняше, че зад стените на това прекрасно здание се води жестока война с неговите доскорошни другари, с всички хора. Война на оживяване... Ако ги нямаше тези мисли, вероятно той не би тъгувал толкова и неговата адаптация към света на синглитите би преминала много по-безболезнено и бързо. Но той не можеше да направи нищо с това и му оставаше само просто да чака и се старае да запази в паметта си останки от предишната ненавист, за да не стане в решителния момент предател. И той се стараше... Най-много му тежеше неизвестността, свързана с тайнствените превръщания, очакващи всеки синглит по време на преминаването в нов цикъл. Той подозираше, че именно тогава с него ще стане онова, от което се страхуваше толкова много...

Ако се съдеше по всичко, този ден приближаваше. Животът на огромния град-къща постепенно забавяше своя ритъм. Една сутрин Бух откри, че всички лаборатории на центъра са прекратили работа. По

коридорите и пътеките в парка се срещаха съсредоточени и бързаци към гарата синглити. А за Бух сякаш бяха забравили... Той отиде на станцията и изпрати няколко влака. Никой не го покани да участва в това масово преселване, но и никой не го заставяше да остане. Сякаш на никого не му беше до него. И той не можеше да долови нито една от техните мисли. Бух си помисли, че може би войната е преминала към някаква нова фаза. Хората са получили подкрепление, свързали са се със Земята и сега синглитите са заплашени с пълно унищожение. Неговият нов свят ще бъде разрушен и той, престанал да бъде вече човек, няма да стане и синглит... Ще съществува без минало и без бъдеще... Тази мисъл го изпълни със студен страх и той веднага си каза: „Ето го, започва се! Те успяха да ти покажат от какво можеш да се лишиш. Още малко и ще хукнеш да спасяваш новата си бърлога... Е, не! Това няма да стане!“

Обърна се и с решителни крачки се отдалечи от станцията. Трябваше да се опита да намери Ел, докато тя не е заминала, и да научи какво е станало.

Спомни си как беше тичал през гората. Спомни си как веднъж на разсъмване стоеше на пост и от гората право срещу него излезе един синглит. Излезе и тръгна през храстите, без да спира и без да обръща внимание на виковете. Избухването на пламъка прекъсна дългия му път... Едва сега Бух разбра колко дълъг и тежък е бил този път...

Те се срещаха обикновено на плажа. Ел нямаше своя стая и според нейните думи влечение към самота синглитите изпитват само през първия цикъл... На плажа нямаше никой. Морските вълни заливаха пустинния бряг, покрит с копринен ласкав пясък. Много часове те бяха прекарвали тук заедно. Още нямаха общи спомени, а тя не обичаше да споделя своето минало... Както впрочем и самият той. Бух забеляза, че върху всичко, свързано с човешкия живот, синглитите слагат някакво своеобразно „табу“. Не че се забраняваше да се говори или мисли за изоставеното човешко минало, но се смяташе за невежливост, защото подобно нещо би могло да причини на събеседника неволна болка. Бух вече разбираше, че синглитите са много по-раними, отколкото изглеждаха външно...

Ел работеше в биологичната лаборатория на центъра. Тя обаче не смяташе своите занимания там за работа. И той я разбираше, увеличайки се неволно сам от опитите, които тя правеше. Вероятно за

това способствуваше незадължителността на заниманията, които напомняха някаква своеобразна игра, развлечение, а не работа.

Всички врати бяха оставени отключени. Те и преди не се заключваха, освен онези, които водеха в опасни помещения или в личните стаи на новаците.

Докато Бух бродеше по плажа, сградата опустя напълно. Струваше му се, че е невъзможно тя да си е заминала, без да се опита да го види.

Но всички клетки с опитни животни бяха опустели. Цялата апаратура беше покрита с чохли, изключена и подготвена за продължително бездействие и запазване от нечий грижлив ръце. Сградата изглеждаше като заспала. Бух броди още около половин час по нейните коридори и зали, припомняйки си неволно деня, в който се мяташе от единия край до другия като наплашено бездомно куче... Сега поне имаше стая и не му оставаше нищо друго освен отново да се скрие зад нейната врата от собствения си страх и самотност...

Зад неговото бюро седеше непознат светлокос синглит и замислено въртеше в ръцете си стъклената статуйка. Бух отстъпи назад. Сред синглитите не беше прието да се влиза без разрешение в чужда стая. Това грубо нахлуване не предвещаваше нищо хубаво.

Ротанов сякаш плуваше в разляло се море, чиито брегове не се виждат.

Напускайки града, той се надяваше на нещо, нещо търсеше... Какво именно? Вече не помнеше това. Макар че... Ако си помисли добре, може би ще си спомни: съвсем неотдавна той имаше напълно определена цел — да настигне синглитите, напуснали града, и да открие мястото, където те отиват по някаква неизвестна и тайна за хората работа... Но постепенно и с всеки изминал час неговата цел ставаше все по-неопределена, сякаш заобикалящата го мъгла проникваше дори в мислите му и ги объркваше. Та Ротанов не търсеше просто някакво място... Не и отговор на тайните на планетата... Той търсеше една жена. По-точно, една синглитка. Беше изпълнил последното й желание, беше й позволил да си отиде и да потъне завинаги в омарата на благодатта. И изглежда, че беше заплатил за това с твърде голяма цена. Беше обрекъл себе си на пътуване, което нямаше

край. Сега цял живот щеше да върви ето така, затъвайки в мъглата, без да знае накъде и защо...

Постепенно започна да чувства умора. Все по-често се спъваше и губеше представа за времето и пространството. Понякога му се струваше, че още от раждането си се люшка в това еднообразно сиво тесто... За да си възвърне усещането за реалност, Ротанов свали от рамото си пулсатора, прехвърли го на най-малката му мощност и стреля.

За секунда му се стори, че от Мъглата на чуждата планета е изгряло обикновено земно слънце. Жълтеникавата му гореща светлина отхвърли враждебните пипала на мъглата, парещ вятър удари по лицето му, измете остатъците от тази лепкава мръсотия, а сиянието на горящите дървета очерта склона на хълма, по който се изкачваше. Съзнанието му отново се проясни, а мислите му вече не правеха скокове и не се объркваша. Всичко се опрости и стана ясно докрай. Той е инспектор. Разполага с инструкция, в която може да намери отговор и на най-сложните въпроси. Прост и достъпен отговор... С крайчеца на съзнанието си Ротанов разбираше, че не е съвсем в ред. Твърде дълго беше вървял и беше прекалено уморен. Многобройните нападения на люсовете не биха могли да не оставят следи, защото натоварването на психиката и на целия му организъм беше огромно... А ръцете му сами се впиваха в дръжката на пулсатора...

Ротанов стегна по-здраво презрамките на торбата. Извади манерка с вода, но не успя да глътне нито веднъж. От върха на хълма по склона срещу него се спускаше малка фигурка, която отдалеч приличаше много на човешка. По походката веднага разбра, че това е враг. Синглит. Да се скрие ли? Дали пък да не тръгне след него? Да опита да го заговори?... Сега всички тези очевидни решения му се струваха прекалено сложни. Пред него беше враг. Врагът следваше да се унищожава.

Дулото на пулсатора описа къса дъга, обхващайки в кръстчето на мерника пътечката, по която се спускаше синглитът. Оставаше само да изчака той да направи още двадесетина крачки... И да натисне спусъка.

Посетителят остави статуетката на мястото ѝ, след което стана да посрещне Бух.

— Е, ето че се и срещнахме. Ти нали искаше това още от самото начало. Преди това беше безсмислено, но сега вече си готов за разговор. Аз съм твоят наставник.

„Ето най-сетне! — изпари съзнанието му внезапно родилата се мисъл. — Знаех си, че няма да ме изпуснат и ме оставят на мира! На тях им трябват войници...“

— Почакай, Бух. Не трябва да бързаш с изводите си. Дошъл съм не за това, което си мислиш. Прекалено много неща зависят от това, дали сега ти ще ме разбереш и ще ми повярваш ли. Поради това не бързай и добре си помисли, преди да вземеш някакво решение. А сега седни и послушай.

Бухала почувствува как го обхваща познатото му трескаво чувство, което, както той знаеше, се появява у него в навечерието на боя или в момент на силно нервно напрежение. То продължаваше кратко време и винаги се заместваше от спокойствие и трезва пресметливост, спасявали го често от сложни ситуации. Той седна до бюрото, съвсем близо до посетителя си и втренчено се взря в очите му.

— Слушам ви, макар и да не ви разбирам. Ако наистина сте мой наставник, то вероятно бихте могли да ми внушите всякакво желание и всяка своя мисъл без всичките тези дълги разговори. Вече зная какво представлява този ваш мислен контрол.

— При нас няма принуда. Жалко, че ти досега не си разбрал това. А контролът е допустим само в началния стадий на обучението, който ти вече премина... И дори и да можех, онова, което ми е необходимо от тебе днес, не може да се замести с никакво внушение. Ще ми е необходима твоята собствена воля, за да може да се постигне успех.

— Слушам.

— Помниш ли залата за пластация?

— Да, аз не отидох там.

— В него ден беше още твърде рано и ти нищо не би разбрал. В тази зала ние можем да променяме своята външност. И не само външността, а и цялото си тяло. Неговият строеж изцяло се подчинява на нашата воля... И така, на мен ми е много необходимо, Бух, просто ми е необходимо ти да си възвърнеш предишната външност. Онази,

която притежаваше, когато беше човек. Това никой не може да направи освен самият ти, а аз мога само да ти помогна.

— Защо е необходимо това?

— Ти спомняш ли си за пилота. Бух?

— Онзи, от склада? Разбира се!

— На мен ми се струва, че този човек се е приближил много близо до решаването на най-главната задача...

— Каква задача?

— Той може да предотврати войната, Бух... И не само войната. Изглежда, че той може да намери начин за обединяването на несъвместими неща — нашето общество и обществото на хората...

— А как ще направи това?

— Само ако знаех... — в гласа на наставника прозвуча неподправена мъка. — Върху този проблем работиха не една година нашите учени. Беше доказано, че няма изход. Че нашето развитие зависи изцяло от войната, от залавяните в плен и превръщани насилва в синглити хора. И въпреки това аз никога не съм вярвал, че няма изход. Виждаш ли, има древни знания, запазени в наследствената памет на самите люсове и предадени сега на нас. Ние не можем да се ориентираме в тях напълно, защото родовата памет представлява само основни инстинкти и закони за поведение, в нея всичко е страшно объркано и неясно. Множество по-късни наслоявания... И въпреки това може да се стигне до извода, че някога, твърде отдавна, люсовете са имали вече контакт с други мислещи същества. Изглежда, че те са успели да създадат обединено хармонично общество и дори подозирам, че възникването на самите люсове е по някакъв начин свързано с тези същества, завинаги напуснали планетата още в най-дълбоката древност. А след това пристигнали хората и станала някаква трагична грешка. Може би еволюцията е изкривила първоначално заложените в люсовете инстинкти, те подивели и се превърнали в сегашните ужасни вампири, от които хората днес така се страхуват... Всичко това са само мои догадки и нищо повече. Но те ми дават право да подозирам, че е възможен все пак някакъв изход от създалото се положение. Ако го знаехме, тази война, донесла толкова много страдания и на нас, и на хората, отдавна би била прекратена.

— Какви страдания ви носи тя? Имате само полза...

— Ти си несправедлив. Бух. Не забравяй, че самият ти си вече отдавна наш и твоята лична мъка е трагедия и за всички онези, които стават членове на нашето общество, запазвайки завинаги следите от насилието върху себе си, духовното пречупване и тъгата по изоставения човешки дом. Това е наша обща трагедия. И когато на нас ни се налага да вземем в ръце оръжието, за да се защитим от хората, това също е трагедия, Бух... Не случайно ти най-много се страхуваш именно от това.

— Аз никога няма да стана предател!

— Не си само ти, Бух. Не си само ти. Именно в това е работата. Войната поражда неразрешими противоречия. А ти твърдиш, че носела полза... Чудовищна необходимост. Това е за нас тази война. Преди да долети инспекторът, все още можехме да се надяваме, че тя ще завърши с нашата победа и с превръщането на всички хора в синглити. Разбира се, това нищо не би дало, защото веднага би прекратило и развитието на нашето общество, което не е способно да се размножава... А сега, с установяването на контакт със Земята, всички противоречия се изостриха още повече. Краят на войната не се вижда... Най-вероятно хората просто ще ни унищожат. Или пък ще ни изолират, което е едно и също...

— Какво може да направи при това положение пилотът?

— Не зная... Всеки случай той не е обременен от предразсъдъците, породени у всички колонисти от тази дългогодишна война. Той може да бъде обективен. Освен това той е официален представител на земните жители на нашата планета. Общо казано, на мен ми се струва, че той има право да решава. И в това отношение трябва да му се помогне. Да му се предоставят всички данни, всичко, което зависи от нас. По време на прехода, или на „цикъла“ както ти си свикнал да го наричаш, нашето общество фактически става безпомощно. Ако не бяха люсовете, хората отдавна вече да са се възползвали от това. Искам да предоставя на пилота такава възможност.

— Каква именно?

— Възможност за избор, свобода на действие и правото да вземе окончателно решение. Кой знае защо, аз вярвам в този човек. Вече ми се е случвало да се сблъсквам с него, защото аз не съм само твой наставник, но изпълнявам и някои други функции в нашето общество.

Пилотът ме знае като координатор, макар такава длъжност у нас да не съществува... За съжаление по време на нашата среща у него не възникна нито доверие, нито добри чувства по отношение на мене. Поради това днес съм принуден да се обърна към тебе. Вас ви свързва нещичко, нека то да е малко, но за човек с неговия характер това може да се окаже достатъчно, за да те изслуша.

— В какво точно ми предстои да убедя пилота?

— Не е необходимо да го убеждаваш в нищо. Само го доведи на поляната, на която протича цикълът. Ти ще я намериш автоматично, инстинктивно. Той сам може да не я намери въобще, защото за него гората е нещо чуждо. А ако се наложи, ти ще станеш посредник между нас и ще ми помогнеш да предам на пилота цялата необходима информация.

— Или пък да го примамя в капан... — едва чуто промълви Бух.

Наставникът се направи, че не го е чул, а може би и наистина не беше чул неговата забележка, потънал в своите мисли.

— Виждаш ли, Бух... Длъжен съм да ти кажа и още някои неща. Срещата с пилота е мое лично решение. Твърде много от нас не споделят моя оптимизъм, предпочитат тази безкрайна война и сегашното ни съществуване... Нека по-добре да решава пилотът и ако той не намери изход, какво пък... Всичко ще свърши изведнъж, без дълги усложнения. Всички нас просто няма да ни има... Рискът, че това ще стане, е много голям и аз съм длъжен да те предупредя, за да можеш ти да прецениш всичко съзнателно И да решиш.

— А ако откажа?

— Тогава ще се опитам сам да се срещна с пилота. Най-вероятно от това няма да излезе нищо. Той е прекалено ожесточен от гибелта на отряда, воден от инженера. Той не знае, че люсовете не ни се подчиняват и ние не можем да предскажем тяхното поведение...

Какво убеди Бух? Откровеността? Тя би могла да бъде преднамерена. Не, по-скоро мъката и умората в тона на наставника, в неговото признание, че всичко това е негово лично решение...

— Защо не поговорихте с мен по-рано?

— Трябваше да изчакам нашите да напуснат града. Доста усилия ми струваше да те задържа тук до този момент. В замяна на това каквото и да решим с тебе, вече никой не може да ни попречи.

Бух стана и отиде до прозореца, през който не се виждаше нищо. Нямахше никой, който да му помогне, никой, който да му подсказже правилното решение...

— Какво все пак трябва да кажа на пилота?

— Истината, Бух. Само истината.

— Е, добре. Нека да опитаме.

Ротанов издиша, задържа дишането си и опря в бедрото си лакътя на лявата ръка, насочвайки дулото на пулсатора. Дулото престана да подскача. Кръстчето на оптичския мерник замря. След няколко секунди съществото, което спокойно вървеше по пътеката, щеше да се превърне в жълтеникав факел. Вече виждаше в горната част на мерника краката му. Постепенно те се удължаваха, появиха се коленете, след това коремът, гърдите и главата... Отдавна беше време да стреля, а ръката му сякаш замръзна на спусъка и никакво желание да отмъсти не можеше да промени това...

Беше пропуснал времето. Противникът вече го беше забелязал, но не трепна, не направи нито един отбранителен жест, не се опита дори да избяга, а просто продължи да върви по пътеката право към Ротанов. С всяка негова крачка дулото на пулсатора се отпускате все по-ниско, защото е глупаво да стоиш с вдигнато оръжие, когато срещу тебе идва невъоръжен човек...

Синглитът спря, когато вече оставаха само пет крачки. Пулсаторът се люлееше на рамото на Ротанов с дулото надолу, но това не значеше нищо: той би успял да го вдигне и насочи, ако противникът би се опитал с неочакван скок да преодолее тези пет крачки. Противникът обаче не се опитваше да предприеме нищо, а просто стоеше и се усмихваше и в неговата усмивка Ротанов с ужас откриваше нещо познато.

— Здравей, пилоте. Този път ми се струва, че сме си сменили ролите. Помниш ли склада?

За секунда пред очите на Ротанов всичко се размаза.

— Та аз за малко не те убих, Бухале!

— Е, и напразно не си ме убил, защото аз не съм никакъв Бухал, а най-обикновен синглит. Бях Бухала, но целия се смених... Но щом вече не си ме убил, то може би ще си поговорим?

Ротанов веднага му повярва, защото Бухала не би могъл да премине нощем през гората и пак да си остане Бухала. Това не е Бухала, а наистина е синглит. И странното е, че този извод, въпреки всичко, не променяше нищо. И беше така, защото все пак това беше Бухала, с неговата червеникава и рошава брада, с тревожната си усмивка, с неравните си и наядени от кариес зъби... Това лице през целия му останал живот би стояло пред Ротанов, ако той преди секунда не беше се удържал да натисне спусъка...

— Защо не... Разказвай. Разказвай къде пропадна...

Това беше странен разговор. Бухала разказваше подробно, без да бърза, сякаш през всичките тези дълги дни беше събирал у себе си желанието да разказва и ето че сега най-сетне беше намерил достоен слушател. Той разказа за огромния град-къща, за тъгата си, за това, как беше бягал до реката и как постепенно, с всеки ден все повече беше преставал да бъде човек. Разказваше за мечтата си да отмъсти на онези, които бяха осакатили живота му, отнемайки му приятелите, бъдещето и целите... И за това, как е избледнявала постепенно тази мечта, защото в замяна бяха успели да му предложат други приятели, друго бъдеще и друг живот, чужд и по свой начин прекрасен, който той въпреки всичко не е искал да приеме...

Отдавна беше свършил разказа си и вече и двамата мълчаха, сякаш времето беше спряло и замръзнало, сякаш всичко, току-що разказано от единия и чуто от другия, беше само страшна приказка, кошмарен сън, който няма продължение. Ето сега те ще се събудят, ще изгрее слънцето и мъглата ще се разпръсне... Но слънцето не изгряваше, а в сгъстяващата се тъмнина лицата им престанаха да се виждат и едва тогава Ротанов наруши мълчанието.

— И какво по-нататък? Ти защо ме търсеше?

— Виж, това самият аз не знам както трябва... Повярвах на наставника, че ти можеш нещо да промениш и поправиш... Като че ли това е възможно... Ах, да, добре. Аз обещах да те заведа на поляната, на онази поляна, на която се извършва цикличният преход. Да вървим.

Ротанов изпита остро бодване на съвестта си. Почувствува се виновен, че не е могъл да измисли нищо досега и сам все още си остава човек, докато в това време Бухала е престанал да бъде и никога вече няма да може да стане такъв отново... Крачейки след светлата, почти нереална в мрака фигура на синглита, Ротанов мъчително

размишляваше, че правото да бъде човек принадлежи на всеки, който се е родил такъв, до самата му смърт, и никой не беше посмял досега да посегне на това право. Но ето че все пак някой беше посегнал... И щом е така, неговата задача, задачата на инспектора Ротанов, е пределно очевидна — той трябва веднъж завинаги да направи подобно нещо невъзможно, а не да си пълни главата със сложни проблеми. От това просто решение му стана малко по-леко.

Пътекката водеше към върха на хълма. Вятърът разгонваше мъглата от билото и наоколо беше малко по-светло. За няколко секунди сред разкъсаните облаци се показаха и звезди. Отдолу лъхаше пронизващ студ... Бухала забави крачките си, дочака Ротанов да го догони и тръгна заедно с него.

— Вече пристигнахме. Някъде тука е, чувствавам го... Вие ми се свят. Освен това изпитвам и страх. Постой с мен, всичко ще започне скоро...

Ротанов не запита нищо и само си помисли какъв ли ужас се изпитва от предстоящото, щом такъв човек като Бухала признава, че се страхува... Под краката му хрущеше чакъл и заскрежената, но все още бодлива като стоманена четина трева. Сега вървяха бавно, мълчаливо и почти тържествено, сякаш поканени на някаква церемония, на тайнствената мистерия на тази побъркана планета. До върха, на който вече се долавяше широко открито пространство, оставаха само няколко десетки крачки и Ротанов почувствува, че Бухала незабелязано се приближи до него, сякаш в целия този враждебен и студен свят само в него виждаше някаква защита.

— Може би за тебе е по-добре да не отиваш по-нататък?

— Вече не мога да се върна. Краката ми не ме слушат и нещо ме тегли като магнит. Не искам да вървя и въпреки това вървя...

— Защо мълча преди това? — Ротанов го хвана за рамото и се опита да го спре.

Бухала тъжно поклати глава.

— Това също вече няма да помогне. Късно е. Отдавна сме попаднали в зоната. А и какво друго ми остава? Та нали сега съм синглит и съм длъжен да живея като тях... Да вървим. И без това закъснях. В мен всичко е сковано, сякаш всичко е замръзнало... Ние не можем да живеем без слънце така дълго...

Внезапно Ротанов си помисли, че съвсем скоро, точно по същата тази пътека, може би подтискайки също такъв вледеняващ и стремящ се да избликне навън страх, е преминала и тя... Изглежда, че той започваше да разбира защо тя го помоли да не я изпраща в този последен път... Беше чел някъде, че в дълбоката древност е съществувал такъв път... Пътят към ешафода... За да разбереш какво са могли да означават тези празни за човека на двадесет и третия век думи, трябваше да попаднеш на тази пътека... Скоро всичко това щеше да свърши. Той няма да позволи на никого повече да изпитва тук смъртен ужас...

В сивия бисерен сумрак виждаха доста от околността. Тук никога не наставаше такава пълна нощ, както на Земята. Виновни бяха големите и близки звезди... Само облаците и накъсаните платници на мъглата пречеха да се види какво ставаше там пред тях, върху огромната наклонена поляна, покриваща целия връх на хълма.

Храстите свършиха и двамата спряха. За кратко Ротанов забрави за Бухала, поразен от откритото се пред тях зрелище.

Цялата поляна до самия ѝ край беше изпълнена от някакви слабо светещи със синкава светлина предмети. Те бяха така много, че поляната приличаше на нощно небе, гъсто осеяно със странни студени звезди. Най-близките от тях лежаха до самите им крака и като се вгледа в тях, Ротанов разбра какво представляват. Светлината беше слаба и премигваща и въпреки това достатъчна, за да осветява тревичките наоколо и влажните клони на храстите... Закръглените и извити гърбове на светещите предмети, сякаш издялани от неизвестен скулптор, се усукваха по странен начин и се съединяваха един с друг чрез своята изтънчена част. Дори и да се вгледаш много внимателно, беше невъзможно да се долови формата на предмета. Това беше нещо като Бутлерова бутилка, предметите имаха сложна топология, като външната и вътрешната им повърхност нямаха граници и преминаваха една в друга...

Колко ли са те тук, хиляди? Десетки хиляди? Кой и защо ги е донесъл всички на това място? Изведнъж той трепна, защото до него стана нещо. Рязко се обърна и видя, че на мястото, където току-що беше Бухала, се кълбеше плътно и безформено облаче от мъгла. Постепенно то се разтегляше, променяше формата си, източваше нагоре гъбообразен помпон и накрая, като се откъсна от земята бавно,

сякаш без желание, потегли нагоре. В самото подножие на този мъгляв стълб Ротанов видя още един светец предмет. Би могъл да се закълне, че само преди малко го нямаше на това място... Вдигна глава, мъчейки се да проследи накъде отива тази опашка от мъгла, която току-що се наричаше Бухала. Немного високо над поляната висеше плътен облак. Езикът от мъгла се вмъкна в него, сякаш всмукнат навътре... Целият облак едва забележимо се олюляваше, слаби проблясъци на границата на видимостта съпровождат неговите вълни със зеленувати, розови и синкави тонове, те следваха един след друг, от край до край и неусетно изчезваха, очертавани по ръба от рояк искрички... Може би беше красиво. Но Ротанов бе завладян от странна самотност, защото всичко, което ставаше тук, беше толкова чуждо и нечовешко, че онзи първобитен оттенък на ужас, съпровождал ги с Бухала до самата поляна, изчезна. Той вече не изпитваше нито гняв, нито страх. Само горест, а и леката тъга, която човек изпитва винаги, когато попадне на гробище — защото всички тези фосфоресциращи гъби, разпилени по поляната, представляваха всъщност нещо като гробище...

„Ето най-сетне се добра до прогнилото сърце на тази проклета планета“ — каза си той и не почувствува нито радост, нито задоволство. В него се зароди някаква странна двойственост, сякаш вътре в него се беше пробудил някакъв нов и неизвестен му човек, който леко насмешливо и тъжно наблюдаваше сега онзи предишен Ротанов, дошъл на поляната, стискайки в ръце оръжието си, готвещ се да мъсти на някого, да отдава правосъдие и възмездие, нямайки ни най-малкото право нито на едното, нито на другото, защото всичко станало се оказва въобще извън рамките на обикновените човешки понятия за морал и логика.

А и не би могъл да насочи огнения смърч срещу тези кристали, в които като в спори се съхраняваха зародишите на живота. Всичко, което е бил и ще стане Бухала, тя, Бърг и десетки други същества, способни да се огорчават, да се радват и страдат... Не той беше им подарил този странен втори живот и не той щеше да им го вземе...

Обърна се и бавно тръгна обратно. Пулсаторът на своя дълъг ремък болезнено го удряше по рамото при всяка крачка. Като се спря, Ротанов с раздражение напъха в торбата безполезното и безсмислено вече оръжие.

Поляната все още беше пред него, така тиха и странна, приличаща все пак повече на нощно небе, отколкото на гробище. „Тане не сме ви закачали... Тогава защо?“ — запита тихо той и като не получи отговор, отмина по-нататък, но почти веднага спря отново. Отговорът беше някъде тук, съвсем близо, той се изграждаше и издигаше като стена от малки тухли, от най-разнообразните сведения, факти и безсмисления им хаос в главата му до този момент.

„Това е някакъв особен комар... Преди да снесе яйцето си, той трябва да се насмучи с човешка кръв...“ — беше му казал инженерът, но Ротанов не повярва.

„Вие сте абсолютно нормален, абсолютно“ — говореше докторът, изследвал го цялостно след първата му среща с люса... И се беше оказало, че той единствен от цялата колония не е пострадал от тази среща. Той, а освен него и Анна...

„Не, няма никаква зла воля у тези люсове — обясняваше докторът, — това е само молекулярна суспензия, облак от едnodневки с най-проста програма на поведение.“ А това вече беше важно, защото откъде пък се беше взела тази програма, заставяща люсовете да нападат хората, именно хората... Наистина не всички хора, защото на едни тяхното нападение не причиняваше вреда, докато на останалите... „Хибернизацията отслабва наследствеността, а всички ние сме потомци на хора, осакатени от полета.“

„С други думи, люсът не може да навреди на здрав човек?“ — запита той тогава и не получи отговор. Сега вече знаеше, че е точно така.

И още нещо... Когато на времето проучи всички материали, с които разполагаше, стигна до извода, че обществото на синглитите е нещо като раков тумор, способен да се развива само за сметка на хората. Сега вече знаеше още един важен факт. Те не са способни на самостоятелно размножаване и наистина могат да се развиват само за сметка на хората — но не на всички. Не на всички, а само на болните! Не е важно дали от тяхна гледна точка те са болни, защото в края на краищата болните хора се превръщаха в здрави синглити... Виеше му се свят от всички тези мисли. Вече беше стигнал до самия край на поляната. Там спря и се отпусна на тревата. Наоколо всичко беше изключително тихо, а от дъговите проблясъци над главата му неговите мисли ставаха все по-стройни, сякаш облакът му помагаше да мисли...

Внезапно му се мярна една толкова важна догадка, че веднага забрави за всичко останало.

В генетичния код на всички колонисти беше нарушено нещо, нещо такова, което ги беше направило от гледна точка на люсовете болни и пригодни за атакуване. Дали не тази трагична случайност не е послужила за причина да започне войната и всичко останало? Но ако това е така, то се получава твърде странна и напълно логична верига, твърде странна и твърде логична, за да бъде само случайно стечение на обстоятелствата... Люсовете не закачат здравите и нападат само болните... Или пък старите?... Превръщат ги в синглити. В здрави синглити... А какво би било, ако се предположи... че всичко това съвсем не е случайно? Не е възможно да са случайни толкова много съвпадения! „Хайде де! По-смело!“ — заповяда си сам той. Да предположим, че някои или нещо е програмирало така люсовете, та те да могат да запазят като личност един стар или умиращ от болести човек и да му осигурят нов и дълъг живот. Нека този живот да е друг и съвсем да не прилича на човешкия, но въпреки това е интересен, пълен с творчество, търсения, борба, изкуство и любов! Та нима някой би се отказал от такова нещо?!

А колко ли живеят синглитите? Може би цели стотици години? Та това вече е почти безсмъртие, Ротанов... Изключителен дар откри ти в този твой раков тумор, в самата му сърцевина... Ето какво се е криело зад всички наслоения, зад грешките, трагичните случайности, глупавото стечение на обстоятелства, неразбирането и страха...

Те също, самите люсове, не остават с празни ръце, те за сметка на хората получават индивидуалност, превръщат се в личности, а в замяна даряват човека с вечен живот. Една чудесна симбиоза... Особено ако се поправят всички грешки, ако се премахне неразбирането и контактът между човека и люса се направи абсолютно доброволен... А в това, че няма да има недостиг от доброволци, той вече не се съмняваше. И това, изглежда, беше най-главното и представляваше основният стълб на цялата проблема...

Стана и огледа още веднъж поляната. Сега пламъчетата в студената трева не му изглеждаха като фосфоресциращи гниещи гъби. По-скоро това бяха светулки... Пламъчета на живота, безкраен като нощното небе... „Ако искаш, аз ще те почакам...“ — каза тя на прощаване. Ще изминат още четиридесет или петдесет години. Той ще

се умори от далечните космически пътища, тялото му ще грохне и в него ще се заселят болестите и старостта... И през всичките тези дълги години на тази планета ще го чака някой...

И когато и да е той щеше да се върне тук, за да започне пак всичко отначало.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.47-52/1980 г., 1-12/1981

г.

Преводът е със съкращения.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.